

КАСИМЪ
ДАТИЧОВЪ

ابن حزم

ولادتی ۶۶۱ یل ۱۰ ربیع اولدہ . وفاتی ۷۲۸ یل ۲۰ ذوالقعدہ دہ .

اثر: رضاء الدین بن فخرالدین .

ذربنی و کتبی والریاض و وحدتی
اظل کوحشی بساعدی الامالس
یسوف ازهار الربیع تعلیة
و یامن فی البیداء شر المجالس
المعری .

ان لم یکن لك عدو فلا خیر فیک ولا
منزلة اسقط من منزلة من لا عدوله .
ابن حزم .

اورنبورغده « وقت » مطبعهسى .

ТИПОГРАФІЯ ГАЗ. „ВАКТЪ“. ОРЕНБУРГЪ.

1911 .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ.

مدخل

قرآن شریف و سنت علملرینه خدمت ایدوب بتون عمری بوینچه تعصب و بدعت ایله محاربه ایتمش اسلام عالمرینک بری تقی الدین ابن تیمیه اولسه کربک . بو کیمسه حقیقت ایچون قربان و علم یولنده شهید اولغوچیلردندر . اوشبو سبیدن «مشهور ایرلر» مجموعه سینک، اوشبو جزئنده بزله مذکور ابن تیمیه ترجمه سینى یازمق اولدق .

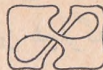
بو کونده اسلام دنیا سنده ، مسلمانلرنی اسلاف کرام عقیده سینه جمع ایتمک، بونکله برابر مختلف ملتلر ایله الفت و محبت اوزرنده طورمق حقنده سعی ایدوچیلر وار . حقیقی اسلام دینی ، الفت و دوستلق غه دشمن اولمادیغی کبی علم و معرفت گه ده ضد دگلدر . قرآن شریف هر بر سوؤ ملکه دن منع ایدوب فضائل اخلاق ایله بیورر ، قورومش اعضا قیلندن اشسز و کوچسز بوش یانمقدن و باشقه لرك خزینه لرند اولان شیلرگه کوز نگوب و بورن صوزوب طورمقدن منع ایلر .

اسلام دینی ، رهبانیتدن منع ایتمش و : «اوستکده عائله کنگ ده حقلری واردر ، آنلرنی هم حمایت و رعایت قیلورغه تیوشلی » ديه

تعليم و ير مشدر. اسلام دينينى كامل بيلوب طوتوچى كيمسه لرك
 ذهنلرى صاف، تعصبدين يراق اولورلر و بر برى ايله دوستلقه ياشارلر.
 اسلام دينى اخروى كمالاتنى كسب ايتمك ايله بيورر، لكن كوچلى
 ضرورت اولماديغنده، آدملر اوستنه يوك اولوب طوررغه رضالق
 و يرماز و مصالح عامه گه خدمت ايتمك، اجتماعى معيشتنى اصلاح
 قيلوب باشقه قوملر ايله برابر يورمكن منع ايتماز.

ايشته اوشبونك ايچون اكرده مسلمانلر اسلاف كرام وقتنده
 اولان عقيدة و مسلك اطرافينه ييغولسه لر آرالرنده اولان مذهب و
 مسلك تعصبلرندن آزاد اوله چقلر و بر برى ايله الفت و آشنالق پيدا
 قيلدقلىرى كى هر بر ملت ايله ده بر طوغمه قىبلندن تركلك ايده چكلر.
 مدنيتنى ترقى ايتدومك حقنده هم اوز حصه لرينه دوشميش قدر سعى
 ايدوب كندى اكمكارينى كنديلرى تابا آلاچقلردر. بوكونده اولان
 «اصلاح دينى» مسئلهسى سلف عقيدةسى و سلف مسلكى اطرافينه
 ييغولمق حقنده اجتهاد ايتمكن عبارتدر.

ابن تيميه، اوشبو مسلك قهرمانلرينك برى اولديغى، هندستان
 و مصر مطبعه لرى سايه سنده اثرلرى ايله دنيا طولديغى مناسبت ايله
 ترجمه سيني يازارغه تيوشلى تابدىق. «يبقى الثناء و تنفذ الاموال * و لسكل
 وقت دولة و رجال». من ورخ مؤمنا فكأنما احياء و من احيى مسلما
 فكأنما احيى الناس جميعا.

مقصد .

۱

اسم ونسبی . نسبت و وطنی . حران شهری . نشأت و شهرتی . ولادت و وفاتی .

ابن تیمیه نك اسمی احمد بن عبدالحلیم ابی المحاسن شهاب الدین بن عبد السلام ابی البركات مجد الدین بن عبدالله ابی محمد بن الخضر (۱) ابی القاسم بن محمد بن الخضر بن علی بن عبدالله اولوب، كنیه سی ابوالعباس و لقبی ده تقی الدین، فامیلیه سی « ابن تیمیه » در . « حران » شهرنده طوروب كندیسی هم شول شهرده دنیاغه كلدیكندن نسبتی « الحرانی » ایدی . یراق باباسی اولان ابوالقاسم الخضر خاتونی « تیمیه » علم اهلی، زاهده و عابده، فاضله و اادیبه بر خاتون اولدیغندن « ابن تیمیه » دیه مشهور اولمشدر . عهوما اوشبو فامیلیه نك مشهور كیمسه لری هر بری « ابن تیمیه » دیه معرفلدر .

« حران » (رانك تشیدی ایله) روما تاریخلرنده « قارائه » دیه مذکور اولان ایسکی بر شهردر . « دجله » ایله « فرات » ییلغله لری آراسنده الجزیره (بین النهرین - میسوپوتامیه) ده « جلاب » صوی اوستنده اولوب صابئیلر ك (۲) مركزلری بیوك معبد

(۱) ابن تیمیه ترجمه سینى یازوچیلر بو كیمسه نی یالسكز « ابوالقاسم » دیه ذكر ایتمشله ایسه ده اسملر و كنیه لرنی تصحیح طوغروسنده دقت ایدن قاضی ابن خلكان گه متابعت اینوب بزلر « الخضر » اسمینی ده آرتدرق .

(۲) یولدزلرغه عبادت اینوچی بر قوم اولوب « سدر ربا » اسمنده بر کتاب ایله عمل قیلورلر . لسالاری عربی اولوب بوكونده جمله سی ۵۰۰۰ قدر جاندر .

و بتخانه لری اوشبو شهرده اولنور ایدی .

« حران » ، حضرت عمر زماننده عربلر طرفندن فتح ایدلدی .
 و اسلام شهرلرینک بیری اولوب اسلام مملکتی اورنالغنده قالدی .
 صابئیلر زماننده علم چیشمه سی اولان بو شهر ، اسلاملر تصرفینه
 کردیکندن صوڭ هم بر چوق زمانلر علم مرکزی اوله رق دوام ایتدی
 ایسه ده آخرده خراب اولدی . صابئیلردن بر چوق حکما و فلاسفه
 ظاهر اولدیغی کبی اسلاملردن هم بو شهرده بر چوق عالملر ، فاضلر
 يتشمشدر . عباسی خلیفه لر عصرارنده طب و حکمت کتابلرینی ترجمه
 ایدوچی ذاتلرک اکثری اوشبو شهرگه منسوب عالملر اولمشدر (۱) .
 تاتارلر استیلا ایتدیکلرنده ابن تیمیه فامیلیه سی بتون کتابلرینی
 یوکلاب برکیچه ده « حران » شهرینی ناشلاب ۶۶۷ تاریخنده « دمشق »
 شهرینه هجرت ایتدی . بزم ابن تیمیه مز بو وقتده آلتی یاشنده صبی
 بالا ایدی .

« دمشق » شهرینه کلوب اورنلاشدقلرندن صوڭ ابن تیمیه ،
 اوقورغه و تحصیل کمالات قیلورغه کرشدی . حفظی قوتلی و غایت ذکی
 اولدیغندن بونک حالینی بیلوچیلر فوق العاده بر آدم اوله چغنی کوتارلر
 ایدی هم شویله اولدی ده . ۲۱ یاشنده وقتنده آناسی وفات ایتدی .
 ابن تیمیه ، بتون بتونه علم آدمی اولوب دنیاده اولان لنتی صرف
 علمدن عبارت ایدی . مسوده سز یازمقده اولان تصنیقاتی ، ساعتی ایله
 خلق آراسینه تارالور ، هر کیم نسخه قیلوب آلور ایچون جان آتوب
 طورلر ایدی . مجلسی ، خالص علم مجلسی اولوب ، غیبت ومالایعنی ،
 فضول واهو اولماز ایدی ، شول سببلی علم عاشقلری بونک مجلسنده
 اولمقنی غنیمت بیلورلر ایدی .

(۱) عرب مؤلفلرندن و متفننلرندن اولان ثابت بن قرة الحراتی اوشبو شهرگه

منسوب اولان صابئی ایدی .

ابن تیمیه، آتا و آناسینه پک احترام قیلور کندیسسی غایت ریاضی و قناعتلی، دنیاغه التفاتسز و علم گه اجتهادلی، حسن خلقلی، شریعت حدودینه رعایتلی ایدی. هر وقت اصولی ایله امر بالمعروف و نهی عن المنکر قیلور، علم ایله اشتغالدن یالقماز، مطالعه دن طویماز، بحث و تفتیشسز طورماز ایدی. ۳۰ یاشنده وقتنده ۶۹۱ تاریخنده حج ایدوب کلدی.

خلقلر کوب وقتنده اوزلری آراسندن برینک تفوق ایتدیکنی تحمل ایله آمازلر. خصوصاً صوگ عصر اسلاملرنده اوزلرینک امثال و تیکدشلرینه حسد و حقد ایتمک، فرصت کلدیکی ایله اذیت و جفا ویرمک عادت حکمینه کرمشدر. اوشبو سببدن اهل اسلام آراسنده بحق کمالات و فضیلت صاحبی اولان ذاتلر، قرینلرینک فتنه لری آستنده محنت کوروب عمر سوررگه محکوملردر. بو عادتدن ابن تیمیه ده قورتلما دی، عصر دشاری بونک خلافتنده قیام ایتدیله، کندیسسی و تالیفلرینی خلق کوزندن توشور ایچون هر بر چاره لرگه کردیله.

دین تاجرلرینک عرف و سنتلری معلومدر. جاهلر آراسنده اوزلرینی دینلی کوسترمک، اوشبو سببدن ده ا کمکلرینه مای سورتمک قصدی ایله باشقلرینک قلبلرینه بورن تورتورلر و ایمانسزلقلرینی اعلان قیلورلر و ایکنچی طرفدن ده سعایت ایلرلر. حسد مرضی، حقد خسته لگی ایچون بردن بر دوالر اوشبو شیلردن عبارتدر. اوشبو حاللر حد و النقطه بالنقطه ابن تیمیه باشینه ده کلدیله.

ابن تیمیه هر نه قدر عقللی بر آدم اولسه ده یوه شاق کوکللی، خالص و هر کیم ایچون خیر خواه اولدیغندن اوز حقدنه اولان مکر و حیللردن خبری اولماز بلکه همیشه تدریس و تالیف ایله اشتغال قیلور، اسلام مملکتلرینک تاتارلر طرفندن خرابلق و قتل عاملرگه

اوچرادىغينه يانوب كويوب اوطورر ايدى (۱) .

ايشته ابن تيميه ، دين ايچون صوغشوب يوردىكى وقتده دىنچى ملالر بوناڭ خلافيه سعى قىلورلر ، اثرلر يىڭ تارالمقىنه طاقت طوتا آلمازلر ، حسد يالقنلرينه صالحلىق ويرمك طمعسى ايله اوزلر يىڭ ، مألوف عادتلىرى موبىنچه سعائت و دانوس قىلوب طوررلر ايدى . تانار حادثه لرى باصلدىغىدىن صوڭ حكومت طرفىدىن ابن تيميه حبس ايدىلى و مجبوس حالده « دمشق » تورمه سنده وفات ايتدى . بر طوغمه سى شرف الدين ياننده دفن ايدلمشدر . « برد الله مضجعه و تراه و جعل الجنة مقره و مثواه » .

*
*
*

ابن تيميه نىڭ ولادتى ۶۶۱ (۱۲۶۳) سنه سى ربيع اول ۱۰ نچى كون (يانوار آينده) اولوب وفاتى ده ۷۲۸ (۱۳۲۸) سنه سى ۲۰ نچى ذوالقعد دوشنبه كيچه سنك (سنتابرده) ۶۷ ياشنىك ايدى . جنازه سینه بتون «دمشق» خلقى چىقىدىغى ، قبرىنه اوزاتوب واروچىلر ك صان و حسابى اولمادىغى مرويدر . مؤرخلر خبرلر نده مبالغه اولماز ايسه اسلام دنيا سنده خلق كوب اولمق طوغر و سنك امتيازلى ايكى جنازه اولوب برى «بغداد» ده احمد ابن حنبل جنازه سى و ايكنچى سى ده «دمشق» ده ابن تيميه جنازه سيدر . قبرى «مقابر الصوفيه» اسملى اورنده معرفدر .

شايان تعجبدر كه بدعت محاربه سى سببىدىن تورمه ده ياتوب وفات اولان ابن تيميه نىڭ تجهيز و تكفينى كندىسى رضا اولمادىغى بدعتىدىن صافى اولمادىشدر . جنازه سنده خلقلر ك قچقروب آغلامقلىرى ، كيوملر ينى

(۱) مشهور «شحقب» واقعه سنده اهل اسلامنى محاربه گه دعوت قىلدى و كندىسى اڭ آلداغى صفده طوروب صوغشوب يوردى . «جبل لبنان» محاربه سنده باشنىدىن آخريته قىر دوام ايتدى . بو واقعه لرده ابن تيميه نىڭ قلىچى ، قلمى درجه سنده كسكىن ايدىكى معلوم اولدى .

بیرتمقلری و غسلدن آرتمش صوینی تبرک قصدی ایله اوز آرالرنده تقسیم ایتمکلری، باشنک اولان تاقیه سننی، تبرککنمک قصدی ایله وارثلرندن الوغ آقچه لرغه صاتون آلمقلری، ابن تیمیہ رضا اولمیه چق بدعتلردن ایدی. «ولو انهم فعلوا ما یوعظون به لکان خیرا لهم».

﴿﴾

مقصد .

۲

عائله و فامیلیه سی . فامیلیه سینده ظهور ایتمش مشهور ذاتلر .

ابن تیمیہ اوز عمرنده خاتون آلمامش و جاریه طوتیاماش، طبیعی اولاد و ذریاتی ده قالمامشدر . اوشبوننک ایچون ابو العلاء المعری نئک : «وارحت اولادی فهم فی نعمه ال * عدم التی فضلت نعیم العاجل»
«ولو انهم ظهوروا لعانوا شدة * ترمیهم فی متلفات هو اجل»
بیتملرینی اوقوسه حقی وار .

ابن تیمیہ نئک فامیلیه سی ، عرب قبیله لری ایچنده علم و ادب ایله مشهور اولوب بو خانهدن هر وقت معروف ذاتلر ظهور ایدوب کلمشیلردر . صاحب ترجمه ، علم و فضیلتنی ، ادب و کمالاتینی «رمیه من غیر رام» قبیلندن دگل بلکه عصبه لک طریقی ایله وارث اولانلردندر . آناسی ست النعم بنت عبوس العرانیة ، گوزل اخلاقی و ایزگو خاتونلردن ایدی . (۷۱۶ نچی ییلک شوال آینده وفات ایتمشدر) .
ابن تیمیہ علم اهللریننک سوتلرینی ایموب یتشمش ، کمالات اهللریننک کوز اوکلرنده تربیه آلمشدر . بوکا دلیل ایدوب اوشبو فامیلیه نئک

بعض بر مشهور ذاتلرینی بو یرده یازسه ق ضرر اولماز ، آنلر ایسه بونلردر:

(۱) ابو عبد الله محمد بن ابی القاسم الخضر بن محمد بن الخضر . فخر الدین دیه لقبلانمش بو ذات ، صاحب ترجمه ناک باباسی (۱) اولان عبد السلام بن عبد الله ک عمی اولدر . « حران » شهرنده ۵۴۲ ده دنیاغه کلوب ۶۲۱ ده مذکور شهرده وفات ایتدی . « بغداد » شهرینه وارمقله ابو الفتح بن المنی اسملی ذاتدن فقه و شهده بنت الابری اسملی خاتون ایله ابن المقرب ، ابن البطی دیه معروف ذاتلردن حدیث تحصیل ایتدی . کندیسی معروف عالمردن سانالور ایدی . احمد ابن حنبل مذهبنه مخصوص اولارق بر مختصر یازوب بو طوغروده اولان فضلنی میدانه قویمش و قرآن شریف اوزرینه بر تفسیرده یازمشدر . سوز سویلرگه ماهر و ملایم اولدیغندن عوام و خواص کندینه محبت ایتمشلر ایدی . « حران » شهرنده وعظ ایله اشتغال ایتدیکندن « الواعظ » دیه مشهور اولدی . هر کون معلوم ساعتده تفسیردن درس اوقونور ایدی . ۶۰۴ ده حج گه واردیغنده « اربل » شهرینه کردی ، اوشبو سببدن « اربل » شهرینه مخصوص بعض تاریخلرده ترجمه حالی یازلمشدر .

ابن نباته خطبه لری روشنده خطبه لری وبر شعر دیوانی واردر .

اوشبو :

سلام علیکم مضی ماضی * فراقی لکم لم یکن عن رضا
سلوا اللیل عنی مذ غبتم * أجنفی بالنوم هل اغمضا
بیتلری بو ذاتکدر (۲) . اوغلی ابو محمد سیف الدین عبدالغنی هم

(۱) « قاموس الاعلام » ک بابالردن دیه چک یرده « افراسندن » دیه تعبیری

ناقصر .

علما زمره سندن واعظ و خطیب بر ذات ایدی. ۶۳۹ تاریخنده وفاتدر.
 (۲) مجد الدین ابوالبرکات عبد السلام بن عبد الله . بوکیسه
 صاحب ترجمه ننگ یاقین باباسی اولوب تخمینا ۵۹۰ تاریخنده «حران»
 شهرنک دنیاغه کلدی و ۶۵۲ تاریخنده وفات ایتدی. قبری «حران» ده در.
 اوزینک عمی فخرالدین ابو عبد الله ابن تیمیه حضورنده تحصیل
 ایتدیکندن صوگ ابن عمی اولان ابو محمد سیف الدین عبد الغنی
 ایله برابر «بغداد» شهرینه وارمقله آلتی سنه مقداری تحصیل اوستنک
 اولدی. صوگره «حران» غه فایتوب تکرار فخرالدین محمد حلقه سینه
 مداومت ایلدی. فقه ایله حدیث فنلرنده ید طولی صاحبی اولوب
 باشقه فنلرده هم کمالاتی یرنده ایدی. متدین و ذکی اولمق ایله شهرت
 چیقارمشدر. قرآن شریف اوزرینه بر تفسیر یازوب فقه فننده
 «المحرر» اسمنده بیوک بر اثر تالیف ایتدی. «منتقى الاخبار»
 نام اثری شوکانی ننگ «نیل الاوطار» اسملی شرعی ایله برابر مصدغه
 طبع اولنمشدر.

روایت علم حقنده بیوک عالمردن اجازت آلمش خاتونی و عمی
 فخرالدین ابو عبد الله ک فزی ام البدر اوزندن برکون مقدم وفات
 ایتمشدر.

(۳) شهاب الدین ابو احمد عبد الحلیم بن عبد السلام . بو
 ذات، صاحب ترجمه ننگ آتاسی اولوب ۶۲۷ ده «حران» ده دنیاغه
 کلمشیدی. ۶۸۲ ده «دمشق» ده وفات اولوب «فاسیون» ده دفن
 ایدلدی. بو هم عمرینی تدریس و تالیف ایله اوزدرمش معتبر
 عالمردن ایسه ده اوزینک آتاسی ایله اوغلی (صاحب ترجمه) آراسنک
 اولدیغندن شهرتینه بر قدر خلل کلمشدر. الکتریق ایله لامپا
 اورتاسنده اولان شم نوری، کوزلرگه کورلمیه چگی معلوم .

(۴) عبد الله شرف الدین بن عبد الحلیم شهاب الدین . صاحب

ترجمه ننگ بر طوغمه سی اولان بو کیمسه «حران» ده ۶۶۶ ده دنیاغه کلوب ۷۲۷ ده «دمشق» ده وفات ایتدی. عائله سی ایله «دمشق» غه کلدیکنده ایمچاک بالاسی ایدی. بوذات هم الوغ عالمردن اولوب خصوصاً فرائض، حساب، هیئت و ناربخ فنلرنده متخصص ایدی. بر قاچ مرتبه حج سفرینه واردی و هر وقت براردی، صاحب ترجمه مجلسنده اولوب استفاده قیلور ایدی. مناظره غه مهارتی سببندن کیم ایله مناظره ایدشور اولسه ده غالب کلور ایدی. بوننگ برده حافظ ابن حجر- العسقلانی حضرتلرینه اجازت و یرمش و کندیسسی مشهور اکا بردن اجازت آلمش زینب اسمنده بر قزی وار ایدی. مزبوره هم ۷۹۹ تاریخنده وفاتدر.

مقصد .

۳

تربیه و تحصیل. علم و فضیلتی. ذکوت و حفظی. جسارت ادیبه سی و اجتهادی. اخلاق و طبیعتی. قیافت و معیشتی.

ابن تیمیه، «دمشق» شهرینه کلدیکلرندن صوگ تحصیل گه کرشوب محبت و غیرت اوزرنده دوام ایتدی. ذکوتی و استعدادی سایه سنده دقیق علملر بیلور گه موفق اولدی. استاذ و شیخلری سلامت اوله طور وب یاب یاش حالنجه علم و فضل ایله شهرتی چیقدی. کتب سته و مسندلرنی بر قاچ مرتبه اوقودی و باشقه لرغه اوقوتدی. تفسیر ایله مشغول اولوب، مرتب اولماسه ده کوب سوره و کوب آیتلر گه تفسیر یازدی. اوزندن مقدم یازامش تفسیرلرده اولان پک کوب خطالرنی

میدانغه قويدى. پك ياش حالنچه سيبويه «كتاب» نى (۱) تمام دقت ايله اوقوب چيقدى. اصول فقه، فرائض، حساب، جبر مقابله، كلام و فلسفه فنلرنده مهارت تحصيل فيلدى. فتوى ويررگه باشلايدىغنده يكرمى ياش طولمامش ايدى. علم مجلسلرينه يورر، بحثلرگه اشتراك ايلر فقط مناظره وقتنده كنديسينه هيچ كيم غالب اوله آماز ايدى. معلوماتى شول قدر واسع ايدى كه چيت منهبيلرگه تابع آدملر ايله مناظره گه كرشديكلرنده آنلر طرفندن تقرير فيلورغه كرشوب آنلر كوكوللرينه كلمامش و قولافلرى ايشتماش شيللرني كندينك ضررينه سويلر و صوكره اوز طرفندن مناسب جوابلرني ويرر ايدى.

ابن تیمیہ نك حديث علمنده الك ايلك حفظ ايتمش كتابى امام حميدى تاليفى اولان «الجمع بين الصحابين» اولمشدر. حديث علمينه شول مرتبه اطلاع كسب ايتمش ايدى كه، راولر ك طبقه لر ينى، اسناد لرك عالي و سافلر ينى، روايتلر ك صحيح و سقيم لر ينى بيلور، متلرني حفظندن اوقور و نه كبي بر مسئله چيقدى ايسه ده استدلال مقامنده بر فاچ حديث شريف ايراد فيلور ايدى. حديث علميني لازم درجه ده احاطه ايتمك احتمال كه آدم بالالرينه ميسرده اولمامشدر، شويله ايسه ده ابن تیمیہ نك مهارتى عادت طشنده اولوب حتى كه عصر دشلرى بوگا تعجب ايدر و: «كل حديث لايعرفه ابن تیمیة فهو ايس بحديث» دييور اولمشلدر. ابن تیمیہ نك كتاب و سنت علملرنده اولان كهالاتينى تعريف مقامنده الوغ مؤلفلردن برى: «باشقه لر فاشيق ايله ايجمكه اولان شيلرني ابن تیمیہ چومچ ايله ايچار و باشقه لر ك اينه كوزندن كورديكلر ينى ابن تیمیہ، زور ترزه دن كورر ايدى» دييور. ابن تیمیہ نك محفوظاتى آدم اشانرلق درجه دن اوستون اولوب

(۱) «كتاب»، امام سيبويه طرفندن تاليف ايدلمش بيوك بر اثر گه علم شخصيدر.

كتبخانه مزده اولان مطبوع نسخه سينك ايكى جلدى ۹۲۲ صفحه دن عبارتدر.

حفظ ایلمش شیلرینی اونوتدیغی پک نادر اولور اییدی. «اسکندریه» تورمه سنده یاندیغنده، «سبته» حاکمینڭ روایت علم طوغر وسنده اجازت صوراب یازمش مکتوبنه قارشو، یاننده هیچ کتاب و دفتر اولمادیغی حالده اون کاغدن عبارت بر اجازت نامه یازوب استاذلرینڭ و وشیغلرینڭ اسم و لقبلرینی، کنیه و شهرتلرینی تماما کوکلندن بیان ایلمشدر.

فقه و مذهب خلافلرینی، اصحاب کرام و تابعین فتوالرینی بیلیمکده و اسلامده ظاهر اولان دینی فرقهلرڭ مسلکلی ایله آشنا اولمقده اوز عصرنده ابن تیمیه نڭ نظیری کورلمامشدر.

ابن تیمیه ده اولان جسارت ادبیه آنچق دنیادن منقطع اولوب الله تعالی دن باشقه لردن قورقماش ذاتلرده گنه تابلنور. ابن تیمیه، قورقو و قاوشاونڭ نه ایدیکنی بیلماز، انسانلرنڭ سوزلرینه التفات ایتماز، باشقه برینڭ خاطر ایچون اوز بیلدیکنی فدا قیلماز، حاسد و حاقد لرینڭ حرکتلرینه اهمیت ویرماز، امر بالمعروف ونهی عن المنکر دن باشقه ایله اشی اولماز اییدی. دستورلی حکومتلرڭ حاکملرینه و محکمه لرینه دگل، بلکه اوزلرینی «لایسئل عما یفعل» منصبنه لائق کورمکده اولان مستبد اسلام حاکملری حضورینه نچه مرتبه لر جوابغه چاقر- لدی و نچه مرتبه لر زندانلرغه تاشلانندی و نچه مرتبه لر عصر دشلری بالاتفاق، اوستنه هجوم ایتدیلر؛ اوشبو حاللر ابن تیمیه گه تأثیر ایتمادی و «نمه لازم!» دیدیکی ایشدلمادی. زندانده وقتنده، یاننده اولان قلم وقاره لرینی آلدقارنده کومر و قورملر ایله تورمه دیوارینه یازدیغی مرویدر.

حبس خانه ده وقتنده: «فلان سوزلرکنی کیر و آلور اولسه ک تورمه دن چیقارلورسین، یوقسه دشمنلرڭ حاسدلرڭ سنی اولدیرتمک حقنده سعی ایدلر» دیه سلطان اسمندن کروب آیتوچی مأمورگه: «بن، حق

دیه بیلدیکم عقیده مدن و کتاب سنت ایلہ ثابت اولان مذہب مدن -
 تورمہ دن قورتلور ایچون - فایتناچق وسوزمنی ده کیر و آلاچق ونفاق
 کوستره چک آدم دگلم ، حق سبحانه وتعالی دن باشقه هیچ کیمدن خوفم
 یوق، بنم فاشمده ایر ته گه اولمک ایلہ بو کون اولمک وطبیعی اولم ایلہ
 کشی قولندن اوتمک آراسنده آیر مه یوق!» دیه رد جوابی ویرمشدر .
 مغول سر عسکرلری و تاتار خانلری حضورینه ایلچی صفتی
 ایلہ واررغه خلقلرک جسارتلری یتمادیکنده ابن تیمیہ کندیسسی طلب
 قیلوب سر عسکر قوتلوغ شاه، بولای یانلرینه واردی و ایکنچی مرتبه
 غازان حضورینه کتدی . ماجرانک دهشتلی اولدیغنی تصویر یرنده شهاب
 الدین ابوالعباس احمد بن فضل الله : «جلس الشيخ (ابن تیمیہ) الی
 السلطان محمود غازان حیث نجم الاسد فی اجامها وتسقط القلوب دواخل
 اجسامها وتجد النار فتورا فی ضربها والسیوف فرقا فی قرمها خوفا من
 ذلك السبع المغتال والنمروذ المحتال والجل الذی لا یدفع بحیلة
 محتمل فجلس (ابن تیمیہ) الیه واومی بیده الی صدره وواجه ودرأ
 فی نعره وطلب منه الدعاء فرفع یدیه و دعا دعاء منصف اکثره علیه
 (علی غازان) وغازان یؤمن علی دعائه» دیور . (۱) .

قوتلوغ بک اسهلی حا کم ، خلقلرغه ظلم وجبر قیلوب جفالادیغنه
 امر بالمعروف ایدر ایچون ابن تیمیہ بونک حضورینه وارمش . حا کم
 ایسه تحقیر ایتمک قصدی ایلہ : «الوغ آدم وعالم اولدیغکز ایچون
 مجلسکزگه واروب مشرف اولمق قصدنده یوریدر ایدم ، شمدی اوزکز
 کلدیگز» دیدیکنده ابن تیمیہ : «موسی پیغمبر بندن یخشی وفرعون ده
 سندن اوصال ایدی ومع ذلك موسی پیغمبر فرعون حضورینه کونینه اوچار
 مرتبه واروب ایمانغه دعوت قیلور ایدی» دیه مقابله ایلمشدر (۲) .

(۱) تتمة المختصر. ج ۲ ص ۲۸۸ .

(۲) فوات الوفيات. ج ۱ ص ۴۲ .

ابن تيميه ، كتاب وسنت علملرينه نصرت ويرر ، بدعت اهلىنى
 و كلام طائفه سىنى سوماز ، بونلر ك مسلكلرينك شريعت مقصدندن
 منحرف ايدىكن توشندروب خلقلرغه سويلر و بونك ايچون عقلى و نقلى
 دليللر كتورر ايدى . اوشبو سببندن كنديسى حقنده پك كوچلى خصملر
 ظاهر اولدى و كوب اذا و فلاكتلر كوردى . فقط آز اولسه ده دنيا ده
 حقلق طرفنده ده بر طائفه اولوب طورر . ابن تيميه نك بو عملنى قرآن
 وسنت اهللىرى تقدير ايتديلر ، سلف سنتنى احيا قىلدىغى ايچون خير
 دعا و ثنا ايلر اولديلر .

ابن تيميه عصرنده «قلو ط» اسملى يىلغده عوام طرفندن مقدس
 اعتقاد قىلنمش بر تاش اولوب مسلمانلر شونك زيارتينه يوررلر ،
 قربانلر چالوب مجاورلر صيلارلر ، ندرلر قىلوب اوستنه ياتوب آغلارلر
 و مقصودلرينى صوررلر ايدى . بويله اشلر ك اسلام شريعتنده درست
 اولمادىغى حقنده ابن تيميه كوب نصيحت و وعظلر ايدوب قارادى
 ايسه ده خرافات عاشقى اولان عوام و شخصى منفعتلرينى صاقلاوچى
 خواص ايچون بو شيلر ك تاثيرى اولمادى و گوزل نتيجه و يرمادى .
 بناء عليه كونلر ك برنده اوزينك شاگردلرينى ايارتوب واروب تاشنى
 توزان اورنینه تتدى و اورنينك علامتلرينى بتروب يىلگوسىز حالده
 قالدردى و اوشبو عملى ايله شول يرده اولان اهل اسلامنى شرك
 بلاسندن قوتقاررغه سبب بولدى .

**

ابن تيميه ، آق يوزلى ، اورتا بويلى ، قاره نوكلى ، صقالنده آق
 بورتكلرى آز ، ساچى قولاق يومشاقلرينه قدر يتو ، اونكن كوزلى ،
 ايك باشلرى كيك و غايت كور تاوشلى ، فصيح سوزلى ايدى . نه
 طوغرى كلسه شونى كيار و نه تابولسسه شونى آشاب قناعت قىلور ، فقط
 كشى كوزى توشارك كيوملردن صاقلانور ايدى .

اخلاقی گوزل و عالی طبیعتلی اولوب کندیسینه اڭ قاتیغ صورتک
 دشمنلق ایدوچیلردن ده انتقام قصدنده اولمامش ، طعن و تشنیعلرینه مقابله
 ایتمامش ، حتی حقلرنده شکایت بوللو اولسون سوز سویلمامش ، بلکه
 بالعکس : « آنلر ، اوزلرینڭ درست یولده ایدیکلرینی اعتقاد ایتد -
 یکلری سببندن بویله حاللر ایله مبتلا اولدیلر ، اوشبو چهتدن آنلر
 معنورلردر » دیه جمله سیننی عفو ایتمش ، کندینه دشمنلق ایدوچیلردن
 صدرالدین الوکیل (ابن المرهل) ڭ وفات خبرینی ایشتمدیکنده : « احسن
 الله عزاء المسلمین فیک یا صدرالدین ! » دیمشدر (۱) .

پیغمبرلردن باشقه کیمسه لرده بو درجه ده علوجنابلق اوله چغنی
 احتمال که استبعاد ایدوچیلر اولور . فقط الله تعالی حضرتی بعض بر
 آدملر قیلرینه شول درجه ده مهر بانلق و مرحمت سالورکه بتون عمر
 لری بوینچه مسخره و استهزالر آستنده طور دقلری حالده مقابله
 بالمثل ایده چک یرده ، حتی حقلرنده الله تعالی حضرتینه ده شکایت ایتمازلر
 و « انا عند المنکسرة قلوبهم » تحتنه داخل اولمق امید یایله اولسه کربک
 کوندن کون اوزلرنده مسکننت آرتدرلر . اوشبو ذاتلردن بعض برلرینی
 کورمک اوزمزگه هم نصیب اولدیغندن ابن تیمیه حقنده استبعادمز یوقدر .
 ابن تیمیه ، اوزینڭ بر طوغمه برادرینڭ تربیه سنده عمر سوردی .
 مفتیلک و قاضیلق کبی حکومت منصبلرینه کرمادی ، امیر و ماء مورلر
 تیره سنده یورمادی ، اغنیا و دنیا اهللرینه مداراه و بصبصه قیلمادی ، وقف
 ماللرغه ناظر و یتیملرگه وصی و متولی اولمادی ، وقف و خزینه ماللرندن
 اوشنداق امیر و مأمورلردن بر آچه اولسون قبول ایتمادی ، بلکه
 بتون شغلی و بتون راحتی علم ایله اشتغالدن عبارت اولوب شوندن
 باشقه شیلردن لذت آلماز ، بر ساعت عمرینی تلف ایتماز ، بوش وقتی
 اولدی ایسه قرآن شریف اوقور ایدی .

وفات اولديغنده بتون ميراثى كىتابلىرى ايله علمندن عبارت اولوب
شوندن غيرى هيچ بر نرسهسى قالمامشدر.
«لقد علم الاقوام لوان حاتما * اراد شراء المال كان له وفر» .

مقصد

۴

استاذ و شاگردلىرى . وفاتى صوگنده سويلانمش مرثيهلر .

ابن تيميه، اوزينك آتاسى عبدالحليم حضورنده اوقورغه باشلاب
صوكره اوشبو كيمسهلر حضورنده استفاده ايتمشر : شمس الدين ابو
عبدالله محمد بن عبد القوى الحنبلى، ابن المنجا زين الدين، ابن عساكر
محمد الدين، ابن ابى اليسر، كمال بن عبد، قاضى ابن عطاء شمس الدين
الحنفى، ابن الصيرفى، نجيب المقداد، ابن ابى الخير، ابن علان، ابوبكر
الهروى، كمال عبدالرحيم، فخر الدين ابن البخارى، ابن شيبان،
شرف بن القواس، زينب بنت مكى و غيرلر . ايكيوزدن زياده استاذدن
اوقودىغى مرويدر (۱) .

ابو حنيفه حضرتلرينك ابو يوسف ايله محمد بن الحسن شيبانيدن
باشقه هيچ بر اثرى قالماش اولسه ايدى، اسمينى رحمت ايله ياد
ايتدرر و فضلىنى ده براق و ياقينلرغه تاندرر ايچون، مذكور ايكى
ذات كفايت ايتمش اولور ايدى . شيخ جمال الدين افغانى حضرتلرينك
دنياده قالدرمش بيوك اثرى مصر مفتيسى محمد عبده حضرتلريدر .

«محمد عبده کبی عالیجناب، متفکر و عقلی بر ذات یتشدرمش کیمسه ایچون باشقه اثرلرگه کوب احتیاج یوق. زیرا بونک درجه سنده فائلی بر اثر فالدرمق ینگل دگلدر» دیورلر. اوشبو قیلدن ابن تیمیه نک، ابن القیم الجوزیه دن باشقه هیچ بر شاگردی اولمامش و بر صحیفه تالیفی قالمامش اولسه ایدی فضیلت یوزندن شول بر شاگردی کفایت قیلمش اولور ایدی. لکن مشار الیه حضرتلرینک صانسز تالیفی فالدیغی کبی، عصر و ولایتلرینک نخبه لرندن معدود بر چوق شاگردی ده قالمشدر. مثال ایچون اوچ دورت عددینک اسملرینی بو یرده آیروم صورتده ذکر ایده چکمز:

(۱) ابن قدامه. (شمس الدین ابو عبدالله محمد بن احمد بن عبدالهادی الحنبلی. ۷۴۴هـ وفات). بو ذات، صاحب ترجمه نک مستثنی شاگردلرندن اولوب تالیفی کوب ایدی، فقط یاشلگنده وفات اولدیغندن مسوده حاللرنده قالوب تلف اولدیلر. وفات وقتنده آنچق ۳۸ یاشلرنده ایدی.

(۲) ابن القیم الجوزیه. (شمس الدین ابو عبدالله محمد بن ابی بکر بن ایوب الدمشقی الحنبلی ۷۵۱هـ وفات). استاذینه ملازمت ایلدیکندن برلکده حبس ایلندی. وفات وقتنده یاشی ۵۹هـ اولوب قبری «دمشق» شهرنده در.

(۳) ابن کثیر. (عمادالدین اسماعیل بن عمر البصری الشافعی. ۷۷۴هـ وفات). قبری «دمشق» ده شیخی ابن تیمیه یاننده در. حافظ ابن حجر العسقلانی بونک شاگردی ایدی (۱).

(۴) ابن مفلح. (شمس الدین ابو عبدالله محمد بن مفلح المقدس

(۱) بو کیمسه ترجمه سی «فاهوس الاعلام» ده ابوالفدا ایله خلط ایدلوب یازلمش و شونک سببندن زور یا کیشلیق واقع اولمشدر. «کتب سته و مؤلفاری» نام اثرگه مراجعت اولنده در.

الحنبلی. ۷۶۳ هـ وفات). عقیف و زاهد، مناظر و متدین بر ذات اولدیغی مرویدر. شیخی ابن تیمیه هر وقت بوکئا: «سن مفاحدک اوغلی دگل، بلکه اوزک - مفلح - سین» دیور اولمشدر.

(۵) ابن المنجا. (شرف الدین ابو عبدالله محمد بن المنجا التنوخی الدمشقی الحنبلی. ۷۲۴ هـ وفات). سفر و حضرنده ابن تیمیه یانندن ایرلمادیغی و نهایت درجه ده متقی، سنت ایله عامل اولدیغی مرویدر. (۶) ذهبی. (شمس الدین ابو عبدالله محمد بن عثمان بن قایماز الذهبی. ۷۴۸ هـ وفات). مشهور عالمردن، جرح و تعدیل حقهک یدطولی صاحبی اولان ذاتلردندر.

(۷) عماد الدین الواسطی. (احمد بن ابراهیم الشافعی الحنبلی. ۷۰۱ هـ وفات). ابن تیمیه دن تحصیل ایتدیکندن صوگ شافعی مذهبندن حنبلی مذهب که کوچدی. زاهد و صوفی اولدیغی سبیلی بو کیمسه که شیخی ابن تیمیه «جنید الوقت» دیور ایدی.

* *

ابن تیمیه وفات اولدیغنده پک کوب آدملر اوزون اوزون مرثیه لر سویله مشلدر. کتبخانه مزده اوشبو ذاتلرک مرثیه لر ی وار: حافظ ذهبی، ابن فضل الله العمری، ابن الوردی، محمد العراقی الجزری، علاء الدین بن غنام، محمود ابن الاثیر الحلبی، زین الدین عمر بن الحسام الشیبلی، ابن الحصری، شهاب الدین احمد بن عبد الکریم بن انوشروان التبریزی الحنفی، برهان الدین ولد شهاب الدین التبریزی، تقی الدین محمود بن علی الوقوفی البغدادی المحدث.

اگرده اوشبو مرثیه لر بر یرکه بیغولاچق اولسه تخمینا ایکیوز بیتلک بر کتاب اولور ایدی؛ اورن آزغی سببندن نمونه اولور قدر اولسون بونده کوچرمک ممکن اولمادی.

مقصد .

٥

عقيدہ سی . مسلك و منہبی . سويلہ مش شعرلری .

ابن تيميه نك عقيدہ سی اوزينك اثر لرنده مذکور و بو اثر لردن
كوبلری ده مطبوعدر . شونك ايچون بو طوغروده اوزون بحث ايدرگه
حاجت يوق . توبانده اولان بيتلرنی ابن تيميه كندی عقيدہ سی حقنه
سويلمشدر :

- ياسائل عن منہبی وعقيدتی * رزق الهدی من للهداية يسأل
اسمع كلام محقق في قوله * لا ينثنى عنه ولا يتبدل
حب الصحابة كلهم لى منہب * و مودة القربى بها اتوسل
ولكلهم قدر وفضل ساطع * لكنما الصديق منهم افضل
واقول في القرآن ماجأت به * آياته فهو القديم المنزل
وجميع آيات الصفات امرها * حقا كما نقل الطراز الاول
وارد عهدتها الى نقالها * واصونها عن كل ما يتخيل
فبح لمن نبت القرآن وراءه * واذا استدلى يقول قال الاخطل (١)
والمؤمنون يرون حقا بهم * والى السماء بغير كيف ينزل
واقرب بالميزان والعوض الذى * ارجو بانى منه ربا انهل
وكذا الصراط يمد فوق جهنم * فهو حد ناج و آخر مهمل
والنار يصلها الشقى بحكمة * وكذا التقى الى الجنان سيدخل
ولكل حى عائل فى قبره * عمل يقارنه هناك ويسئل

(١) مراده قول الاخطل : « ان الكلام لفى القواد وانما * جعل اللسان على

هذا اعتقاد الشافعى ومالك * وابى حنيفة ثم احمد ينقل
فان اتبعت سبيلهم فهو فوق * وان ابتدعت فما عليك معول

ابن تيميه نك مسلكى ذات و صفات حقنده اولان آيات و صحيح
حديثلر نى بلا كيف ولا تمثيل اولمق شرطى ايله ، تاويلسز و تحريفسز
اولهرق ظاهر نچه يورتمكدر .

« العقيدة الواسطية » ده دييور : « ومن الايمان بالله الايمان بما
وصف به نفسه فى كتابه وبها وصفه به رسوله محمد صلى الله عليه وسلم
من غير تحريف ولا تعطيل ومن غير تكييف ولا تمثيل بل يؤمنون
بان الله ليس كمثله شئ وهو السميع البصير فلا ينفون عنه ما وصف به
نفسه ولا يعرفون الكلم عن مواضعه و(لا) يلحدون فى اسماء الله وآياته
ولا يمثلون صفاته بصفات خلقه لانه سبحانه لاسمى له ولا كفؤ له ولا ندله
ولا يقاس بخلقه سبحانه وتعالى فانه سبحانه اعلم بنفسه وبغيره واصلق
قيلا واحسن حديثا من خلقه . ثم رسله صادقون مصدقون بخلاف الذين
يقولون عليه مالا يعلمون » .

ابن تيميه فاميليه سى عموما احمد ابن حنبل حضرتلرى مذهبنده
اولدقلرندن صاحب ترجمه هم مذكور مذهب كه منسوبدر . مع ما فيه
صوك عمرلرنده مذهب كه موافقتنى رعايت ايتماز بلكه اوز فاشنده
معتبر اولان دليللرگه بنا قيلوب فتوى ويرر ايدى ، زيرا مجتهد
مطلق ايچون لازم اولان شرطلر كنديسنده موجود ايدى ، دييورلر .
ابن تيميه شعر سويلرگه مقتدر عرب عالمرندن ايسه ده سويلامش
شعرلرى آزددر . ذاتا حديث و تفسير عالمر يناك شعرگه اهميت ويره كلرى
پك نادر كورلور .

مقصد

۶

تالیف‌ری.

ابن تیمیه، کوب تالیف ایدن عالمردن اولوب اثرلری عموماً دیورلک کتاب و سنت که نصرت و یرمک، بدعتنی انکار ایلمک حقنده لردر. اوچپوز عدد مقدارنده تالیفنی صانامش لردر. کتابلرینی مسوده سز و کوبسنی ده ارتجالا یازدیغی روایت ایدلنور. اوشبو سبب ایچون اولسه کرک بر بحث کوب یرده تکرار ایدلنور. اتفاقی غنه اولماسه سجع و طباق، اختصار و تأنق کبی شیلرگه اعتبار ایدلما دیکی کورلور. بو جهندن اثرلری متقدمین تالیفلرینه اوخشار. اسلوبی گوزل، عبارتلری چیغشلی، افاده‌سی کامل اولدیغندن اثرلرینی تاغ باشندن آتلوب توشمکده اولان الوغ چیشمه‌گه تشبیه ایتمک اورنلیدر.

مشهور صحیحلردن، مسند و سننلردن صوڭ لذت ایله مطالعه ایدلنه چک اثرلر بوناڭ تالیفلری اولسه کرک. بزم تجر بهمز شوینه در. تجر بهده خطاده اولور صواب‌ده، اوز یدنڭ تجر به‌سینه کوره سوز سویلهش کیمسه ملامت ایدلماز.

تالیف طوغر و سنده ابن تیمیه ایله سیوطی بر برینه تمام نقیضلر اولسه لر کرک. سیوطی، بتون عمرینی باشقه لرنڭ کتابلرینی قسقارتوب اوز ایتوب و اوز گرتوب، چوبلاب و مختلف اثرلرینی برگه بیغوب کچردیکی حالده ابن تیمیه پک کوب سیوطیلر ایچون چوبلرگه یتارلک سر مایه قالدرمشدر.

«دمشق» کتبخانه‌لری خصوصنک یازلمش بر فهرست که کوره، ابن تیمیه اثرلرندن پک کوبلر بونده صاقلانمقده اولوب حتی آراده کندی

قلمى ايله يازلمش خيلى اثر واردر. صوڭ يكرمى ييل ايچنده ابن تيميه نڭ تصنيفاتى نشر اولنورغه باشلانديغندن بو اثرلر گه دنيا نڭ كوزى توشديكى واهميت ويرلور گه باشلانديغى آڭلاشلور.

ابن تيميه نڭ بتون اثرلرينڭ اسملرين يازمق كوكوب اورن آلاچقدر. شونڭ ايچون مطبوعلرندن مشهورلرينى بو يرده يازاچقمز:
 اقتضاء الصراط المستقيم فى الرد على اصحاب الجحيم. الايمان.
 بيان موافقة صريح المعقول لصحيح المنقول. تفسير سورة الاخلاص.
 تفسير المعوذتين. جواب اهل الايمان بتحقيق ما اخبر به رسول الرحمن من ان قل هو الله احد تعدل ثلث القرآن. الجواب الصحيح لمن بدل دين المسيح. الجوامع فى السياسة الالهية والايات النبوية. رسالة تنوع العبادات. رسالة العبودية. رسالة فى الرد على النصيرية. رسالة زيارة القبور. رفع الملام عن الائمة الاعلام. فتاوى ابن تيميه. منهاج السنة النبوية فى نقض كلام الشيعة والقدرية (دورت جلد).

* * *

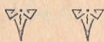
ابن تيميه شاگردلر ندىن ابن مرى شهاب الدين طرفندن اوزينڭ شريكارينه ابن تيميه حقنده تعزیه ايدوب يازمىش اوزون بر مكتوبى معتبر « المنار » مجله سنده كورلدى (ج ۱۰ ص ۶۱۶). بو مكتوبده ابن تيميه اثرلرينه دائر بر فقره وار. شونى ايسه انتخاب ايدوب بو يرده كوچرمكنى مناسب كوردك.

ابن مرى دييور:

«اى اخوان! شمدى بزم وظيفه مز محترم استاذمڭ آثارينى جمع ايتمك ونسخلرينى كوبايتوب اهل اسلام آراسينه نشر ايلمكدر. بو اثرلرده نه قدر تكرارلر اولسه ده اولسون، اصلا اختصار قيلنماسونلر، بلكه اوز قلمنى ايله نيچوك يازلمشلر ايسه شويله نقل اولنسونلر وهر برى مقابله قيلنوب درستانسونلر. جمله مز بر اتفاق ايله حركت ايتسهك

انشاء الله اوشبو خدمتی یرینه کتوررمز . بو یولده نه قدر عمر و نه قدر بایلق صرف ایدر اولسهق ده الله تعالی قاشنده ضایع اولماز . بو کونده شیخ ابو عبدالله (ابن القیم الجوزیه) نڭ سلامتکنی غنیمت بیلوکنز و بو یولده آنی رهبر طوتوب هر برکنز آنڭ خدمته حاضر اولکنز . محترم استاذمز - الرد علی عقائد الفلاسفة - اسمنده بر کتاب یازمش ایدی . بن شونی اوز قلمم ایله تمام نقل ایدوب آلمشیم . بو کتاب شمعی تارالمشدر . تورلی کراسه لری (فورمه لری) تورلی آدم لر قولنده . اڭ ایلك خدمت اوله رق بونی بر یرگه بیغوب مکمل بر کتاب روشنه کتورکنز . بو کتاب نظیرسز بر اثردر . فلاسفه دلیلملرینی جرح ایتمک طوغروسنده بونڭ قدر شفالی بر کتاب کورلماز . محترم استاذمزڭ جمله اثرلرینی بیغوب میدانغه چیقارر اولسهق اسلام ملتلی ایچون الوغ خدمت ایتمش و بیوک بر علم خزینه سی قالدرمش اولورمز . بو اثرلر اسلاف کرام عقیده سینی ایسته وچیلر ایچون یول باشچیسى و کتاب تألیف ایدوچیلر ایچون انابتلی مرجع اولور . معلومکنزدرکه احمد ابن حنبل حضرتلری اوزی سلامت وقتنده اوزینڭ سوزلرینی جمع ایتمکدن منع ایلر ایدی اما وفات ایتدیکندن سوڭ شاگردلری بونڭ سوزلرینی و علمینی جمع و تشهیر قیلدیلر ، سلف اثرلرینڭ نشر ایدلمکینه سبب اولدیلر . ایهدی سزلرده احمد ابن حنبل شاگردلری یولندن یورر اولسهکنز گوزل بر اش اولور . بخاری رضی الله عنه شهردن قوغولدی ، مردود و مطرود اولدی ، فقط بونڭ برابرینه الله تعالی آنڭ کوکلینه خطور ایتمادیکی و خیالینه کروب چیقمادیغی روش ایله کتابینڭ درجه سینی یوقاری کوتاردی ، بخاری کتابی بتون سنت کتابلرینڭ اوستنده در . بزر استاذمز تألیفلاری حقنده بویله بر امیدده مز ، انشاء الله امیدمز یرینه کلسه کرک . زیرا بتون قصدی ، باطل و بدعتنی رد قیلماق سلف طریقینه و سنت که

نصرت و پيرمك ايدى، بوندىن باشقه، اثرلرى تحقىق ايله يازلديغىدىن و هر بر سوزى اصل و دليل گه مېنى اولديغىدىن، غير آدملىك تاليفلرندن ممتازدر.

مقصد

۷

اختيار ايتىش اولان بعض مسئلهسى .

انسانلر ك فضايلت و الوغلقلىرى ظاهرى صورت و سىرتلرینه كوره دگل بلكه عمللرینه، اعتقاد و فكرلرینه كوره در. شونك ايچون بر كيمسه ترجمه حالى يازلديغىده عقیده و عمللرینه عائد اولان مهم شىلرى سويلنماز ايسه مذكور ترجمه حال ناقص قالور، آنى ترتيب ايدوچى ده كندى وظيفه سىنى ايفا ايتىش عد اولنماز. اوشبو حكمت ايچون بزلر بو بابده ابن تيميه طرفىدىن اختيار ايدلمش مسئلهلردن مهملرینی، كرك متفرد اولسون و كرك طرفدار و سلفلىرى اولسون، بو يرده مختصر صورتده سويلب اوته چكمز. بو طوغروده ماخذمز ايسه كندىنگ، كىتبخانه مزده اولان اثرلر يدر. ابن تيميه، بونده ذكر ايده چك شىلر حقدنه اذيت و جفا كورمش و شونلر حقدنه شهرت كسب ايدوب درجهسى تقدير ايدلمش و حفاظ اسلام جمله سندن سانالورغه مستحق اولمشدر. مسئلهلر ايله كما ينبغى آشنا اولمقنى آرزو ايدوچىلر طوغرىدىن طوغرى اوزىنگ اثرلرینه مراجعت ايدرلر. كتاب اوزون اولماسون ايچون بزلر آنچق نمونه لرگنه

بازاچمەز . « یکفی من القلادة ما احاط بالعنق » .

ابن تیمیہ نڭ طوتەش مسالکی ایسه دینی اشلرنی یالکیز عصر سعادته دستور اولان کیفیتده طوتەقدن عبارت اولوب، شونلره بر شی آرتدیرمی و قوشمقی حقنە هیج کیمک حقی یوق، انسانلر اوز بیلدیکلری ایله دین توزومکلری سماوی شریعت که جنایتدر، دیپور . بونده یازلاچق شیلر هر بری اوشبو اصل اوزرینه بنا ایدلنورلر .

(۱) توحید . توحید حقنە ابن تیمیہ دیپور :

اسلام دینینڭ اصلی « توحید » دن عبارت اولوب، الله تعالی رسوللرینی اوشبوکا دعوت ایچون بیارمش و شوندن باشقەنی قبول ایتمیە چکن بیان بیورمشدر . توحید ایسه یالکیز الله تعالی نی بارهمده بتون عالمنی خالق دیه اعتقاد ایتەک ایله گنه اولماز . مکه مشرکلری ده الله تعالی نی بارهمده خالق السماوات والارض دیه اعتقاد قیلورلر حتی اوزلرینڭ الاهرینی مخلوق دیه بیلورلر ایدی . بلکه توحید، بونلر ایله برابر عبادتنی آڭاغنه حصر ایتەک والوهیت که خاص شیلرده آڭا هیج کیمنی شریک ایتماز سزلسکدن عبارتدر . الوهیت خواصندن اولان شیلرده خالق ایله مخلوقنی بر درجه که قویوچی کیمسه اسلامدن آیرلور . اسلام دینی ایکی اصلدن عبارتدر . بری ایسه شهادت کلمە سیننی اقرار و تصدیق همده شونڭ مضمونینی تحقیق ایتەکلر . ایکنچیمسی رسول اکرم تعلیم ایتدیکی روش ایله الله تعالی که عبادت قیلوب بونده هیج بر مخلوقنی شریک ایتما مکلر . دعا ، عبادت جمله سندن اولدیغی ایچون الله تعالی که خاص اولور غە تیوشلی . اگرده بر کیمسه ، الله تعالی دن باشقەغه دعا ایتسه ، میتلر دن وغائب اولانلر دن استغاثە قیلسه بو کیمسه شول مخلوقلرنی الله تعالی که عبادته شریک ایتەش اولور . رسول اکرم حضرتلری ، الله تعالی قاشنده محترم و جاهلی ایدی . خدمتی ده الله تعالی نڭ شریعتنی بنده لر که تبلیغ ایتەکلر

عبارت اولوب، حلال و حرام، امر و نهي، وعد و وعيد و غيرلرني بنده لرگه تمام ايرشردى. باشقه پيغمبرلرگه خدمتلى ده اوشبوندى عبارت اولدى. اما دعالرنى قبول ايتمك، بلالرنى يبارمك، هدايت ويرمك، باى و سلامت قيلمق، اوزون عمرلى و بختلى ايلمك خدمتى، پيغمبرلرده دگل بلكه بوشيلر صرف الله تعالى نك اوزينه گنه مخصوص امرلر در. خلاصه: رسوللر (عليهم الصلاة والسلام) تبليغ شريعت خصوصنده واسطه لر اولديغندن بو طوغورده آنلرنى تصديق و اطاعت واجبلر. شونكله برابر الوهيت اشلرنده آنلرنى شريك ايتمك، اسلام شريعتنه كوره اصلا و قطعاً جائز دگلدر. احترام نيتى ايله آنلرغه سجه قيلورغه ياراماديغى كى الله تعالى گه خاص نرسه لرني آنلردن صورمق ده درست اولماز. رسول اكرم حضرتلرى: «لاتظرونى كما اظرى عيسى بن مريم فانما انا عبد فقولوا عبد الله ورسوله» بيورمشدر. دين اسلام، بنده لر طرفندن يا صالحش شيلر دگل، بلكه رسول اكرم طرفندن تبليغ ايدلمش شيلر در. شونك ايچون بنده لر اوز بيلديكلرى ايله دين توزورگه تيوشلى دگل، بلكه رسول الله طرفندن تبليغ ايدلمش دين گه بوى صونارغه تيوشلى.

* *

۲) احترام و تعظيم قصدى ايله قبراو اوستلرينه مسجدلر بنا ايتمك. اوشبو مسئله حقتده ابن تيميه ديور:

رسول اكرم حضرتلرى تر به لر اوستلرينه (ميتنى تعظيم و احترام قصدى ايله) مسجدلر بنا ايدوچيلرگه لعنت ايتمش (۱) هم ده: «اى الله! قبر منى عبادت ايدلنه چك و شن حكمنده ايمه!» ديه دعا قيلمشدر. اوشبونك ايچون ايزگى كيمسه لر ديه ظن ايدلمش ذاتلرگه قبراو اوستلرينه عبادتخانه لر بنا ايتمك مشروع دگل. اصحاب كرام، شام

ولایتی فتح ایتدیلر حضرت عمر و حضرت عثمان هم شام ولایتنه تشریف بیوردیلر. اوشبو وقت هیج بر صحابه ابراهیم علیه السلام قبرینه وارمادی، بونک اوستنده مشهده یوق ایدی. اموی و عباسی خلیفه لر عصرارنده شویله طوروب بشنچی عصر آخرنده خرستیانلر شام ولایتی ضبط ایتدیکلرنده ابراهیم خلیل قبری اوستنه شمدبکی بنانی صالحیلر. سوکره کیر و اسلام دولتنه قایتدیغنده مسلمانلر اوشبو بنانی مسجد اتخاذا قیلدیلر. بلکه اصحاب کرام، قبرلر اوستلرینه بنا سالمقدن منع قیلورلر ایدی (۱). «تستر» شهرنده دانیال پیغمبر قبری ظاهر اولدیغنده ابو موسی الاشعری مکتوبنه فارشو جواب اولورق حضرت عمر: «اون اوچ یرده قبر قازیتوب شونلرک آراسندن برینه دانیال پیغمبرک سویا کلرینی دفن قیل، خلق بیلورلک اولماسون، قبری معلوم اولسه خلق قتنه لنه باشلار» دیه یازمشر. رسول اکرم حضر- تلیزینک بر وقت نماز اوقودیغی یرده تبرکلنمک قصدی ایله خلقلرک نوبتلاشوب نماز اوقودلرینی بیلدیکنده حضرت عمر بو اشدن منع ایتمش و: «انما هلك من كان قبلكم باتخاذ آثار انبيائهم مساجد من ادرکته الصلاة وفلیصل والا فلیذهب» دیمشر (۲). معناسی: «سزدن مقدم امتلر، اولرینک پیغمبرلرندن قالمش اولرلرینی، تبرکلنمک قصدی ایله عبادت برلری قیلوب خراب اولدیلر. نماز وقتی کردیکنده طوغری

(۱) عبادت شایبسی اولمادیغندن قبرلر اوستلرینه بیلگولر قویوق، ناشلر یازوب اوطورتمق البته درست اولسه کرک.

(۲) فلما کان النبی صلی الله علیه وسلم لم یقصد تخصیصه بالصلاة فیه بل صلی فیه لانه موضع نزوله رأی عمران مشارکته فی صورة الفعل من غیر موافقة له فی قصده لیس متابعة بل تخصیص ذلك المكان بالصلاة من بدع اهل الکتاب الی هلکوا بها ونهی المسلمین عن التشبه بهم فی ذلك ففاعل ذلك متشبه بالنبی صلی الله علیه وسلم فی الصورة ومتشبه بالیهود وانصارى فی القصد الذی هو عمل القلب. وهنا هو الاصل فان المتابعة فی السنة ابلاغ من المتابعة فی صورة العمل. «التوسل والوسيلة».

کلمش اورنده اوقوگز، یوسفه یومشکزغه یورکز! « دیمکدر . ایشته اسلام طرفندن بیورلمش توحید اوشبو روشده اولور (۱) . عرب سیاحلرندن بری «بغداد» شهرنده اولان عبدالقادر الگیلانی تربهسی حقنده : « عبارة عن البنايات الفائقة التي تروق الانظار ومسجده مشحون بالطلاب وللناس اعتقاد عظیم به نکاد تنسی معه عظمة الخالق سبحانه وتعالی » دیور .

*
* *

۳ وسیله . توسل ومیتلردن استمداد . قبرلونی زیارت . بو مسئله لر حقنده ابن تیمیه دیور :

لسان شرعه «وسيله» کلمه سندن الله تعالی گه تقرب سببی اولان شی مراد اولنور . وبعض وقت بو کلمه دن جننده معلوم بر درجه قصد ایدلنور . حق تعالی نك : «يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وابتغوا اليه الوسيلة وجاهوا في سبيله لعلكم تفلحون» (مائده ۳۹) و : «اولئك الذين يدعون يبتغون الى ربهم الوسيلة» (بنو اسرائیل ۵۸) قول شریفلرندن اولگی معنا وحیدیلرده اولان : «آت محمد الوسیلة» سوزندن سوکفی معنا مراددر . الله تعالی گه تقرب سببی ایسه ایمان و عملدر . خلاصه : وسیله ، رسول اکرم حضرتلرینه متابعت ایتمکدن عبارت اولوب ، اولگی ، معناده اولان «وسيله» نك شریعتده باشقه مصداقی

(۱) جاهلیت عصرنده : «میتلرک روحلری الله تعالی ایله بندلر آراسنده واسطه لوق خدمتنی ایدلر» ديه اعتقاد قیلنور وشونک ایچون میتلر وارواح مقدس طوتلنور ، قبرلرینه بیغولوب عبادت نوعندن احتراملر ایدلنور وقربانلر بوغازلانور ایدی . ایشته شریعت بو کبی عقیده لردن صافلامق ایله تعلیمات ویرمش ، خصوصی صورتده دلیل وارد اولمادیغنده آغاچ وطاش ، ییلغه وچیشمه ده قدسیت و خاصیت یوقلغنی بیلدرمشدر . رسول اکرم ، آستنده اوطوروب صحابه لردن بیعت آلمش آغاچ حضورینه تبرکلمک قصدی ایله کلوب یوروچیلر وارلغنی بیلدیکنده حضرت عمر ، آغاچنی کیسوروب تاشلاته شددر .

يوقدر . اما «توسل» كلمه سندن اوشبو اوچ تورلى معنا اراده قيلنورغه ممكن : ۱) رسول اكرم گه متابعت و آنك امرلرينه اطاعت ايتمكى سبب تقرب قيلمق . بو معنا ايله توسل فرض اولوب بنده لرك ايمانلرى بوندن باشقه تمام اولماز . ۲) رسول اكرم حضرتلر يلك دعاسيني و شفا عتيني و سيله ايتمك . بو معنا ايله توسل ، رسول اكرمك حال حياتى ايله آخرت كونينه مخصوصدر . حال موتنده و خصوصا قبرى حضورنده رسول اكرمدين شفاعت و دعا صورمق مشروع دگل . ۳) رسول اكرم حضرتلر يلك ذاتينى و حقينى و سيله قيلمق . بو معنا ايله توسل اصحاب و سلف صالحيندن مروى دگلدر . حنفى مذهبنده مشهور عالمردن اولان قدور يلك : «المسئلة بخلقه لا تجوز لانه لا حق للخلق على الخالق» ديد . يكيك يلك سببى ده اوشبودر . استسقا وقتنده حضرت عمر رضى الله عنه نك : «اللهم انا كنا اذا اجدبنا توسلنا اليك بنبينا فتسقيننا و انا نتوسل اليك بعم نبينا فاسقنا» ديمش سوزنده اولان «توسل» دن ايكنچى معنا مراددر . بو معنا ايله اولان «توسل» ايچون حال حياتده اولمق شرط ايدىكن يوقارنده ذكر ايتدك . اگرده بويله اولماسه ايدى حضرت عمر و اصحاب كرام ، حضرت عباس دعاسى ايله توسل ايله چك يرده رسول اكرم دعاسى ايله توسل ايتمش اولورلر ايدى . خلاصه : مخلوقلرغه دعا ايتمك و آنلرك ذاتلرينى ، حرمت و حقلرينى و سيله و واسطه - بو كيمسه لر كرك ترك و كرك ميت اولسونلر ، كرك پيغمبرلر و كرك باشقه لر اولسونلر ، كرك استغاثه و استمداد ، كرك توسل و سيله ، كرك باشقه سوزلر ايله اولسون اسلام شريعتنه كوره درست دگلدر . آنى بولدرمق بنده لر ايچون ممكن دگل اشلر حقنده يالكز الله تعالى نك اوزينه گنه دعا قيلورغه و اوزندن گنه استمداد ايدرگه ، طوغرىدن طوغرى اوزندن گنه استغاثه تيوشلى . خسته ليكدن شفا تابهق يا كه بر فلاكت و بلادن خلاص اولمق اميدى ايله الله تعالى دن باشقه لرغه دعا ايتمك ،

شیخلردن مدد سوروب ندا قیلیمق اسلام دینی طرفندن منع ایدلمکده اولان «شرك» در (۱). دعا، عبادت بلکه عبادتکده زبده سی اولد. یغندن حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک اوزینه گنه خاص اولورغه، بونده شریک فلان طوتلمازغه تیوشلی (۲). اصحاب کرام، رسول اکرم دن اوزلری ایچون الله تعالی گه دعا قیلونی اوتنورلر ایدی. حتی کند یسی ده بعض بر صحابه گه: «ای قارنداش! دعالرکزغه بزنی ده شریک ایلر کز!» دیدیکی مرویدر. اما نه کبی حادثه ونه کبی داهیه لرگه اوچراسه لرده رسول الله حضرتلرینک طوغری اوزینه دعا ایتدیکلری، اوشنداق روحندن مددلر صوردلری مروی دگلدر.

مسلمان قبرلرینی و خصوصاً رسول اکرم قبرینی زیارت ایتمک مستحدر. قبرلر حضورلرینه وارلدیغی وقت رسول اکرم عادتینه موافق آیاق اوزرنده طوروب سلام و بررگه، الله تعالی حضرتندن عفو و عافیت صورارغه تیوشلی. رسول صلی الله علیه وسلم قبرلرینی زیارت ایتدیکنده: «السلام علیکم اهل الدیار من المؤمنین والمسلمین وانا ان شاء الله بکم لاحقون ویرحم الله المستقیمین منا ومنکم والمستأخرین ونسأل الله لنا ولکم العافیة اللهم لاتعز منا اجرهم ولا تفتننا بعدهم واغفرلنا ولهم» دیه آیاق اوستنده اولدیغی حالده دعا قیلور ایدی. اسلام دیننده مشروع اولان زیارت، ایشته اوشبو روشده اولان زیارتدر. زیارت ایتمکدن مقصود میتلردن و ایکنجی دنیاغه هجرت ایتمش نفسلردن حاجت صورمق، دعا و شفاعت ایستمک دگل. اسلام

(۱) استمداد الهمة من ارواح الشيوخ فقد ضل فيه كثيرون كضلال الذين يعتقدون ان لشيوعهم سلطة غيبية يتصرفون بها في النفوس والافاق و انهم بذلك وسطاء بين الله و خلقه يقربونهم زلفى اذا ارادوا كما كانت تقول الجاهلية فى آلهتها. «المنار». ج ۱۱ ص ۵۱۰.

(۲) حسى ياردملر صوروق، الله تعالی گه دعا قیلیمقنى اوتنمک، اوزینک ایمانینی و رسول اکرم گه اطاعتنی و آکا اولان محبتنی وسیله قیلیمق، باشقه مسئلهلردر.

بو کبی زیارت یوق . قبرلارنی اوبهک و عبادت روشنده اولنوب تعظیم ایلماک ، نذرلر و قربانلر ایله تقرب قیلوق اسلام شریعتنده شبهه سز ممنوعدر (۱) . بو روشده زیارت ایتماک رسول اکرم حضرتلرنندن حتی صحابه لرنندن ده منقول دگل بر بدعت ، طوغروسی « شریک » در . بو سوزلردن ظاهر اولدیغینه کوره ایکی تورلی زیارت وار . بونلردن بری « شرعی » و ایکنچیسسی ده « غیر شرعی » در . میتلرگه دعا ایتماک و جنازه اوقومق ، فقیرلرگه زکات و یرماک قییلندن بر معنوی احساندر . بو ، غایت گوزل اش ایدی . لکن شیطان خلقلرنی هر وقت عبادت بابندن کروب آزدررغه اوگرندیکندن آنلرنی آزدرر ایچون بو زیارت خصوصنی ده فرصت کورمش ، دعا و عافیت صورابه چق یرده بالعکس آنلردن مدد صورامق و آنلرغه عبادت ایتدیرماک عادتینی شایع قیلورغه موفق اولمشدر . « وکان امر الله قدرامقدورا » .

**

(ع) زیارت ایچون سفر . بو مسئله حقنده ابن تیمیه دیبور : « لاتشد الرجال الا الی ثلاثة مساجد المسجد الحرام والمسجد الاقصی و مسجدی هذا » حدیث شریفنی بخاری ایله مسلم روایت ایتمش و علم اهللری قبول ایلمشدر . بو حدیث حکمینه کوره عبادت و زیارت قصدی ایله اوشبو اوچ مسجدگه سفر ایتماک مشروع و فضیلتلی بر عمل اولوب بوندن باشقه اورنلرغه کرک پیغمبرلر قبرلری و کرک باشقه بر مبارک اورنلر اولسون عبادت قصدی ایله سفر ایتماک (خصوصی دلیل اولنمادیغنده) حرامدر . سفر حراملغندن اصل

(۱) لم یکن النبی صلی الله علیه وسلم بل ولا احد من الانبیاء قبله شرعوا للناس ان یدعوا الملائکة والانبیاء والصالحین ویستشفعوا بهم لا بعد مماتهم ولا فی مغیبههم فلا یقول احد یا ملائکة الله اشفعوا لی عند الله سلوا الله لنا ان ینصرنا او یرزقنا او یردینا وكذلك لا یقول لمن مات من الانبیاء والصالحین یا نبی الله یا رسول الله ادع الله لی سل الله لی استغفر الله لی ان یغفر لی . « التوسل والوسیلة » . ص ۱۹ .

زیارت عراملغی آکلاشلماسون، بونک اولگیسندن، سوکغیسی لازم دگل . مدینه ده اولان کیمسه ایچون شرعی صورتده اولمق شرطی ایله رسول اکرم قبرینی اوشنداق شیخان و اهل بقیع، قبا و شهدای احدنی زیارت ایتمک فضیلتلی بر عملدر . مسئله زیارت حقنده دگل بلکه زیارت نیتی ایله سفر و شد رحل حقنده در . زیارت قصدی ایله پیغمبرلر و حرمتلو ذاتلر قبرلرینه سفر ایتمک، سلفی عصرنده یوق ایدی . « رسول اکرم قبرینه وارمق حقنده ندر ایتمش کیمسه ایچون ندرینی وفا قیلماق تیوشلیمی؟ » دیه ویرلمش سؤال جوابنده امام مالک: « اگرده بوندن مقصد مسجدگه وارمق اولسه ندرینی وفا تیوشلی اما مقصودی حقیقت حالده قبر شریفنی زیارت ایتمک اولسه وارماسون، زیرا بواش منهیدر! » دیمشدر . من حج ولم یزرنی فقد جفانی . من زارنی فی مماتی فکأنما زارنی فی حیاتی . من زارنی و زار ابی فی عام ضمنت له الجنة . اذا اعیتکم الامور فعلیکم باصحاب القبور کبی حدیثلرنی اوشنداق قبرلر و مشاهدلرگه زیارت ایتمک فضیلتی حقنده اولان اثرلرک اکثرینی روافض وضع ایتمش (۱) حتی بونلر، قبرلرگه زیارت ایتمکنی حج عملی برابرنده کوروب بونک حقنده «مناسک القبور» کتابلری یازمشلردر . رسول الله حضرتلری قبرلرگه اطور مقدن و آنده عبادت ایتمکن منع قیلدی . صحابه لر هم مسجدگه کر دیکلرنده قبر شریف حضورنده توقتاب طورمازلر آنچق بعض وقتلرده سلام ویررلر ایدی . رسول اکرم حضرتلرینی احترام و تعظیم قیلماق آنک بیور وقلرینی بیرینه کیتورمک و اسلام روحی اوزرنده معاملده اولنمقدن عبارتدر . یوقسه شریعت مقصدینه خلاف روش ایله تعظیم ایتمک، تعظیم دگل بلکه تحقیر قیلماق اولور .

(۱) فان احادیث زیارة قبره صلی الله علیه وسلم کلها ضعیفة لا یعتمد علی شیء منها فی الدین ولهنما لم یروا اهل الصحاح والسنن شیئا منها و انما یروها من یروی الضعاف کالدار قطنی والبرار و غیرهما . «التوسل» . ص ۸۳ .

* * *

ابن تیمیہ دن منقول اوشبو سوزلرگه کوره بلغار شهرینه، بولارگه، سیون بیکه مناره سینی کوررگه، استرخان اولیالری، خواجهلر تاولری، کاشانلر و صن تاش چیشمه لری، احمد یسوی و خواجه بهاء الدین تریبه لری، تخت سلیمان و غیر و غیر بو کبی اور نارغه واروچیلر اگرده جمعیتلر کورمک و عجائب طبیعتنی مشاهه ایتمک، آثار عتیقه لر و تاریخی اورنلرنی تاماشا قیلمق قصدی ایله سفر قیلسه لر بونده ضرر یوق، بلکه علم استفاده ایتمک و عبرت آلمق نقطه سندن گوزل اشلر اولورغه ممکن. اگرده مدد صورامق و آخروی فائده لر امید ایتمک قصدی ایله اولسه حرامدر. اولگی صورتده گی سفر، صرف دنیاوی و مباح بر عمل اولوب صوگنيسنده ایسه دیندن دگل بر نرسه ایله تدین ایتمک اولادر. رأی ایله «دین» توزومک ایسه شریعت نقطه نظرندن ممنوع بر شیدر. والله اعلم بالصواب.

فی الواقع کچن دینلرک تحریفلری و تخریبلری اوصالدر، بوزوق آدملر طرفندن دگل بلکه یخشی آدملرک یخشی نیتلر ایله آز اولسه ده آرتدره وارمقلری سببندن اولمشدر. دین گه رونق ویرمک و دیننی معقول و محبوب ایدوب کوسترمک نیت صالحه سی، آخرنده ضررلی نتیجه لر ویرمش و دینلرینک قاعده لری اوزگروب اصللری بوزلمقینه سبب اولمشدر. اوشبو نکته گه مبنی اولسه کرک: «شادلق خبر کلدیکی وقتده شکر سجده قیلسونلرمی؟» دیه صور اوچیلرغه امام مالک «قیلماسونلر، بویله اش رسول الله زماننده یوق ایدی» دیه جواب ویرمش. سائل ایسه تکرار: «یمامه ده اسلاملرک غلبه لرندن خبر آلدیغنده ابوبکر الصدیق شکر سجده سی قیلمش ایدی» دیدیکنده امام حضرتلری: «بویله واقعه نی ایشتمدیکم یوق، ظن ایدر سه م یالاندر، رسول الله و آندن صوگ اسلاملر نه قدر شهرلر فتح ایتدیلر اما هیچ

برنده بویله روشده سجده شکر ایتدیکاری روایت قیلنمادی. وهل سمعت ان احدا منهم سجد؟ وهذا اجماع. اذا جاءك امر لاتعرفه فدعه» دیمشدر (۱). امام مالك بو سوزی ایله الله تعالی گه سجده ایتمکن و نفل نمازی اوقومقندن منع ایتماز بلکه عصر سعادتده و سلفلرده کورلماش روشلر ایله دینی بر اش احداثندن منع ایدر.

**

(ع) اجماع، اجتهاد و تقلید. بو مسئلهلر حقنده ابن تیمیه دییور: دینی بر اش حقنده اوزینک اهللری طرفندن اجماع واقع اولسه شوکا مخالفت ایتمک جائز دگلدر. زیرا امت، ضلالت اوزرینه اجماع ایتماز و شریعت خلافه قرار ویرماز. فقط اجماع حقنده بیلورگه تیوشلی قاعدهلر پک کوب. اجماع دعواسینی قیلماق طوغروسنده کوب کیمسهلر مساهله قیلهلر، هیچ بر اجماع اولماش حتی که طوغریدن طوغری قرآن شریف و سنت گه خلاف نرسهلرگه اجماع دعواسینی ایتدیکاری کورلور. بعض بر آدملر، دورت مذهب مجتهدی طرفندن اتفاق اولان سوزلرگه اجماع حکمی ویرمک ایستلر. مشهور دورت مجتهد و یا که آنلردن باشقهلرک سوزلری، مخالفتی غیر جائز حجتلردن دگلدر. دورت مجتهد طرفندن اتفاق ایدلمک سببن گنه، شرعی اجماع اولماز. اوشبونک ایچون مذکور مجتهدلر، دلیللرینی بیلیمکسزین اوزلرینه تقلید ایتمکن منع قیلمشلر، قرآن و حدیث شریف گه خلاف کورلمش سوزلری ایله عمل ایتمازگه نصیحت ایدر اولمشلر. فی الواقع بتون احادیثنی احاطه قیلوب بترمک آحاد امتدن هیچ کیم گه نصیب اولمامشدر. سفر و حضرنده، کیچه و کوندزلرک کوبسنده فخر کائنات ائندمز یانندن آیرلماش اولان ابوبکر الصدیق حضرتلردن بعض بر حدیثلر مستور قالمش ایسه باشقه مجتهدلردن هیچ مستور قالماز می؟

خصوصاً مجتہدین عصریوں کے محدثوں کے آثار المش ایڈیٹرز۔ حدیث کتابیوں کی ایسے آن لائن صوتی تالیف ایڈیٹرز۔ اوشبوں کے سبب ایچونڈر کے منہجوں کے تابع اولان عالمی آراستہ کے کوب ڈاٹرز، صائنسز مسئلہ لہرہ اوزلرینڈک اماملرینڈک حتی صریح سوزلرینہ دہ مخالفت قیلورلر۔

* * *

(۵) علم کلام و تصوف۔ علم کلام ایلہ تصوف حقنہ ابن تیمیہ دیور: دین و آنڈک علمینی ایستہک طوغروسندہ خلقلرک بر شرعی وایکی بدعت یوللری وار۔ بدعت یوللرک بری علم کلام طریقہ وایکنچیسیدہ اهل ریاضت و اهل تصوف طریقیدر۔ شرعی اولان یول ایسہ رسول اکرم کتورمش سنت یولندن و شونڈک ایلہ استدلال و عملدن عبارتدر۔ رسول اکرم کتورمش اولان شریعت علمی، کلام کتابلرنہ ذکر ایڈلمش شیلرگہ باشقہ در۔ علم کلام، شبہگہ طوتاشدر وچی یول اولوب بونڈک ایلہ مشغول اولانلردن کوبلر (طبیعی بیلوچیلر و حقیقتنی آکللوچیلر، یوقسہ مجرد تقلید یوللو تحصیل ایڈوچیلرہ حیرتدہ اولماز، حقیقتدہ!) آخر عمرلرنہ حیرت ایچندہ قالمشدر و بعضیلرہ عوام ایمانینہ قایتدقلمینی اعلان ایتمشلردر (۱)۔ اوشبونڈک ایچونڈر کے سلفو، علم کلام ایلہ شغللنمکدن نہی قیلور اولمشلر۔ اصحاب کرام و تابعون عظام آراستہ، عالمک حادث ایڈیکینہ حرکت و سکون، جسم و جوهر حدوٹی ایلہ استدلال ایڈوچی کورلماشدر۔ بعض کیمسہلر، سلف طرفندن علم

(۱) ترکت مقالات الکلام جمیعہا

لمبتدع یدعو بہن الی الردی

ولازمت اصحاب الحدیث لانہم

دعاة الی سبل المکارم والہدی

وہل ترک الانسان فی الدین غایہ

اذا قال: «فلت النبی محمدا».

كلام ذم اولمق سببى جوهر ، جسم ، عرض كىبى محدث اصطلاحلارنى
مشتىل اولديغندىنر ، ديه كوسترىك ايسترلر ايسه ده اويله دگلدنر .
بلكه كلامك مذموم اولمقنىڭ سببى ذاتا باطل برشى اولديغى ايجوندنر .
كلامه اولان كوب قاعدهلر قرآن و سنت گه خلافدر (۱) .

صوڭ زمانلرده تصوف اهللرى اوزلرىنىڭ اوشبو يوللرىنى
حضرت عمر ايله حضرت على گه نسبت و پروب هر ايكىسىندن خرقه
واقعسىنى روايت قىلورلر . بونلر قاشنده حضرت عمر خرقهسىنىڭ ايكى
اسنادى اولوب برى اويس القرنى و ايكىچىسى ده ابو مسلم الخولانى
واسطه سىلدر . حضرت على خرقهسىنىڭ اسنادىنى بر مرتبه ده حسن بصرى ،
حبیب عجمى ، داود طائى ، معروف كرخى ، سرى سقطى ، جنید ديه
و ايكىچى مرتبه ده على بن موسى رضا ، معروف كرخى ، سرى سقطى ،
جنید ديه ترتيب قىلورلر . فقط بو اسنادلر - علم اسناد قاعدهسىنه كوره
درست دگلدردر (۲) . جنیدك سرى ايله ، سرىنىڭ ده معروف ايله
صحبت ايتدىكنده شېبه يوق . بو ايسه تاريخ ايله مثبتدر . اما معروف
كرخىنىڭ على بن موسى رضانى - صحبت دگل حتى كوردىكى ده معلوم

(۱) موافقة صريح المعقول لصحيح المنقول . ج ۱ ص ۱۳۸-۱۳۹ .

(۲) ابن تيمیه ، اوز عصرنده اولان تصوف اهلينه حديث و تفسير اهلى حقنده
اولديغى قدر اخلاص و محبتى يوقدر . بو ايسه عجب بر ائش دگل . هر كىم اوز
مسلگنده اولانلره طبعى خوش نظر قىلور . كل حزب بما لدېهم فرعون . بونده ابن
تيمیه متفرد دگل . حتى بعض بر محدثلر ، تصوف اهلندن اولدقلىرىنى سبب كوسترىك
بعض بر طريقت شېخلرىنىڭ حديثلرىنى ده قبول ايتمازلر . ابن الجوزى ، غزالى حتى
جنیدوشېلى حقنده : « ولعمري لقد طوي هؤلاء بساط الشريعة طيا فيا ليتهم لم يتصوفوا »
ديمشدر . شعرانى ، ابوالحسن الشاذلى دن : « ان الولي لا يعرف صفاته الا الاولياء فمن اين
لغير الولي نفى الولاية عن انسان ما ذاك الا محض تعصب كما نرى في زماننا هذا من
انكار ابن تيمية علينا وعلى اخواننا » ديه نقل ايلر . ابن تيمیه ، بز كورمش ائولونده
انساندن ولايتنى انكار ايتماز ، آنك انكار ايتدىكى شى ، انسانده اولان ولايتنى علم
ماده سيدر . بونلر ايكىسى ايكى شى اولسه كرك .

دگل . معروف ، - کرخ - اسملی اورندہ دنیادن منقطع اولدیغی حالده عبادت ایله اشتغال ایتدی . علی بن موسی ایسه خلافت ولیعهدی ایدی . معروف حقنده یازلمش خصوصی کتابلرک هیچ برنده بوکا دائر خبر یوق . « معروف ، علی بن موسی الرضا حضورنده مسلمان اولوب آکا بوابلق خدمتی قیلدی » دیبولمش سوز ، یالاندر . اوشنداق معروف داود الطائی ایله و داود الطائی حبیب عجمی ایله صحبت ایتماکری ده ثابت دگلدر . حسن بصری ، حضرت علی ایله صحبت ایتمادیکی حقنده معتبر مؤرخلر متفقلدر (۱) . حسن بصری ، احنف بن قیس و قیس بن عباد کبی حضرت علی اصحابندن استفاده قیلدی . تصوف حقنده اوزمزه اسناد اولدیغندن اسنادلرنی تفتیش ایدرگه لزوم کورمش ایدک . تابدیغهن نتیجه ایشته بودر ، بو یرده عرض ایتدک . اصحاب کرام و تابعون آراسنده خرقه کیدرک ، شیخک و مریدک ، مرشدک و درویشک کبی شیملر اساسا و قطعاً یوق ایدی . بلکه آنلر آراسنده هیچ کیم ، هیچ کیم ایله خاصلانماشمار ، کیم طوغری کلدی ایسه شونندن ادب و علم اوگرنمشلردر . آنلر نظرنده استاذ و شیخلر جماعت نمازنده اولان اماملر و حج وقتندهغی دلیللر مثابه سنده اولوب صواب عمللرینه ایارلر و خطالرینه ایارمازلر ایدی . هر حالده بونلرده شیخ و استاذلرنی معبود حکمنده طوتمق یوق ایدی . تصوف اهللرینی مدح و ذم ایدوچیلر و هر ایکی طرفده افراط و غلو قیلوچیلر کوب . فی الواقع بونلر آراسنده پک یخشی و فائدهلی ذاتلر اولندیغی کبی پک ضررلی و اوصال کیمسه لر اولندیغی هم انکار اولنماز .

**

(۷) ذوالقرنین . قرآن شریفده مذکور اولان ذوالقرنین حقنده

ابن تیمیہ دیور :

(۱) الحسن البصری من سادات التابعین رأى عثمان وسمع خطبته و رأى عليا ولم

يثبت سماعه منه . طبقات المدلسين . للمحافظ ابن حجر ص ۸ .

آرسطو شهرتینه حیران اولوبده آنڭ شهرتینی نشر ایلهک قصدی ایله اولسه کرك بعض مفسرلر، آرسطو وزیرلك ایتمش اسکندر الماقیدونینی قرآن شریفده مذکور اولان ذوالقرنینڭ کندیبسی ایدی دیپورلر. فقط بو سوز، جهالت اثرندن باشقه دگلدر. آرسطو وزیرلك ایتمش اسکندر الماقیدونی یونانلو بر پادشاه اولوب فارس ولایتینی فتح ایتدی ایسه ده چین مملکتنه وارمادیغی، یا جوج و مأجوج سداری بنا ایدوب یورمادیکی معلومدر. ذوالقرنین ایسه اسکندر الماقیدونی دن نهجه عصرلر مقدم کلمش بر آدم ایدی.

(٨) معاویه و یزید. بو ایکی ذات حقنده ابن تیمیه دیپور: امامت دعوالری و خلافت نزاعلری میدان آلدیغندن صوڭ اهل اسلام آراسینه کوب سوز تارالدى، بعض بر صحابه لرك فضیلتلری حقنده کوب حدیثلر وضع قیلندی. حدیث و سنت علملرنده ماهر آدملر بیلورلرکه: معاویه نڭ ذمی و مدحی حقنده اولان حدیثلر موضوعلردر. بر طرف، آنى ذم ایدوب حدیثلر وضع ایتدیکلرینه قارشو ایکنچی طرف آنى مدح ایدوب حدیثلر وضع ایتمشلر و هر ایکی طرف افترا و بهتان ایله مبتلا اولمشلردر. معاویه، فی حد ذاته حلیم و صبرلی، عقللی و تدبیرلی، بونڭ اوستنده فقیه بر آدم ایدی. تابعینلردن قتاده: «لواصیحتم فی مثل عمل معاویه لقال اکثرکم هذا لمهدی» دیپور.

معاویه ده قصورلق اولمش ایسه بوقصورلق اوزندن مقدمگی خلیفه لرگه نسبت ایله اولوب یوقسه اوزندن صوڭلرغه فارغانده فضل و عدلی مسلمدر. بونڭ درجه سنده بر خلیفه، نه اسویلرده و ننده عباسیلرده کورمادی. بونڭ حقنده: «حضرت حسن رضی الله عنه گه آغو ویردردی» دیه چیقارلمش خبر ثابت دگلدر. بویله خبرنی اثبات ایچون یا بینه شرعیه ویا اقرار لازم اولور. حالبوکه اورتالقه بونلرڭ

هیچ بری یوق. ایمش - دیمش ایله مدعی ثابت اولماز. رسول اکرم: «ایا کم والظن فان الظن اکذب الحدیث» دیبور. حضرت علی سلامت وقتده معاویه نك خلیفه لگی درست دگل ایدی. اوشنداق بونك اوغلی یزید حقناده خلقلر افراط و تفریط طرفلرینه کیتدیلمر. بعضیلر: «یزید اوزینك اقربا و سلفلرندن اولان عتبه بن ربیعہ، ولید و غیرلر نك بدر محاربه سنده مسلمانلر طرفندن قتل اولندقلرینك انتقامنی آلمق قصدی ایله ائندمز فخر کائنات حضرتلرینك توروئی اولان حسین رضی الله عنه نی اولدرتدی و بو حقده شادلق اظهار قیلدی، حضرت حسین باشینی شامغه کتوردیکلرندہ قولنده اولان تایاغی ایله حضرت حسینك تیشلرینه صوفدی، یزید زندیق و کافر ایدی» دیدیکلری حالده ایکنچیلری: «یزید الوغ صحابه لردن و اولیاء الله دن اولوب خلفاء راشدوندن بری ایدی» دیبورلر. اوشبو بر برینه نقیض اولان سوزلرک هر ابکیسی ده غلو و اسرافدر. یزیدك حسین رضی الله عنه حضرتلرینی اولدرمک حقنده امر ویرمکی ثابت اولمادیغی کبی باشینی دمشق و شامغه کیتورمک خبری ده یالاندر. ایمدی تیشلرینه تاباق ایله صومق نه یرده؟ بو طوغروده ثابت بر شی وار ایسنه اولده یزیدك، حسین رضی الله عنه نی عراق ولایتنه کلمکدن منع قیلورغه عسکر یبار دیکیدر. بونلر بر بریله اوچراشدقلرندہ یزید طرفی اسپر ایدوب آلور و حضرت حسین ده اسپر ویرلماز ایچون صوغشدیلمر و حضرت حسین رضی الله عنه اوشبو وقتده شهید توشدی. یزید، عثمان رضی الله عنه خلافتنده طوغدیغی ایچون صحابه دن اولمقی صورت طوتماز، دیندارلق و صلاح ایله ده اسمی یوق ایدی. کافر و زندیقلغی ده شرعی بر حجت ایله ثابت دگلدر، فقط سیرتی گوزل دگل ایدی. بونی کبار صحابه دن ظن ایدوچیلر، عمی اولان یزید بن ابی سفیان ایله خلط ایتمشلردر. یزید بن ابی سفیان، محترم صحابه لردن اولوب ابوبکر رضی الله عنه طرفندن شام ولایتنه

امير نصب ايدلدى. مدينه دن اوزينك خدمت اورننى قصد قىلوب سفر ايتديكنده ابوبكر الصديق بايان اوله رق دوهسى يانندن اوز اتوب واردى. يزىد، دوه دن توشوب بر لىكده وارمق اولدى ايسه ده حضرت ابوبكر رضالق ويرمادى و: «انى احتسب خطاى هده فى سبيل الله» ديه كوب ير يوردى بونك وفاتندن صوك، اورننه معاويه نصب اولنوب، بتون اهل اسلام امويلر قول آستارنده قالمشدر.

يزىد حقنده اولان يغشى و يمان خبرلر، خصم لرغه رغم يوزندن عادت طشنده زور ايتوامشلر در. مع ما فيه بونك خلافت منصبه چيقيمنى عموم اهل اسلام مكروه كوردى. حضرت حسين شهادتى ايله مدينه محاصرهسى اهل اسلام ايچون امثال سر مصيبتلر دن اولدى. اگرده حضرت حسيني اولدر رگه امر ايتمامش و اولدر لمگينه راضى اولمامش ايسه، رضالغندن باشقه حركت ايدوچى مامورلرينه جزا ويررگه تيوشلى ايدى، حالبوكه بويله معامله لر كورلمادى. ايشته اهل حق اوشبو عمللرى ايچون يزىد دن رضا دگللر، فقط نه قدر آچىغلورى كلسه ده شريعت قاعده لرينه مخالفت اولمقدن قورقوب صبر ايتمكده لردر. معين شخص كه لعنت ايتمك جائز اولمادى سببندن لعنت قىلورغه اقتدار مز يوق. شونكله بر ابر، آنك طرفندن اجرا ايدلمش خير سزاشلر گه ده رضالغمز يوق. احمد ابن حنبل حضرتلرينه اوزينك اوغلى صالح: فلان طائفه، يزىد بن معاويه نى مدح ايده در ديديكنده: الله تعالى كه و آخرت كونينه ايمانى اولان كيمسه نه يوز ايله يزىدنى مدح قىلور؟ ديمش. اوغلى: اويله ايسه اوزكز نيچون لعنت ايتماز سز؟ ديديكنده اى اوغلوم! پدرك طرفندن كيم كه لعنت ايدلديكنى ايشتديكك وار؟ ديمشدر. هيچ شبيهه يوقدر كه حضرت حسين مظلوم اولدرلدى و شهيد اولدى. بونى قتل ايتمك الوغ گناهلر دن ايدى. انشاء الله بو حال كنديسى ايچون مرتبهسى كوتار لورگه

سبب اولور. بونک ایچون قایغیررغه و استرجاع فیلورغه تیموشلی، لکن کیوملر یرتمق و تنلرنی قینامق کبی الله تعالی و رسولی رضا اولمیه چق شیلردن منعلنمک لازمدر. رسول اکرم حضرتلری: لیس منا من لطم الخدود و شق الجیوب.... دیمشدر. حضرت حسین مقتول اولوق مناسبتی ایله اهل اسلام ایچینه ایکی تورلی بدعت تارالدی. بری عاشورا کوننده تعزیه و نوحه بدعتی و ایکنچیسى ده مذکور کونده بایرام ایتمک بدعتی. شیعهلر تعزیه بدعتنی میدانه چیقار. دقلری حالده آنلرک مخالفلری مجرد آنلرغه قارشولوق ایچون عاشورا بایرامی بدعتنی احداث ایتدیلر و کندی مسلکرینی رواجلاندیرر ایچون هر ایکی مسلک اهلئ حساسبیز اوله رق افترالر، بهتانلر تصنیع قیلدیلر. بو بدعتلرک هر ایکیسی صرف ضالاندیر. اسلام دینی موجبنجه عاشورا کوننده تعزیه ده یوق بایرام ده! عاشورا کوننده روزه طوتهق فضیلتی حقنده حدیث وار، شوندن باشقه بر شی یوق. بز، یزیدکه لعنت ایتمادیکمز، کافر و زندیقلغی ایله حکم قیلما دیغمز کبی، اجرا ایلمش اشلرینه رضالغمز و کندیسینه محبتمزده یوقدر. بو کیمسه نلک حالی بزگه دگل حق سبحانه و تعالی حضرتنه تابشدرلمشدر. یفعل الله ما یشاء و یحکم ما یرید و ما الله بظلام للعبید.

* * *

(۹) عقل ایله نقل آراسنده تعارض - ابن تیمیہ کلام اهلینک: «عقل ایله نقل آراسنده تعارض اولدیغنده عقل مقدم اولور» دیدیکلری دعوالرنی قاتیغ صورتده انکار ایتمش و بو طوغروده « موافقة صریح المعقول لصحیح المنقول » اسمنده بیوک بر اثر تالیف ایلمشدر.

* * *

(۱۰) بعض حدیث کتابلری و محدثلر حقنده اولان فکری - ابن تیمیہ، احمد ابن حنبل مسندی حقنده دییور:

بونده اولان حديثلرڭ هر برى ده احمد حديثى دگل بلكه آنڭ اوغلى عبدالله طرفندن الحاق ايدلمش حديثلر وار. خصوصا عبدالله، على بن ابى طالب مسندلرى آراسينه كوب حديثلر آرتىردى. كتاب الفردوس حقنه ديبور: بونڭ مصنفى اولان شيرويه بن شهر يار الديلمى، هر نه قدر حديث علماسندن ايسه ده اوشبو اثرنده موضوع حديث پك كوبدر بيهقى حقنه ديبور: بيهقى فضائل اصحاب حقنه ضعيف بلكه موضوع حديثلر روايت ايتدر، بو طوغروده بيهقى متفرد دگل، اصحابى ده وارد. حلية الاوليا حقنه ديبور: بونڭ صاحبنى خلفاء راشدون فضيلتلىرى حقنه ضعيف بلكه اصلسز حديثلر روايت ايتدى. دارقطنى، بزار ضعيف حديثلر روايت ايتمكدن احتياط قيلمازلر (١).

**

(٩١) خوارق و كرامات. خضر والياس. قطب، غوث و ابدال. اوشبو مسئلهلر و اوشبو اسملر حقنه ابن تيميه ديبور: معجزه نڭ رسالت كه دلالتى اولسه ده خارق عادتلرڭ وليك گه دلالتى يوقدر. بر كيمسه ده خارق عادت بر شى ظهور ايتديكندن مذكور كيمسه نڭ الله تعالى گه ياقين و ولى اوله چقى لازم كلماز. الله تعالى نڭ اوزينه معلوم اولان سرلر سببندن بعض وقت خارق عادتلر، نماز اوقوماوچى و محرماتدن اجتناب ايتماوچيلر حتى كه دينلرى بتون دگل آدملردن، بلكه الله تعالى نڭ دشمنلردن هم صادر اولور. خلاصه: خارق عادتلرڭ هر برى ده كرامات اولمق لازم دگل. كچن ملتلرڭ ضلالتلرينه اڭ باشلوچه سببلرڭ برى خارق عادتلر اولمش، شيطان ايسه بونلرني اوشبو نرسه لر ايله آلدامشدر. نصارالرك مضر توشوب ده مدد صورادقلرى و استغاثه لر قيلمقلرى

(١) كتاب اوزون اولمقندن فورقوب اوشبو مسئلهنى «كتب سته ومؤلفلرى» نام اثرندن حنف ايتمشيدك، شمدى بو يرده آز برمناسبتنى رعایت ايدوب درج قيلدى.

چاقولرندہ حضرت عیسیٰ و حضرت مریم (رضی اللہ عنہما) نی کورمکلری و آنلرک مددلرینه مظهر اولمقلری، قبر صاحبیلرینک قبرلرندن چیقوب کورشمکلری و قوچاقلامقلری کوب دفعه لر مشاهدہ ایدلمشدر. خلقلر آراسنده «رجال الغیب» دیه شهرت اولان نفسلر حقیقت حالده «جن» لردر. بونلر آراسنده یخشی ذاتلر اولدیغی کبی اوصاللر و شیطانلرده کوبدر.

ایشته بو صوگفی طائفه انسانلرنی آزدرمق حقنده هر تورلی سببلرگه کرشورلر و کوببرک وقتده عبادت و یخشیلق یوللرندن کلوب نادانلرنی آزدرمق طوغروسنده مرادلرینه اسانلقده یتشورلر. بعضیلری معروف بر شیخ صفتنه کروب هواده اوچوب یورلر و بعضیلری مشهور شیخلرگه طعام و شراب، جای کوننده قش آشلرینی و قش کوننده جای نعمتلرینی کتورلر. بوندن مقصدلری ایسه شیخک کرامات و خارق عادتنی تشهیر ایتمک و شیخک اوزینی همده ایار- چینلرنی آداشدرمق اولور. کتاب و سنت علملرندن خبرلری آز و رسول اکرم حضرتلرینه متابعتلری ده دلیل و تفتیش گه مبنی دگل بلکه صرف تقلید ایله اولان ذاتلر اوشبو واقعهلر سببندن اوزلرینک هولرینه ایاروب یولدن یازمشلر و یازارلر. بعض بر جنلر، آرسلان صورتنه کروب یولدن آزدرمق قصدی ایله بعض بر شیخلرنی اوستلرینه آتلاندروب یورمشلر. بعض بر جنلر وفات اولان شیخلر صورتلرینه کروب: «بز قبرده طورمیمز بلکه خلق آراسینه چیقوب یوریمز» دیمشلر و بعضیلری عرفانده اولان شیخلر صورتنه کروب بغداد و بصره کبی یراق شهرلرده کورنور اولمشلر. بعضیلر آدملرگه کعبه نی طواف ایتدرمکنی خیال قیلدروب و بعضیلرینه عرش، لوح محفوظلر کورر کبی خیاللر ایتدرمشلردر. کتاب و سنت علملرندن غافل اولدقلرندن بویله حاللر ایله فتنه لنوچیلر کوب اولور. کتاب و سنت

علملرندن نصيبلىرى اولان كيمسهلر ايسه بونلرغه آلدانمازلر (١).
 بويله جنلردن بعضيلرى قاننى بر آدملرگه اوزلر ينى خضرو الياس
 پيغمبرلر اوشنداق بعض بر كيمسهلرگه حضرت عيسى و محمد (على
 جميعهم الصلاة والسلام) اسملى ايله كورلورلر ونيچوك بولسهده بر
 بوز وقلق اشلاب فائده لنورلر. بر غريب واقعه اوز حقمزده واقع اولدى:
 دمشق شهرنده توركلر و تاتارلرني ايمان غه دعوت ايدوب يوردم،
 خيلى نفسلر اسلام ايله مشرف اولديلر و علم تحصيل قىلديلر. شوندىن
 بر قاچ وقتلر صوڭ مصرغه كندم. قسمت ايمش مصرده بنى قلعهگه
 حبس ايتديلر. بنم هيچ شيدن خبرم يوق ايكن بنم محبوس اولديغم
 تاريخده ابن تيميه «دمشق» ده تانارلرني ايمانه دعوت ايدوب يورر
 ايمش. بونى بيلديكلرنده بنم حبسدن قاچديغم ايله حكم ايدلوب
 حكومت طرفندن تفتيش اولدى. حكومت بنى تورمهده تابد يغندن
 صوڭ نه دييورگهده بيلمادى. بن كنديم: «بكا محبت ايتمش برر
 جن بنم قياغم ايله يوروب بنم وظيفه مى ادا قىلمش اولسه كرك» ديه
 ظن ايتدم. «عيسى پيغمبر آسولديغندن صوڭ، حواريون اوزرينه
 كورلدى» دييورلر. بو خبر درست اولسه احتمال كه آنڭ قياغندن
 برر جن كورلمشدر. حلاج، آسولديغى صوڭ سلامت حالنده كورلوب
 نه قدر مسلمانلر فننه لنديلر وفات اولديغندن صوڭ، دسوقى مريدلرى:
 «شيخم هر وقت مجلسمزگه كلهدر» ديه دسوقى (٢) حقنده نه قدر غلو
 و اسراف سوزلر سويلديلر. حقيقت حالده بونلر قياغتلرند كورلوچيلر،
 جنلر اولوب خلقلرني اضلال ايتمك قصدينه مبنى بويله اشلرلر. حضرت
 (١) ان ابا ميسرة المالكى كان ليلة بمحاربة يصى و بدعو ويتضرع وقد وجد رفة
 فاذا المحراب قد انشق وخرج منه نور عظيم ثم بداله وجهه كالقمر وقال له تملأ من
 وجهي يا ابا ميسرة فاننا ربك الاعلى فبصق ابو ميسرة فيه وقال له اذهب يا لعين عليك
 لعنة الله. الموافقات، للشاطبي الغرناطى. ج ٢ س ١٧٢.
 (٢) ابراهيم، ٤٣ ياغندن اولديغى حالده ٦٧٦ ده وفات اولمشدر.

علینک ہم ده اوغلی محمد بن الحنفیہ ننگ بو کونده سلامت کورلمکرینی دعوی ایدنلرک سوزلری اوشبو کبی یا کلسلقلرغه مبنیدر. خلق نه قدر نادان و خرافات غه اشانوچی، اوهام غه مستعد اولسه انلر آراسنک بویله خبرلر کوب اولور. بونلردن صاقلانمق ایچون برگنه یول وار: درست عقل و شریعتنی کتاب سنندن آلمقدر. قرآن شریف و احادیث رسول ایله یولنجه مشغول ذاتلرغه خضر ایله الیاس کورلدیکی روایت ایدلماش و ایدلمیه چکدر.

خضر و الیاس، قطب و ابدال کییلر نی اعتقاد ایتمک ایله مسلمانلر تکلیفی ایدلماشلار، حتی که بونلر حقنده تارالمش خبرلر درست بر اصل غه ده مبنی دگلدر. شیعه لرک امام منتظر کوتوب طورمقلری نه قدر معناسز بر شسی ایسه باشقه لرک خضر و الیاس نی بو کون حیاتده دیه اعتقاد ایتمکری شول قیلدن بر شیدر. خضر و الیاس وفات ایتماش بلکه حیاتده اولمش ایسه لر، بونلر حقنده رسول اکرم حضرتلری اوزینک صحابه لرینه نیچون بر دفعه اولسون خبر ویرماش، خبر ویرمش ایسه بو خبر نیچون محدثلر طرفندن نقل اولنماش؛ پک کوب آدملر فرادی، فرادی اوله رق خضرنی و الیاس پیغمبرنی سلامت کورمشلر و سویلاشمشلر ایهش. فقط بو کیمسه لر، شول اوزارینه کورلمش نفسلرک خضر و الیاس ایدیکلرینی نه دلیل ایله بیلمشلر؟ اوزلرینک خبرلری ایله می؟ بو کون بری کلوب ده: «بن نوح پیغمبر، همیشه حیاتده یم!» دیور اولسه شول خضر و الیاس سوزلرینه اشانوچیلر، بو صووک آدمک نوح پیغمبر ایدیکینه انابت قیلورلرمی؟ خضر و الیاس پیغمبرلر، باشقه انسانلر قیلندن عمر طبیعیلری ایرشوب وفات اولمشلردر، حس و حقیقت گه قارشو سوز سویلامک اهل اسلام ایچون مناسب دگل، بویله شیلر، اسلام دینندن امنیت کوتارلوگه سبب اولور. دنیانی تدبیر ایتمک، اوزی ایستادیکی تقدیرده کرک

صوده و كرك قوری برده اولسون جانلرنی هلاكتدن صافلامق الله تعالی ناك اوزینه خاصدر. بونده خضر والیاس کبیلرگه احتیاجی یوق. خضر والیاس بو کون سلامت اولسونلر، عالم انسانیت و عالم اسلامیت ایچون بونلردن نه فائده کورلور؟ دیگرده یا که قوریده هلاک اولمق، اخروی هلاکت یاننده هیچ شی دگل. او یله ایسه خضر ایله الیاس انسانلرغه نجات یوللرینی تعلیم ایدوب یوررگه تیموشلی ایدی (۱). بو کونده خضر ایله الیاس نی سلامتار، دیه دعوی ایتمک بتون بتونه اصلسز اولدیغندن باشقه، شیعه لرك امام منتظر عقیده لرینه دلیل حاضرلاب ویرمک دیمکدر، شونندن باشقه بر شی یوق. قطب، غوث، اوتاد، ابدال حقنده اولان حدیثلر هر نه قدر ابو نعیم و باشقه لر طرفندن روایت ایدلمش ایسه ده اصلسزلردر (۲). (۱۲) سماع و رقص هم اکفار. اوشبو مسئله لر حقنده ابن تیمیه دیبور:

«نفسنی تربیه ایدرگه و اخلاقنی اصلاح قیلورغه سبب اولان قرآن شریفنی سماع ایتمک مشروع ایدیکنده نزاع یوق. دینه زده ایرکنچیلک ایدیکنی بیلدرر ایچون اولسه كرك، رسول اکرم حضر-

* * *

(۱) الهی ما فائده القول بوجود الخضر والاقطاب والابدال ونحوهم لاجاهل یستفید منهم العلم بدینه ولا مظلوم یستصرخهم علی دفع ظلمه. غایة الامانی. ج. اص ۳۷۳.

(۲) خضر والیاس مسئله لرده ابن تیمیه طرفندن «جن» دیه تعبیر ایدلمش شینی، بو کون میدانله چیقوب ده کوب طرفدار پیدا ایتمش اولان «مناجات ارواح» مسئله سی ایله تطبیق ممکن اولسه كرك. کوزلردن مستور شیلرک هر برینه «جن» دیمک درستدر. خارق عادت شیلرک، طبیعت سرلرندن اولدیغنی بو کونگی فن اثبات ایتمشدر. بو سرآز، آز آچلوب طورمقل ایدیکی معلوم. بو خصوص غه دائر بعض شیلر «مشهور آدملر» مجموعه سیناگ ۷ نجی جزئی اولان «ابن عربی» نام اثرده یازلدی (۱۰ نجی مقصد). شوگا مراجعت ایدلنه.

«نیت تیل ایله سویلمکدن دگل بلسکه کوکل ایله قصد قیلیمقدن عبارتدر. تیلی بر شی سویله ده کوکلی ایکنچی بر شی او یلامش آدمک تیلی ایله سویلامش سوزینه اعتبار اولماز: نیت شرط اولان عبادتدره کوکل قصدی اولمادیقی حالده تیل خدمتی معناسزدر. بلسکه عبادت وقتنده تیل ایله سویلامک بدعت و شریعت نظرندنه منهدر. شرعی عملر حقنده بعض بر رخصتدر ایله امتیاز اولنمش سفر، کون و مسافه لر ایله محدود دگلدر. بلسکه عرف و عادتده سفر اسمی ویرله چک یورولرک هر بری سفر اولوب شو یله مسافرلر، سفر حقنده اولان رخصتدر ایله فائده لنه بیلورلر. جمعه اذاندن صوکل رسول اکرم منبرگه بنوب ایکی خطبه اوقور و اذان ایله خطبه آراسنده جمعه غه اضافه قیلوب نماز اوقولماز ایسی. صحابه لر هر وقت مسجده که کردیکلرندنه اوزلری تلادیکلر نچه رکعت حسابی ایله نماز اوقورلر ایسه ده بو نمازلر مطلقا مسجده اوقولمش نفللر اولوب جمعه سننلری دگلدر. سنت دیمک، رسول اللهدن ثابت دیمک اولدیغندن و جمعه دن مقدم رسول اکرم حضرتلرینک جمعه سنتی اوقومقی ثابت اولمادیغندن خطبه دن مقدم «جمعه سنتی» اسمنده نماز مشروع دگلدر. جمعه نمازندن صوکل شیخان روایتنه کوره ایکی رکعت و یالکزمسلم روایتنه کوره دورت رکعت سنت اوقودیقی معلومدر. (بعض وقت ایکی و بعض وقت دورت اوقومش اولسه کرک). ایشته جمعه نمازی ایکی رکعت فرض ایله صوگرده ایکی یاخود دورت رکعت سنندن عبارتدر» (۱).

*
*
*

(۱۵) «الملل والنحل کتابی. قولمده اکل کوب استعمال

(۱) تعقیمة المسجد اسمنده اولان نقل نمازک جمعه نمازینه دگل حتی جمعه کونینده اختصاصی یوقدر. بونی ایسه جمعه نمازینه تخصیص قیلیم عوام عادتیدر.

ایدلمکده اولان اوشبو اثر حقنده ابن تیمیہ دیور:

بر شیعه مأموری قولنده اولان وظیفه فی تحصیل ایدر ایچون شهرستانی، شیعه لر رئیس لرینه مداهنه قیلوب «الملل والنحل» نام اثرینی ترتیب ایتدی. بعینه «المصارعة» اسملی اثرینی ده اوشبو قصد ایله تالیف قیلمشیدی. حسن ظننر ایله شهرستانی شیعه لر دن صانامقده مز، اگرده حسن ظن ایتماسه ک ایدی بز آنی اسماعیل لر دن عد قیلور ایدک. «الملل والنحل» باشنده فرشته لر ایله ایلیمس مناظره لر ی حقنده روایت ایتمش حکایتی اصل سزدر. اسلامده ائک اولگی اختلاف غه مثال ایدوب رسول اکرم خسته لگن کیتورمکی ده باطلدر. زیرا آندن مقدم، بوندن اهمیتلی اختلاف لر کوب اولدی. «ایکنچی اختلاف اسامه عسکرینه ایارمک حقنده اولدی» دیمش سوزی ده بالاندر. زیرا بو طوغورده مخالفت فلان اولمادی بلکه رسول اکرم حضرتلرینک قاتیغ خسته لندیکنی کوردیکنده اسامه اوزی رسول الله حضرتلرینک مشورتی ایله صبر قیلوب طوردی. شهرستانی، باشقه اهل کلام قبیلندن علم حدیث و سیر، آثار صحابه و تابعین حقنده معلوماتی اولمادیغندن بویله یاگلش نر سه لر یازمشدر. ابوبکر، عمر و عثمان خلافتلری حقنده هیچ بر فلج کونارلمادی و بر تامچی اولسون قان آقمادی، بلکه مسلمانلر آراسنده بو طوغورلرده نزاع ده اولمادی. گرچه انصار آراسنده بعض برلری سوز سویلرگه باشلامش ایسه لر ده اوزلرینک الوغلرینک نصیحتلرینه قولاق سالوب توقتالدیلر ویبوکلرینه اطاعت ایتدیلر، حتی ابوبکرگه بیعت ویرمکدن انصار ایچنده سعد بن عباده دن باشقه کسی تغلف ده ایتمادی. اوشبونک ایچون بو مسئله حقنده شهرستانیک: «واعظم خلاف بین الامه خلاف الامامة اذما سل فی الاسلام سیف علی قاعدة دینیه مثل ما سل علی الامامة فی کل زمان وقد سهل الله تعالی ذلك فی الصدر الاول فاختلف

المهاجرون والانصار فيها وقالت الانصار منا امير ومنكم امير وانفقوا على رئيسهم سعد بن عبادۃ الانصاری» دیمش سوزی اساسا یا کلاشدر. «صفین» و «نهران» محاربه لری ده امامت ایچون دگل ایدی. معاویه، حضرت علینک اماملغینه منکر اولمادیغی کبی اوزی ایچون هم بو وقتلرده امامتنی طلب ایتمادی. بو صوغشار باشقه نرسه لر ایچوندر. بو مسئله لر کلام اهللرینه معلوم اولماسه ده علم اهللرینه معلومدر. اوشنداق شهرستانینک: «وامیر المؤمنین علی کرم الله وجهه کان مشغولا بما امره النبی من تجهیزه ودفنه و ملازمة قبره» دیمش سوزی ده درست دگلدر. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم، حضرت عائشه اوبنده دفن ایدلی، آکا اجنب اولان حضرت علی آنک حجره سنده نه یول ایله ملازمت قیلوب طورسون؟ زکات مانعلری ایله اولان محاربه نی سویلادیکندن صوگ: «وقد ادى اجتهاد عمر فی ایام خلافته الی رد السبايا والاموال الیهم واطلاق المحبوسین منهم» دیمش سوزی ده هر بر مسلمان بیلورلک روشده آچیق کذبدر. زیرا زکات محاربه سنده هیچ بر جان اهلی اسیر آنمادی و هیچ کیم محبوس اولمادی، بو وقتلرده مدینه ده حبسخانه ده یوق ایدی. اسلامده ائک ایلک اوله رق حبسخانه، حضرت عمر طرفندن مکه ده تأسیس ایدلمش، صفوان بن امیه اوینی صاتوب آلوب شونی حبسخانه قیلمشدر. شهرستانینک: «الاختلاف التاسع فی امر الشوری و اختلاف الآراء فیها وانفقوا کلهم علی بیعة عثمان» دیمش سوزی ده یالاندر. زیرا بو طوغروده اختلافی فلان اولمادی، یالکز عبدالرحمن بن عوف، خلقلرک فکرلرینی آکلامق ایچون اوچ کون قدر وقت، ارالرنده یوروب اوشبو مسئله حقنده مشورت ایتدی و خلقلرک حضرت عثمان طرفنده ایدیکلرینی بیلدی. اوشبونک ایچوندرکه احمد ابن حنبل: «لم يتفق الناس علی بیعة کما انفقوا علی بیعة عثمان و لاه المسلمون بعد

تساور هم ثلاثة ايام وهم مؤتلفون متفقون متحابون متوادون معتصون
 بجبل الله جميعا» ديمشدر .
 شهر ستانينك بو كتابنده بونلر دن باشقه يا كلشلىرى، كذبلرى كو بدر .

مقصد

۸

مخالفىرى

بر كيمسه نك مرتبه سيني بيلور و حقيقت حالى ايله آشنا اولور
 ايچون انك طوغرى يول مخالفلر بدر . انسانلر ك دنيالقده اولان حسنات
 و سيئات ميزانلىرى خصملىرى نك شهادتلىرى و چيقارمش حكملرى اولور .
 آدملىرى معرفت ايتمك آرزوسنده اولانلر دشمنلىرى نك تعريفلىرى ندى
 استفاده ايتسونلر . دوستلر واسطه سيله معلومات آلمش كسرى ، فخر -
 كائنات افندمز حضرتلىرى نى تكدىب ايتدىكى حالدده دشمنلىرى طرفندن
 معلومات آلمش قيصر ، صرف دشمنلىق قصدى ايله سويلنمش سوزلر
 تاثيرى ايله تصديق ايلمشدر .

اوشبونك ايچون بزلر بو فصلده ابن تيميه مخالفلرى نك هر زمانده
 اولان مشهورلىرى نى و مخالفتلىرى نه باعث و بهانه نه شيلر اولدىغنى
 يازاچقمز .

(۱) ابن المرحل - (صدر الدين محمد بن عمر) . ۶۶۵ دە
 «دمياط» شهرنده طوغوب ۷۱۶ دە مصرده وفات ايتدى . بر قدر وقتلر
 «دمشق» شهرنده طوردى و بونده ده «ابن الوكيل» ديه شهسرت

بولدی . شافعی مذهبنده افراط در جهده متعصب اولدیغندن مذهب تعصبی طوغروسنده تابان تابانه ضد اولان معاصری ابن تیمیه ایله مسلك مخالفتی وار ایدی . اوشبو جهندن بو کیمسه علمنی صورتک ابن تیمیه گه دشمنلق قیلورغه کرشدی . ۷۰۵ نچی ییل رجبنده اولان اجلاسک حاضر اولوب برنچی صفده مجاهده ایدرگه کرشمش ايسه ده پک کوب تناقضلرغه ارتکاب ایتدیکندن و اوز طرفنده اولانلر ایله مجادله گه کرشوب نظامنی بوزدیغندن ، صاناشوب توقتامش و بتون اجتهدادی بر باد اولمشدر .

* *

(۲) زملکانی - (محمد کمال الدین ابوالمعالی بن علی الزملکانی) . شافعیلرک مستثننا عالمرندن اولوب ابن تیمیه دن بر ییل مقدم ۷۲۷ ده قاهرده وفات ایتدی . بو کیمسه ایلك وقتنده ابن تیمیه ناک مخلصلرندن اولوب هر وقت مدح ایدر ایدی (۱) . ابن تیمیه ناک « کتاب بیان الدلیل علی بطلان التحلیل » نام اثری چیقدیغنده تقریض سویلامش و « رفع الملام عن الاثمة الاعلام » اسملی اثری تارالدیغنده اوستنه :

ماذا يقول الواصفون له

وصفاته جلت عن الحصر

هو حجة لله قاهرة

هو بيننا اعجوبة الدهر

هو آية في الخلق ظاهرة

انوارها اربت على الفجر

ديه یازمشدر . ابن تیمیه ، ابن عربی و آنک اتباعنه تحامل ایتدیگنده ، زملکانی ابن عربی گه مخلص اولدیغندن ابن تیمیه دن منحرف اولمش و ابن تیمیه گه طلاق هم شدرحل و زیارت مسئله لرنده رد قیلوب

کتابلر تألیف ایتمش (۱)، مناظره مجلسلرنده ابن تیمیه ایله مباحثه ایتمشدر. اوشبو مناظره مجلسنده اوز اورننده ثابت اولوبده اوز سوزینی اوزی جرح ایتمکسزین طوغری بر ترتیب اوزرنده آلوب واروچی کیمسه آنچق اوشبو زملکانی اولدی، بوقسه باشقه لری مقاومت قیله آلمادیلر دیورلر. مع ما فیہ بو کیمسه، ابن تیمیه گه قارشو یازمش اثرلرنده طاعن صفتی ایله دگل بلکه منتقد صفتی ایله انصاف دائره سنک سویلشمش و اوشبو جهتن شایان تحسین اولمشدر.

**

(۳) ابن جبریل الکلابی الحلبی - (احمد شهاب الدین بن یحیی بن اسماعیل). ۷۳۳ تاریخده وفاتدر. بو ذات، ابن تیمیه نی رد ایتمک قصدی ایله جهت اهللرینه قارشو بر کتاب تألیف ایتمش ایسه ده بو عملی ایله اوزینک خبرسزلگینی و مسئله نی اساسا آکلما دیغنی دنیاغه کوسترمشدر. زیرا ابن تیمیه « جهت » ایله دگل بلکه بلاکف « فوق » ایله فائلدر. بونلرک صوگفیسندن اولگیسی لازم کلماز.

**

(۴) ابن الحاج - (ابو عبدالله محمد بن محمد العبدری الفاسی المالکی) ۷۳۷ تاریخده وفاتدر. بو کیمسه نک صریح صورتده ابن تیمیه گه مخالفت ایتدیکندن خبرهز یوق. فقط ابن تیمیه وفاتندن صوگف تألیف ایتمش اولان « المدخل » نام اثرنک (۲) ابن تیمیه گه تابان تابانه ضد اوله رق زیارت وقتنده میتلرگه توسل ایدرگه و عموما مقصدلرک حصولی حقتده قبر اهللرندن استمداد فیلورغه تیوشلی ایدیکن سویلر، پیغمبرلر، صحابه و تابعینلر، علما و اولیالرک قبرلرینه اولان سفرلر حج سفری قبیلندن فضیلتلی و ثوابلی اولان دینی بر سفر اوله چغنی

(۱) بو جمله دن بر کتابی « الدرة المضیئة فی الرد علی ابن تیمیه » اسمنده در.

(۲) ج ۱ ص ۱۰۸.

دعوی قیلور. طوغر وسی بو اورنده نه سویلمش ایسه جمله سیننی ابن تیمیه گه ضد صورتده سویلمش اما نیچو کدر بر اورنده: «ان التبرک انما یكون بالاتباع له علیه الصلاة والسلام وما کان سبب عبادة الجاهلیة للاصنام الامن هذا الباب» دیه «رمیة من غیر رام» قیلندن بر جمله معترضه قسدروب کتمش و بونک ایله (اوزی بیلوبهی یا که بیلکسزینمی؟) ابن تیمیه دعواسینه موافقت ایلمشدر.

**

(۵) ابو حیان الظاهری - (اثیر الدین محمد بن یوسف بن حیان الاندلسی الغرناطی). اندلس عالمردن اولوب ۷۴۵ ده قاهره ده وفات اولدی. نحو علمنده شهرتی بلند ایدی. بونک حقنده سیوطی: «وهو الذی جسر الناس علی مصنفات ابن مالک و رغبتهم فی قرائتها و شرح لهم غامضها و خاض بهم اججها و کان یقول عن مقدمة (کافیة) ابن الحاجب هذه نحو الفقهاء» دیبور (۱). بزم تورکی لسانمزک لغت هم نحو و صرفی حقنده «الادراک فی لسان الاتراک» و «زهر الملک فی نحو التراک» اسمنده اثرلری وارد. قاهره عالمردینک کوبلرینه استاذ اولدیغندن هر برینی بر تورلی استهزاء و هجو ایدر، استاذلیق حرمتنی رعایت ایچون اوته گیلر بونک اوشبو معامله سیننی تحمل قیلورلر ایدی. بو کیمسه، ایملک حالنده ابن تیمیه گه مخلص اولوب حتی شعرلر ایله مدح ده ایتمشیدی. صوکره نحوگه متعلق بر مسئله ده آرالرنده مناظره چیقوب، ابو حیان اوز مدعاسینی اثبات ایچون «کتاب» دن سوز نقل ایتدیکنده ابن تیمیه: «سیبویه معصوم دگل، نحو پیغمبری ده دگل ایدی، کتاب ده ۸۰ اورنده یا کُلش وار، سز بونی فهم ایده آمازسز» دیدمش. ابو حیان نحو علمی ایله شهرت چیقارمش بر ذات اولدیغندن مذکور سوزدن غایت متأثر اولمش و ابن تیمیه گه خاطرلی

قالهش . واقعەنى بىلدىرمىكىن ناموس ايدوب : « ابن تيميه نىڭ - العرش -
 - كىتابىنى كوردىكىم صوڭ مەجنىمى آلدىم ، پىڭ بوزوق سوزى وار »
 ديه سويلر اولمشدر . روايتلرگە كوره مذكور بوزوق سوز : « ان
 الله تعالى يجلس على العرش وقد اخلى مكانا بقعد معه رسول الله صلى
 الله عليه وسلم » دىمىكىن عبارتدر . الله تعالى عفو بپورسون ، بو سوزنى
 ابو حيان يالڭىز اوز كىسەسەندىن گنە چىقارمىشدر . زىرا بويىلە سوز
 ابن تيميه مىسلىگى اياھە قابل تطبیق دىگىلەر .
 « وذموا لنا الدنيا وهم يرضعونها * ولم ار كالدنيا ندم وتحلب » .

* *

(۶) تقى الدين السبكي . (على تقى الدين بن عبد الكافى)
 ۶۸۳ تارىخىندە دىياغە كىلوب ابن تيميه دن ۲۸ يىل صوڭ ۷۵۶ دە مىصر دە
 وفات ايتمىشدر . متعدد تاليفلىرى وار (۱) . اوزىنىڭ اوغلى « الطبقات
 الكبرى » نام اثرىندە بونىڭ مىناقىبى ھىقندە سىكسان بىت قدر يازمىشدر
 (۲) . ابن تيميه نىڭ « منهاج السنة » اسملى اثرىنى ذم ايدوب بىر
 قىسىدە سويلادىكى كىمى زيارت ھىقندە اولان سوزىنە فارشو « شفاء السقام
 فى زيارة خير الانام عليه الصلاة والسلام » اسمىندە وطلاق ھىقندە اولان
 سوزىنە ردىھ اولەرق « التحقيق فى مسئلة التعليق » اسمىندە الوغ و
 « رافع الشقاق فى مسئلة الطلاق » اسمىندە كچوك بىر كىتاب تاليف
 قىلمىشدر . « تقى الدين سبكى قاضىلىق مىنصبىنە كررگە ھوسى توشدىكىندە
 مذكور مىنصب اوشبو وقتدە ابن تيميه دىشمەنلىرى قولمىرنىدە ايدى ، شونىڭ

(۱) « قاموس الاعلام » دە سەھ اولەرق بونىڭ لىقى « تاج الدين » كوسترلۇب
 تاليفلىرى ھىملەسەندە « الطبقات الكبرى » نام تراجم اشخاص كىتابى سانالمىشدر . زىرا
 مذكور لىق ھەمدە مذكور كىتاب بونىڭ اوغلى عبدالوھاب سبكى نىڭدر . « قاموس الاعلام »
 نىسخەسىنى تىصحىح ايدىرگە تىوشلى .

(۲) ابن السبكى لم يدع منقبة من مناقب الاولين والآخرين الا واثبتها لوالده .

ايچون آنلرغه تقرب و يارانلق قصدى ايله ابن تيميه خلافى التزام قيلدى و خدمت كوسترمك قصدى ايله يوقار يده اسملى مذكور اولان اثرلرينى ترتيب ايتدى ، اوشبو عمللرى نتيجهسى اولهرق آخرده قاضيلق منصبى احراز ايدرگه موفق اولدى « ديپورلر (۱) (و العهده عليهم) . ابن تيميه شاگردى اولان ابن قدامه « الصارم المنكى فى الرد على السبكي » اسملى كتابينى اوشبو سبكى نك « شفاء السقام » اسملى اثرينه رديه اولمق اوزره يازمىشدر . اوشبو ايكي كتاب و بونلرك مؤلفلرى هم ده مشتمل اولان موضوعلرى حقنده اولان سوزلر ايله كتابلر طولديغندن بو مختصر رساله مزده تلخيص ايتمك ممكن دگلدر . ابن قدامه حقنده نيهانى : « اوزينك استاذى باعنته نصرت ويردى ، سبكى كى بيوك عالم گه رديه يازارغه جسارت قيلدى » ديدىكى حالده غايه الامانى صاحبي : « ان شهرة السبكي بالعلم شهرة كاذبة (۲) » ديپور . « وعند الله تجتمع الخصوم » .

**

(۷) عز الدين ابن جماعه . (عبدالعزير عزالدين ابو عمر بن محمد بن ابراهيم) . ۶۹۴هـ « دمشق » شهرنده دنياغه كلوب ۷۶۷هـ مكه مكرمه ده وفات اولدى . بعض تاليفلرى واردر . ابن تيميه گه خلاف فرقه نك محورى اوشبو ذات اولديغى مرويدر .

**

(۸) تاج الدين السبكي . (عبد الوهاب بن على) . يوقار يده مذكور تقى الدين السبكي اوغلى اولوب ۷۲۷هـ فاهره ده دنياغه كلدى و ۷۷۱هـ « دمشق » ده وفات ايتدى . « الطبقات الكبرى » نام اثرى اوشبو يللرده مصرده طبع اولنمىشدر .

(۱) غايه الامانى . ج ۲ ص ۷۴ .

(۲) غايه الامانى . ج ۱ ص ۱۱۳ .

بونک ابن تیمیه گه اولان مخالفتی کندی محصولی دگل بلکه آتاسندن میراث قالمش مال ایدی، اگرده واسطه لرغه اعتبار اولسه بو ذات، ابن تیمیه گه بالواسطه شا گردد.

**

(۹) ابن بطوطه . (ابو عبدالله محمد بن عبدالله) . عرب سیا - حلرندن اولوب ۷۰۲ده «طنجه» ده دنیاغه کلدی و ۷۷۹ده وفات اولدی. بو کیمسه اوزینک «تحفة النظار فی غرائب الامصار وعجائب الاسفار» نام رحله سنده ابن تیمیه حقه ده : «وکنت بدمشق فحضرت المسجد يوم الجمعة وهو (ابن تیمیه) يعظ الناس على منبر الجامع وقال : ان الله ينزل الى سماء الدنيا كنزولى هذا و نزل درجة من درج المنبر » مضموننده بر سوز یازلمشدر. فقط ابن بطوطه صافی کوکلیلی، ساده بر کیمسه اولدیغندن بو سوزینی دشمنلق طریقی ایله دگل بلکه ذهول اثری اوله رق ایلکن ابن تیمیه ننگ دشمنلری طرفندن کوکلینه اورنلاشقان روشحه تعبیر ایلمشدر. ابن بطوطه، محاکمه سز، تدقیق و تفتیش سز یاز و چیلردن اولدیغی ایچون بو کیمی علمی مسئله لر حقه ده اولان روایتلرینه اهمیت و برمک جائز اولماز. بونده اولان سوزینی ابن تیمیه اثرلری تکذیب ایدر. بز ایسه بو برده ابن بطوطه نی ذکر ایتمش ایسه ک سوزی انابتلی اولدیغندن دگل بلکه ابن تیمیه ضررینه اولان سوزلرک یخشی و یمانلرینی بر یرگه بیغمق ایچوندر. الله تعالی عفو ایتسون، بو قاریت بعض بر وقتده تزگنسز کیدوب واره در.

**

(۱۰) ابن رجب . (زین الدین ابو الفرج عبدالرحمن بن رجب البغدادی دمشقی الحنبلی) . ۷۹۵ده وفات اولدی. بو کیمسه ننگ ابن تیمیه گه قارشو یازمش اعتراضلری وار (۱).

(۱) نعمان آلوسی «جلاء العینین» اسملی اثرنده بوننگ اعتراضلرینه جواب و برمه شدر.

**

(١١) علاء الدين محمد البخارى. (بونك ترجمه حالى كتبخانه مزده اولان اثرلردن تابلمادى) روايتلرگه كوره بو كيمسه توفونچى عصر اورتاسنده «دمشق» شهرنده طورمش و ابن تيميه نك اوزىنى و آكاده «شيخ الاسلام» ديووچيلارنى اكفار ايدوب بر فتوى چيقارمشدر. الوغ محدثلر طرفندن تقرىضلر قيلنمش اولان «الرد الوافر على من زعم ان من سمى ابن تيمية شيخ الاسلام كافر» اسملى كتاب ايشته بو كيمسه فتواسينى رد ايدلوب ترتيب اولنمشدر.

**

(١٢) ابن حجرالمكى. (احمد شهاب الدين بن محمد بن على بن حجر). ٩٠٩ده مصرده دنياغه كلوب ٩٧٣ده مكه ده وفات ايتدى. مصرده اولان بر محلگه نسبت ايله «هيمى» ديهده شهرتى وار. هر فرصت توشد يكنده ابن تيميه ايله آنك شاگردى ابن القيمگه اعتراض و طعن ايتمك بو كيمسه ده طبيعت حكمنه كرمش و بعض وقت ادب و تربيهگه منافى عبارتلر قوللانور اولمش. ابن حجر ايشانلر قولنده تربيه لنوب اوسد يكندن بونلر ك مجتهدلر نده فانى اوله رق يتشمش پر ذاتدر. شونك ايچون ايشانلر خلافته سويلنمش سوزلر بونك نظر نده جراحته سالنمش توز قيبيلندن فنا نأثير ايدر ايدى. ابن عربىگه افراط درجه ده مخلص اولديغنى «ابن عربى» نام رساله ده بيان ايتدك. حتى آنك قابل اعتراض اولان سوزلر ينى هر تورلى تاويللر ايله تصحيح ايدر ايدى. بو كى بر مسلك صاحى، كتاب و سنت، درست عقل و اجماع امتدن باشقهنى قبول ايتمامكده اولان ابن تيميه مسلكى ايله قابل ائتلاف اولميه چقى طبيعيدر. ابن حجر المكى نك ابن تيميه حقنده قوللانمش عبارات (شريفه) لر ينى (لاجل التبرك) بو يرده عينا ذكر ايدمهز: «ابن تيميه، عبد خذله الله و اضله و اعماه و اصمه و اذله و بذلك

صرح الاثمة الذين بينوا فساد احواله وكذب اقواله ومن اراد ذلك فعليه بمطالعة كلام الامام المجتهد المتفق على امامته وجلالته وبلوغه مرتبة الاجتهاد ابي الحسن السبكي وولده تاج الدين السبكي و الشيخ الامام عز الدين بن جماعة واهل عصرهم وغيرهم من الشافعية والمالكية والحنفية ولم يقصر اعتراضه على متأخرى الصوفية بل اعترض على مثل عمر بن الخطاب وعلى ابن ابي طالب (١). ولا يقام لكلامه وزن بل يرمى في كل وعز و حزن ويعتقد فيه انه مبتدع ضال ومضل جاهل غال عامله الله تعالى بعدله و اجارنا من مثل طريقته وعقيدته وفعله» (٢). « شرح شمائل » نام اثرنده ابن تيميه ايله شاگردى ابن القيم حقنده : « وقد ذهب الى اثبات الجهة والجسمية واطالا فى الاستدلال له والحط على اهل السنة فى نفيتهم له ولهما فى هذا المقام من القبايح وسوء الاعتقاد ما تصم عنه الاذان ويقضى عليه بالزور والبهتان قبحهما الله تعالى وقبح من يقول بقولهما » مضموننده بر عبارت ايراد ايتديكى و « الجوهر المنظم » اسملى اثرنده : « ان ابن تيمية عبد اضله الله واغواه والبسه رداء الحزى و ارداه و بواه من قوة الافتراء والكذب ما عقبه الهوان و اوجب له الحرمان . . . وما وقع من ابن تيمية وان كان عثرة لا تقال ابدا ومصيبة يستمر عليه شومها دواما و سرمدا ليس بعجب فانه سولت له نفسه و عواه و شيطانه انه ضرب مع المجتهدين بسهم صائب و ما درى المحروم انه اتى باقبح المعائب اذ خالف اجماعهم فى مسائل كثيرة و تدارك على ائمتهم سيما الخلفاء الراشدين باعترافات سخيفة شهيبة و اتى من نحو هذه الخرافات بما توجه الاسماع و تنفر عنه الطباع حتى تجاوز الى الجناب الافدس المنزه عن كل نقص والمستحق لكل كمال انفس فنسب اليه العظائم والكبائر و خرق سياج عظمته و كبرياء جلاله

(١) بو خصوصلرده كله چكده سوز اولور.

(٢) الفتاوى الحديثية . ص ٨٣-٨٤ ،

بما اظهر للعامة على المنابر من دعوى الجهة والتجسيم وتضليل من لم يعتقد ذلك من المتقدمين والمتأخرين حتى قام عليه علماء عصره والزموا السلطان بقتله او بجبسه وقهره فجبسه الى ان مات فخدمت تلك البدع وزالت تلك الظلمات ثم انتصر له اتباع لم يرفع الله لهم رأسا ولم يظهر لهم جاها ولا بأسا بل ضربت عليهم الذلة والمسكنة وباعوا بغضب من الله ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون» ديه سويلديكى مرويدر. (١).

* ** *

(١٣) خفاجى. (احمد شهاب الدين بن محمد بن عمر الحنفى المصرى).
١٠٦٩ هـ شهر رمضان وفاتدر. بوكيمسهنى محمد المحبى «اوز عصر نده اولان مصنفلك رئيسى اولوب هر بر فضيلت خصوصنده اوزندن مقدم اولان عالمردن يوقارى چيقيمش و اوزندن صوكلرنى اوزينه يتكرمامش بر ذات ايدى» ديه مدح ايلار. بوذات، «شفا» ده اولان: «اللهم لا تجعل قبرى وثنا يعبد بعدى اشد غضب الله تعالى على قوم اتخذوا قبور

(١) جلاء العينين. ص ٢٥٧. غاية الامانى، ج ٣ ص ٧٦-٨٧. فقط ابن حجر اوشبو روشده سب و شتم ايتديكى حالده كنديسى هم كشى سوزندن سلامت قالمامشدر. «ومن ذا الذى ينجو من الناس سالما * وللناس قال بالظنون وقيل». بو اورنده سويلمش سوزلرينه فارسو معتبر عالمردن برى اوشبو جمله لرنى يازمشدر: (١) ابن حجر لايوتوق به فانه افترى على شيخ الاسلام. (٢) الاحرى بابن حجر ان يقول انه كان اشد الناس عداوة للذين آمنوا فانه ملاء كتبه بشتهم عباد الله الصالحين اهل الحديث النبوى وخدام السنة المطهرة والشريعة الغراء وقد انتدب للرد عليه بعض اهل العلم من عصرنا وقبله وبينوا سقطاته وغلطاته وكذبه وافتراءه وخيائته فى النقل وتعريفه للكلم عن مواضعه وغير ذلك من الامور التى لا يقدم عليها من يؤمن بالله واليوم الآخر. (٣) ما نقل عن ابن حجر لا يضر شيخ الاسلام فانه عدوله ومن خصومه الالناء. (٤) وقبل ان تنشر كتب شيخ الاسلام تقى الدين ربما كان يظن من يظن ان ابن حجر صادق فى نقوله فلما انتشرت وتداولتها الايدى تبين لسكل ذى عينين ان ابن حجر كذب وافترى ولم يتوثق به احد بعد ذلك وسقط من درجة الاعتبار بالكلية الالدى من اعمى الله عين بصيرته من الاغبياء. (٥) ابن حجر من السكدا بين المقربين المتناقضين فى اقوالهم المضر بن فى دينهم.

انبياؤهم مساجد» حديثي شرحه: «و اعلم ان هذا الحديث هو الذي دعا ابن تيمية و من تبعه كابن القيم الى مقاله الشنيعة التي كفره بها و صنف فيها السبكي مصنفا مستقلا و هي منعه من زيارة قبر النبي صلى الله عليه وسلم و شد الرحال اليه فتوهم انه همى جانب التوحيد بخرافات لا ينبغي ذكرها فانها لا تصدر عن عاقل فضلا عن فاضل سامحه الله تعالى عزوجل» ديور (١). فقط اوشبو اوزينك نظيري اولمغان ذات، بو طوغروده زيارت ايله شدر حل مسئله سيني بر بربله تخليط ايدوب اوقوچيلرك غلطرينه سبب اولمشدر. ابن تيميه نزاعى زيارت حقنده دگلدرد. «شفا» كى تبرك بر كتاب شرحنده ممكن قدر شخصى اويكه لرني بر طرفه تاشلاب طوغر يلقغه خدمت ايدرگه تيوشلى ايدى. رسول الله حقنده خدمت ايدوچيلر ايچون ادب شونى اقتضا ايدر، و لكن العصمة لله وحده. خفاجينك اتاسى ابن حجر المكى شاگردى اولديغندن اتاسينه اولان اخلاصى، خفاجينى بويله زلت كه توشر مش اولسه كرك. اوشبو حديث شرحنده على القارى: «وقد فرط ابن تيميه من الحنابلة حيث حرم السفر لزيارة النبي كما افراط غيره حيث قال كون الزيارة قرينة معلوم من الدين بالضرورة و جاحده محكوم عليه بالكفر» ديه هر ايكى طرف رضا اولميه چق صورتده فكر بيان ايتمشدر (٢).

**

(١٤) عبدالحى اللىكنوى. (ابو الحسنات عبدالحى بن عبدالحليم الهندى). ١٣٠٤ تاريخى ربيع الاخيرده ياشلگنده وفات اولدى. اوز عصرينك حسن اخلاقلى، تعصب خسته لگندن خيلى سلامت، اجتهادلى، حنفى مذهبنه منسوب اولديغى حالده ممكن قدر كتاب وسنت گه متابعت ايتمكى اخص آمال ايدوب طوتوچى بر ذات اولديغى اثرلرندن آكلاشلور.

بو کیمسه، حقیقت حالده، ابن تیمیه گه ابن حجر لر روشنده دشمنلق ایدوچیلردن اولماسه ده زیارت ایچون اولان سفر عقنده سبکی دعواسینی تصویب ایدر (۱) و اسمینی اونوتدیغم بر اثرنده ده عقلنده خفتلک وارلغی و میزانشلغی ایله اتهام ایلمشدر. مع ما فیہ بویله معامله لر ی «لاحب علی بل لبغض معاویة» قیلندن ابن تیمیه نی مکروه کورمکندن زیاده، آرالرنک هر وقت منافسه و مخاصمه اولوب طورمش صدیق حسن خان غه رغما اوله چیغی خاطر مه کلور. «النافع الکبیر» نام اثرینک هامشنده: «وقد تفرق الناس فی عصرنا فی شأن ابن تیمیه فرقتین ففرقة ظنت جملة اقواله كالوحى من السماء فبالغت فی الاخذ بما ذهب الیه و ان کان مخالفا للجمهور او کان مخالفا لتصریحات من هو اعلى من ابن تیمیه و طائفة اخرته من اهل السنة بسبب ما نقل عنه من المتفردات المخالفة للجمهور. وانا سالک بین بین و اقول كما قال الذهبی هو عديم النظیر بحر العلوم شیخ الاسلام و مع ذلك فهو بشر له ذنوب و خطایا فلیسد الانسان لسانه عن تحقیره ولیدقق النظر فی ما قال» دیبور.

**

(۱۵) دحلان. (احمد بن زینی). ۱۳۰۴ تاریخى رجینده وفات اولدی، مکده شافعیلرک مفتیلرندن و مشهور عالم لردن ایدی. رحمت الله الهندی جنابلرینک «اظهار الحق» نام اثرینک دیباچه سنده اسمی مذکور و ۱۳۰۱ تاریخده فاضل مرجانی اوزرینه یازمش بر مکتوبی «وفیة الاسلاف» ده منقولدر. کتبخانه مزده اولان اثرلر نده ابن تیمیه گه طعن ایتمش سوزلری کورلما دی. بونی ابن تیمیه مخالفلری آراسنده یازمقلموز باشقه لرنک خبرلرینه انابت ایتمک سببنددر. مع ما فیہ دحلان ایله ابن تیمیه مسلک لری آراسنده ضلوق کامل ایدیکنده شبهه یوق. زیرا دحلان، قیرلرده اولان ولیلرک روحلرندن، زیارت ایدوچی کیمسه لر گه برکات

و فيوضات حاصل اوله چغنى دعوى قيلور ، شيخلر ، قبرلر نده ياتد قلىرى
 حالده مرید تربيه ايتمكلرينى جائز كورر ، بو كاده فخر الدين الرازى ننگ
 «المطالب العالیه» نام اثر نده: «قبرده اولان كامل آدم لردن علم و معرفت
 حاصل ايتمه ممكن» مضموننده اولان سوزلردن استدلال ايلر (١).

* *

(١٦) صدر الدين المفتى . (صدر الدين خان بهادر) . بو كيمسه
 انگليز حكومتى طرفندن «دهلى» شهر نده «صدارت» منصبه قويلمش
 ايدى . ابن تيميه خلافنه اوله رق اوچ مسجددن باشقه لرغه هم سفر
 ايتمه و شد رحل قيلمق فضيلتلى اش ايدى كنى اثبات ايچون بر رساله
 ترتيب ايتمشدر . مذكور رساله حقنده «البائع الجنى» صاحبه: «قد تأنق
 فيها سلمه الله» ديدىكى (٢) حالده صديق حسن خان: «زل فيها زلة
 عظيمة تنبى عن قلة اطلاعه على ادلة المسئلة وما جرياتها وقد رد عليه
 فيها بعض علماء الهند و يغنى عن ذلك كله كتاب الصارم المنكى فى الرد
 على ابن السبكي - فى هذا الباب» دييور (٣) . بو كيمسه كنديسى مذكور
 صديق خان استاذلردن اولوب شيخ عبدالعزيز بن احمد مسند الوقت
 الدهلوى العمري اصحابندن ايدى . شمدى كو بدن وفات اولمش اولسه كرك .

* *

(١٧) ابو الهدى . (محمد ابو الهدى ابن حسن الصيادى) . سلطان
 عبد الحميد عصر نده «المصرف فى القدرين» اوله رق آدم لرك سعادت

(١) دحلاننگ اوشبو مسلكينه قارشو محدث عبدالله السندي طرفندن «وصيانة
 الانسان عن وسوسة الشيطان» اسمنده بر اثر يازلديغنى مصر . مطبوعاتنده اوقودق .
 وما نقله عن الرازى كلام ساقط و ليس عليه دليل لامن كتاب ولا من سنة ولا من
 كلام السلف الصالح . . . بل هو كلام مأخوذ من الاشرافيين من فلاسفة اليونان
 و من الاسف على مثل الرازى ان يتفوه بمثل ما نقل عنه . غايه الامانى . ج ١ ص ١٢٧ .

(٢) ص ١٢٣ .

(٣) ابجد العلوم . ص ٩١٣ .

وشقاوتلری حقنده نفوذینی اشلانتوب طورمش شیخلردن ایدی. معتبر عرب جریده لرندن بری بونک حقنده : «ان اتباعه الیوم لایقلون عن خمسمائة الفی وقد اخذوا من اقصى الشرق الی اقصى الغرب و منهم الفضلاء والقضاة والمفتون والمؤلفون والمصنفون والامراء والوزراء والاكابر والوجوه والاعیان» دیدیگندن صوگ، مدحیه سی حقنده یازلمش قصیده ومستقل رساله و کتابلردن ۵۰ عدد قدر اسم صانامش ایدی.

الوغ آدملر تیره سنده اولان خلقلرک بتون امللری شونلرغه یاقینلق حقنده اجتهاد قیلماق و بو طوغروده امثاللری ایله محاسده ایتمکدن عبارت اولور و بونک ایچون دنیاده فدا قیلنور، آخرتده ! اوشبو قبیلدن سلطان عبد الحمید حضورنده ایکی بیوک شیخ بر بری ایله منافسه قیلورغه کرشدیلر. بونلرک بری قادر یه لرک نقیب الاشرا فلری اولوب ایکنچیسیده رفاعیلر باشنده طور و چی ابوالهدی ایدی. اوشبو ایکی حزب الله و اهل آخرت حقنده اولان عداوت، ایکی طریق آدملرینک هر برینه سرایت ایتدی و اک صوگره بو خصومتدن بتون اهل اسلام اوزرینه بیوک بر حصه چیقدی.

اوزلرینی بیوک کوسترمک ایچون بونلر اوز طائفه لری منسوب اولان شیخلرینی بیوک کوسترمک یولمنه کردیلر و بونلرینی مدح ایدشمکک ایکی طرف بر برندن آله کیدوب حسابسز رساله لر و کتابلریازوب باصردیلر، عربی و تورکی، مصری و تونسسی، هندی و ایرانی جریده لرک بیتلرینی طولدریلر. انسانلرک بیوک کلرینی عوام ناس کرامت و خوارق ایله اولچادیکلرندن اوشبو اثرلر خارق عادت اولان حکایتلر ایله طولدی، بو طوغروده حتی بونلر «خوارق و کرامات دینی» دیه مشهور اولان نصرانیتندن ده بر آز آله کتدیلر. مذکور کتابلردن هر کیم طویدی و بیزدی ایسه ده بو اثرمزی اوقوچیلر، کندیلرینک انصافلری و سلامت عقللری ایله محاکمه ایتسونلر همده اسلام دنیاسی

اوستنه تاغلاز کبی بلالار چوگوب طور دیغنده قده لک فکرنده اولان ذاتلری نه کبی بیهوده شیلر ایله مشغول اولدقلرینی بیلسونلر ، الله تعالی نی رضا ایتمیه چک و بنده لرگه فائده کتورمیه چک شیلرگه ویرلوب خرابلق و انقراض چوقورلرینه اوسترادیکلرینی آکلاسونلر ایچون بو یرده بر ایکی نمونه یازمقنی موافق کوردک . «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» . کفرلکنی نقل ایتمک کفرلک اولمادیغی ایچون بو نمونه لرنی یازمقغوز حقنده مسئول اولماسه ق کرک : (۱) الله تعالی طرفندن عبد القادر الکیلانی غه مکتوب بیارلدی و کانوره ت طشینده آدرس : «بصل هذا المکتوب من المحب الی المحبوب» دیه یازلمشیدی (۱) . (۲) عبد القادر الکیلانی مریدلرندن برینک جانینی آلوب عزرائیل (علیه السلام) کواک گه بنوب کتمشیدی . بونی بیلدیکنده عبد القادر آچیغلانوب قوا کندی و دورتنچی فات کواکده عزرائیل (علیه السلام) آرتندن باصوب یتدی ده کارزینکه سیننی تارتوب آلوب ، آستنی اوست ایتمدی ، مریدینک جانینی توبان توشروب بیاردی . جان کبرو تن گه قایتوب مریده اورنندن طوردی . اوشبو وقت کارزینکه ده نه قدر جان وار ایسه هر بری توگولدیلر و اوچوب قایتوب اوز تنلرینه کبرو کردیلر . (۳) عبد القادر الکیلانی مریدلرندن بری وفات اولدیغند قبرینه سئوال فرشته لری کلوب : «من ربک ؟» دیدیلر . مرید : «عبد القادر !» دیه جواب ویردی . فرشته لار : «من نبیک وما دینک ؟» دیدیلر . مرید : «عبد القادر !» دیدی . فرشته لار اوشبو وقتده بوکا صوغار ایچون دیه چوقمارلرینی کوتار مشلر ایدی ، فی الحال عبد القادر کلوب کردی ده فرشته لرک ایکی سیننی ایکی یاق غه صوغوب بقدی و لحدن قوغوب چیقاروب بیاردی . فرشته لار عبد القادر اوستندن حق تعالی گه شکایت ایدرگه کندیلر . الله تعالی : «عبد القادر الوغ

کشی، آنک ایله دعوالشماکز، بواشنی ناشلاکزی! « دیدی . ۴) معراج
 کیچه سنده رسول الله حضرتلرینی یورتوچی ذات، عبد القادر ایدی .
 (۵) عبدالرحیم الرفاعی اگرده اوزی ایستسه اولدره وترگزه، بای
 و فقیر قیله، مسعود و شقی ایده ایدی . ۶) احمد الرفاعی شول درجه گه
 یتدی کوکلر آیاقی آستیده اولور ایدی . ۷) احمد الرفاعی مدینه ده قبر
 شریف یانینه واردیغنده رسول الله بوکئا قبرندن قولینی چیقاروب صوزدی،
 رفاعی ده بونی طوتوب اویدی . ۸) احمد رفاعی : «الله تعالی ده حاجتی
 اولان کیمسه لر بنم قبرم جهتنه قاراسونلرده یدی آدم آغه وارسونلر
 بوندن صوگ بندن استغاثه قیلسونلر، مقصودلری حاصل اولور» دیدی .
 ابن تیمیه، کتاب وسنت یولنده اولمامش متصوفه لرگه منکر اولوب
 سندلرینه انابت ایتمادیکندن وحقلرنده شایع اولان بوندی خوارق
 خبرلری حقنده : «انما یضع امثال هذه الحکایات من یقل علمه و دینه»
 مضموننده سوزلر سویلادیکندن و خصوص رفاعیلر حقنده «کشف حال
 المشائخ الاحمدیه و بیان احوالهم الشیطانیة» اسمنده کتاب تألیف
 ایدوب کوب فضائللرینی میدانغه قویدیغندن خوارق عاشقی اولان
 شیخلر و مریدلر بوکئا خصملردر . ابوالهدی هم بونلرک بری اولدیغی
 سببلی طبیعی، ابن تیمیه گه مخالف فرقه لردن ایدی (۱) . بونده مذکور
 اولان کرامات و خوارق حکایتلری نه قدر تاویل ایدلسه ده ونه قدر
 ظاهرلرندن صرف اولنسه لرده نصارالرک «تثلیث» حقنده اولان تاویللر -

(۱) رفاعیلر ایله قادریلرک فاعده سن نزاعلر ایله اسلام دنباستینی قایناتوب
 طور دقارندن بیزار اولدیغی سببلی بغدادده الوغ عالملردن بری اوزینک بر اثرنده :
 «بر عصرک متصوفلری کتاب و سنت ایله عامل دگللر . رفاعیلرک استانبونده اولان
 شیخلری حیله و مکر بابنده شمسی ابلیس لرینی ده آرتنده قالدردی و قادریلر خمر و باشقه
 عرمات ایله مبتلا اولدقلرندن اسلام دیننه یوز قارالغی اولدی . هر نه بو کبی شیخلر
 اسلام ملتته بو کونلرده بلای عظیم اولدیلر و بونلرک قیلماقلری قباحت هم قالمادی»
 دیور .

ندن گوزل اوامیہ چغنی هر کیم آکلاسه کرک . اقبال وقتنده اولان
 بیشیوز بیك تبعه نك کیملر ایدیکلرینی ابو الهدی افندی حریت صوکنک
 باشینه کلش ادبار وقتنده بیلمش اولسه کرک . بو کبی مشقت و بلالر
 اگرده شیخلر و ایشانلرغه منکر و آنلرک عمللرینی انتقاد ایدوچیلر
 باشلرینه کلش اولسه ایدی هیچ شبهه یوق ، «ایشانلرک فاتحه لاری
 اوردی، سزا اولان جزاسینی کوردی» دیه قطعی بر حکم قیلورلر ایدی .
 «هر بر اشک مبرری الله تعالی در، حکمت و سبیلر آنچق اوزینه گنه
 معلوم اولور» دیمکده اولانلر هیچ کیمک باشینه کلش اش حقنده
 محاکمه ایتماسلرده و محاکمه قیلورغه بونلر اوزلرینک حقلری یوق
 ایدیکنی بیلسلرده اوته گیلر البته بویله روشده بی طرف قالمازلر .
 بونلر کوب وقت، سومادیکلری آدملری باشلرینه کلش فلا کتلر حقنک :
 «بو اش فاتحه سزک سببندن اولدی» دیه و سودیکلری آدملر باشلرینه
 کلش بلا و قضالر حقنده «بلا کورمک پیغمبرلر عادتیدر، رفع درجه
 ایچون اولور» دیه حکم قیلورلر . ابن تیمیہ نك حبس ایدلمکنی الله دن
 عقوبت اولمق اوزره حکم ایتمش اولان ایشانلر ابو الهدی افندی
 حبسینی رفع درجه ایچون دیه حکم ایده چکلری معلومدر . ابو الهدی
 افندی نك ولادتی ۱۲۶۶ ده رمضان اینده «معرة النعمان» شهرنده ایدی .

* *

(۱۸) نبهانی - (یوسف بن اسماعیل بن یوسف) . اوشبو عصر -
 مزده ابن تیمیہ و ابن القیم گه دشمنلق ایدوچی فرقه نك (بونلر کوبراک
 ایشانلر و مریدلردر) باشنده طوروچی ذات اوشبو کیمسه در . ابن
 تیمیہ و ابن القیم حقنده سویلنمش نه قدر یمان سوزلر وار ایسه بو
 آدم شونلری بر یرگه ییغوب کتاب روسنده ترتیب ایدر، بری اوستنه
 ایکنچیسینی اوله رق نشر قیلور . مذکور کیمسه لرك اثرلرینی مطالعه
 ایتمکن صافلانمق حقنده دینلی مسلمانلرغه و خصوصا اسلام شاگرد -

لرینه نصیحتلر ویرر. یراق یرلرده اولسهده ولیلر قهرلرینه سفر
ایدوب زیارت ایتمک ثوابلی اش ایدیکنی وفات اولان شیخلرک روحلرندن
استمداد و استغاثه ایلرگه تیموشلکنی سویلر. رسول اکرم حضرتلرینک
هر اورنده و هر زمانده موجود ایدیکنی حکایت قیلور (۱) هم ده :
« ایمدی قرآن و حدیثلردن استدلال ایتمک وقتلری اوتدی ، اجتهادی
ایسه مبتدعلر و وهابیلرغنه (۲) دعوی قیلور ، شونک ایچون اجتهاد
دعواسینی ایدوچی کیمسه شریعت که بهتان ایدوچی اولور » دیپور.
نهبانی رسالهلری کوبراک مجانا نارالدیغندن ابن تیمیه و ابن القيم
اسملرینک روسیه اسلاملرینک اورتا طبقهلری آراسنک معلوم اولمقلرینه
الوغ خدمتلری اولدی . بر شاعرک :

جزی الله عنا الحاسدین فانهم
قد استوجبوا منا علی فعلهم شکرا
اذاعوا لنا ذما فافشوا مکارما
وقد قصدوا ذما فصار لنا فظرا .

دیمش بیتلری مصداقنچ، ذم و قدح هم ده تنویه و مدح قصدی
ایله یازلمش اثرلردن کوبلری ، نه کبی سر و سبیلرگه کوره در ، عکس
نتیجهلر ویردیکی معلوم . بو کونده روسیهده وهابیلرینی ذم ایدوب

(۱) وهذه المقالة الشنیعة لم نرها لاحد من المتکلمین المتقدمین منهم و المتأخرین
ولارأیناهما فی کتب العقائد ولا کنا نظن ان احدا یقول هذه المقالة الشنیعة وانما ذکرها
الشیخ یوسف بن اسماعیل النهبانی البیروتی وهذه مقالة شنیعة فی الغلو فی
النبی صلی الله علیه وسلم وانزاله له فوق منزلته التي انزل الله بها فان هذا اشراک
للنبی فی اخص اوصاف الباری . التعلیم والارشاد . ج ۱ ص ۱۸۷ .

(۲) اوزلرینک آچیغلی کلمش آدملر اوستندن « پادشاهنی سوکدی » دبه
دانوس ایدوچیلر قبیلندن اوزلرینی عالملر زمره سنندن صانامده اولان آدملرده اوز
فکرلرنده اولمامش کیمسه لرک هوبرینی « وهابیلر » ایله اتهام قیوارار و بونک ایله
عوام نظرندن توشررگه موفق اولمقلرینی امید ایدرلر .

یاز و چیلده وار. بونلردن هم نه کبی نتیجه لر چيقاچغنی طوغری فکر صاحبلری شهیدین بر آز حس ایتسه لر کرک .

شیخ ابو الهدی، سلطان عبدالحمید حضورنده آمر وناهی اوله رق طور دیغنده اکمکرینه مای سورتمکنی و نیچوک اولسه ده دنیالرینی تعمیر ایتمکنی آرزو قیلو چیلرک هر بری ابو الهدی افندی گه تقرب قیلورغه و طبیعی آنک دشمنلریزک غیبتلرینی واسطه قیلورغه مجبور ایدیلر. ابو الهدی افندی، ابن تیمیه گه مخلص اولمادیغنی یوقاروده سویلادک . ایشته شیخ ابی الهدی غه تقرب ایتمک قصدی ایله نهانی ده رفاعیلرینی و عموما طریقت شیخلرینی مدح ایدوب ابن تیمیه و آکا احترام ایدنلرینی ذم قیلورغه مجبور اولمشدر. فقط نهانیزک بو عملی متنبینک: «واذا اراد الله نشر فضیلة * طوبیت اتاح لها لسان حسود. لولا اشتعال النار فیما جاورت * ما كان يعرف طیب عرف العود» شعرلریزک حکمینه طوغری کلمش ایسه ده اصل مقصدینه ابر شمش، الوغ بر دنیایوی منصبده اوزون مدت لر فالمش و آنچق ابو الهدی و عزت پاشالر ایله برلکده اورنندن چیقارلمشدر.

*
**

۹ . ابن جرجیس- (داود بن جرجیس بن سلیمان العراقی).
بونک حقنده: «بو ذات، شافعی مذهبی ایچون تعصب ایدو چیلرک غلاتلرندن اولوب استعانت و استغاثه هم ده الله تعالی دن باشقه لرغه دعا ایتمک درستلکی حقنده قولارغه ایشدنورگه جائز دگل سوزلر سویلدی. جاهل بر آدم اولدیغی کبی تعریف و تدلیس ایدرگه ده جسارتی وار ایدی. جهادات و حیوانات ایله توسل ایتمکنی درست کوروب اوشبو مذهبنی سلف صالحین، اصحاب و تابعین اوزرینه نسبت ایتدی و اوشبو هدیانلرینی کندیسنه بر مسلک قیلدی، بو طوغروده اوزرینه فارشو سویلاوچیلرینی و هابیلق ایله اتهام قیلور

ايدى ، شمدى بو كونده هلاك اولدى» دييورلر (۱) .

ابن تيميه و ابن القيم مخالفلرى بونلرغنه اولماسه كرك . فقط اوزمرك كتبخانه مزده اولان اثرلرني تفتيش ايدوب آنچق اوشبو كيمسه- لرنى گنه تابق . مع ما فيه بو آدملرك كويلرى اوشبو عمللرنده : «وقد يعيب الفتى ما ليس يدرکه * اذ كل ضد بدم الضد مشغل . كما يعيب فتاة راق منظرها * قبيحة ويعيب الصائب الخطل» شعرلرينه مصداق اولسه لر عجب دگل .

مقصد

۹

انتقادلر

ابن تيميه خصملرى طرفندن تالیف ايدلمش كتابلرنى و ياكه باشقه تالیفلرده استطراد يوللو سويلانمش بحثلرنى كندى كتبخانه مزده اولان اثرلردن تفتيش ايتديكمز صوگ كويسى ، ابن حجرالمكى نك «الفتاوى الحديثيه» نام اثرنده يازلمش بحثلر تحتنه مندرج اولمش كوردك . شونك ايچون بزار بو يرده «الفتاوى الحديثيه» دن كوچروب يازاچقمز .

ابن حجرالمكى ، ابن تيميه حقنده : «ابن تيميه عبد خذله الله واضله واعماه واصمه واذله» ديه ادبيانه جملهلر ايرادندن صوگ بحث كه بويله صورتده كرشور :

ابن تيميه ، اهل اسلام اجماعسينه خلاف اوله رق دييور : (۱)

طلاق ایله آند ایتمش کیمسه حانث اولدیغنده یالکیز کفارت لازم اولوب خاتونی طلاق اولماز . ۲) حیض وقتنده طلاق واقع دگلدر . ۳) بر کلمه ایله اوچ طلاق اولندیغی صورتده « اوچ » سوزی لغو اولوب یالکیز برگنه طلاق واقع اولور . ۴) حیوان توشوب اولمک سببندن صیوق نرسه لر نجسینماز . ۵) حائض شول حالنجه طواف قیلور اولسه کفارت واجب دگل . ۶) شهرده اولا طوروب جنب کیمسه ایچون کیچده تیمم ایله نفل نمازی اوقومق درستدر . ۷) قصدا قالمش نماز لر قضا قیلنماز . ۸) مکس حلالدر . ۹) گرچه زکات اسمی ایله ویرلماز ایسه ده سودا گرلرک مکس یوللو ویرلماش آچه لری زکاتدن محسوب اولور . ۱۰) وافی طرفندن قیلنمش شرطلر لغودر . ۱۱) اجماعغه مخالفت قیلوچی کافرده دگل فاسقده دگل . ۱۲) الله تعالی محل حوادث اولورغه جائز اولدیغی کبی ترکیبی جسم و جهته اولمی ده جائزدر . ۱۳) قرآن ، الله تعالی ذاتنده حادثدر . ۱۴) عالم بالنوع قدیمدر . ۱۵) پیغمبر لر معصوم دگلدر . ۱۶) رسول الله قبرینه زیارت قصدی ایله سفر قیلوق سفر معصیت جمله سندندر . ۱۷) انجیل و توراتک الفاظی مبدل دگل بلکه معنالی غنه تبدیل ایدلمشدر . ۱۸) تموغ بر وقت فانی اوله چقدر .

ابن حجر ، ابن تیمیہ گه اوشبو مسئله لرنی اسناد ایتدیکندن صوگ حضرت عمر و حضرت علی حقنده : « ان عمر له غلطات و بلیات ای بلیات وان علیا اخطأ فی اکثر من ثلاثمائة مکان » دیبور هم غزالی ، ابن عربی ، ابن سبعین ، عمر بن الفارض و شاذلی کیبلر حقنده فاتیع صورتده انتقادلر ایتدی ، دیه حکایت ایلر .

**

ابن حجرک ابن تیمیہ حقنده تقریباً ۶۷ سطر دن عبارت انتقادی حقنده بغداد مفتیسی آلوسی سید نعمان خیر الدین « جلاء العینین فی

محاكمة الاحمدين» اسمنده الوغ بر كتاب تأليف ايدوب اوزى سلامت وقتنده ۱۲۹۸ تاريخنده مصرده طبع ايتدردى . ۳۶۰ صحيفه دن عبارت اولان بو اثر مهم و مفيد معلومات ايله طولوغدر .

ألوسى: «ابن حجر ، اوشبو ابن تيميه گه اسناد ايتمش سوزلرينى بويله مجمل روشده يازاچق يرده بر قدر آچيق ترتيب قيلورغه هم بو سوزلرينى ابن تيميه نك قانضى اثرلرندن آلديغنى بيان قيلورغه تيوشلى ايدى ، فلان كيمسه فلان روشده سوز سويلمش ديه طعن قيلورغه كرشمك ، آداب مناظرهغه خلافدر ، بلكه الك ايلك آنك ايتديكنى اثبات ايدرگه و كتابلرينى كوستررگه لازمدر» ديديكندن صوك تفضل طريقي ايله ابن تيميه طرفندن اوشبو مضموننده جواب ويرمشدر:

(۱) طلاق ايله يمين ايتمك صورتى عمومئجه دگل بلكه ظهار نيمتى اولان ماده گه مخصوصدر . ابن تيميه اثرلرنده بو مسئله تفصيل اوزرنك بيان ايدامش اوشبو سوزده ابن تيميه منفرد دگل بلكه بو سوز عين احمد ابن حنبل مذهبى اولديغى كى بونك ايله قائل اولانلر سلفلرده كوبردر ، اصحاب كرامدن منقول فتوالر هم بوئا خلاف دگل .

(۲) حيز وقتنده طلاق واقع اولماديغى سعيد ابن المسيب و تابعيندن بر جماعتندن ده منقولدر . (۳) بر لفظ ايله اوچ طلاق واقع اولماديغى سلفلردن بيوك بر جماعت مذهبى اولديغى كى مالك و احمد ، شافعى و ابو حنيفه مذهبنده اولان عالملردن هم كوبرلر شونك ايله قائل اولمشلردر . (۴) نجس توشمك سببندن مايدن باشقه اولان صيوق نرسه لرك نجسlenme ادكى ايله يالگز ابن تيميه گنه دگل بلكه ابن حزم

و آندن باشقه عالملر هم قائللردر . (۵) طواف مسئله سنده ابن تيميه سوزى ابو حنيفه دن منقول روايت كه موافقدر . (۶) جنب مسئله سى حقنده ابن تيميه دن شويله بر سوز ثابت ايسه اجتهادى مسئله اولديغندن طغزلانورغه و آنك ايچون طعن قيلورغه اورن يوق . (۷) قصدا قالمش

نماز لرك قضاى يوق ايدىكنى - قضا حقنده اولان دليل يالكز نائم ايله ناسى حقنده غنه اولديغندن - ابن حجر ك افراط در جهده اخلاص باغلامش اولديغى ابن عربى ده اختيار ايتمشدر . قضا يوقلى ايسه - گناهسى زور اولوب ده بورچ توشرمك ايچون قضا ايله ايش تمام اولماديغندئر (يمين غموس ده كفارت اولماديغى كى) . (۸ - ۹) مكس و مكوس ديه سودا گرلردن وجه شرعدين باشقه آلمش ماللرغه ديولور . مصادره يوللو آلمش ماللرك نيت ايله زكاتدن حساب اولنه چغنى ابو حنيفه مذهبنه تابع اولان صوك اماملر ايچنده دعوى ايدنلر وار . هر نه بو مسئله ، اسلام علماسى آراسنده خلافيدر . بر - برينه خلاف سوزلرك برينى اختيار ايتدىكى ايچون ابن تيميه نه چهندن عيبلو اولور ؟ فقط حقيقت حالده ابن تيميه گه بو اسناد افترادر . (۱۰) وقف مسئله سنك ابن تيميه روشنده بر دعوانى حنفيلردن هم دعوى ايدوچيلر وار . حنفى مذهبنده اولان اماملر اوشبو دعوالى ايله طعن ايدلمازلر بلكه اجتهادى مسئله اولديغندن عفو قيلنور اولسه لر يالكز ابن تيميه گنه نيچون طعن گه مستحق اولور ؟ (۱۱) « اجماع غه مخالفت ايدوچى فاسق ده كافر ده دگل » ديولمش سوزك ابن تيميه دن صدورى ثابت ايسه بونده عجب ايدلنه چك شى وارمى ؟ معتبر عالملردن ابوزرعه : « اجماع غه مخالفت ايدوچينى اكفار ايتك نيچوك ممكن ؟ اجماعك اوزينى انكار ايدوچينى ده اكفار ايتديكمز يوق ، غايه سى بويله كيمسه بدعت كه منسوب بولور » ديور .

حقيقت حالده ابن تيميه بويله سوز سويلاماز ، ابن حجر ك بو اسنادى افترادر (۱) . ۱۲ - ۱۴ ابن تيميه ، قرآن طوغروسنده احمد ابن حنبل مذهبنده اولديغندن و حنابله نك تحقيق مذهبنده كوره قرآن حقنده اولان سوزلردن الله تعالى نك محل حوادث اولمقلى و قرآن هم

الله تعالى حادث اولمقلى لازم كله اديكندن ابن حجر بحثلرى اساسا
 واصلًا وارد دگلدنر. او شنداق جسم و جهت هم ده عالم بالنوع قديم
 اسنادلرى ابن تيميه گه محض افترادنر. ابن تيميه گه باشلاب بواقترانى
 فيلوجى (عرش حقنده) دوانى اولمشدر. ابن تيميه نك قدم عالم حقنك
 فلاسفه گه و جسم حقنده مجسمه لرگه فارسو يازمش مستقل و مفصل
 اثرلرى ميدانده ايكن بوكى افترالرك رواج اولميه چقى معلوم .
 دوانى نك: « و اكثر المجسمه هم الظاهريون المتبعون لظواهر الكتاب
 والسنة و اكثرهم المحدثون و لابن تيميه ابى العباس احمد واصحابه
 ميل عظيم الى اثبات الجهة و مبالغة فى القبح فى نفيها . فى بعض
 تصانيفه انه لافرق عند بداهة العقل بين ان يقال هو معنوم و بين
 ان يقال طلبته فى جميع الامكنة فلم اجده و نسب النافين الى التعطيل
 هذا مع علو كعبه فى العلوم العقلية و النقلية كما يشهد به من تتبع
 تصانيفه» ديديكى عباره سينه (١) و الدمز (روح المعانى تفسيرى صاحبه
 آلوسى شهاب الدين): «حاشا لله تعالى ان يكون (ابن تيميه) من المجسمه
 بل هو ابرأ الناس منهم . نعم يقول بالفوقية على المعنى الذى اراده الله
 سبحانه و رسوله صلى الله عليه وسلم و ذلك مذنب السلف فى المتشابهات
 وهو بمعزل عن التجسيم و جلال الدين (الدوانى) و اضرايه اجهل الناس
 بالا حاديث و كلام السلف الصالح» ديه اوز قلمى ايله يازوب قويمشدر .
 (١٥) پيغمبرلرك عصمتى مسئله سنده ابن تيميه جههور مذهبنده اولوب
 باشقه بر سوزى يوق . (١٦) زيارت مسئله سنده ابن تيميه متفرد دگل،
 بلكه كتاب و سنت علمنده يدطولى صاحبه اولان كوب دانلر آكا
 طرفدارلردنر، اوشبو خصوصه تأليف ايدلمش اثرلرني تتبع ايدوچيلر ،
 بو مسئله نك حقيقتنى بيلورلر . فقط : «ابن تيميه زيارتن منع قيله در»
 ديولمش سوز بهتاندر . زيرا ابن تيميه زيارتن دگل بلكه زيارت

قصدی ایله سفردن ومیتلرگه دعا و استمداد ایتمکدن منع ایتهدر .
 (۱۷) تورات ایله انجیل حقنده اولان سوز ایچون عیب قیلورغه اورن
 یوق . زیرا امام بخاری (۱) وابن الخطیب فخرالدین الرازی هم
 شویله دعوی قیلمشلردر . بخاری ایله رازی مذکور دعوی سببلی
 مغضوب علیهم اولمادقلری حالده ابن تیمیه نیچون اولور ؟ فقط ابن
 حجرک اوشبو اسنادی ده افتراذر ، ابن تیمیه بویله دعوی ایتماش
 و بوکاده اثرلری شاهددر . ابن حجر ، اوزینک دشمن کوردیکی ابن
 تیمیه سینه عیبلی اسناد ایتمکدن عاجز قالدیغی صوڭ پک کوب اثباتسز
 شیلر اسناد قیلورغه مجبور اولمش و نیچوک اولسه ده اوستنه عیب
 یوکلاتورگه بهانهلر تابارغه اجتهاد ایتمشدر . ابن عربی و باشقه
 تصوف اهلینه ، ابن تیمیه گه اسناد ایدلمش سوزلردن دخی یمانراق
 سوزلر اسناد قیلنسه ده آنلرنی تصحیح قیلور ایچون بتون کوچینی
 صرف قیلور حتی که بعض وقت محتملات الفاضلین اولماش یراق احتملا-
 لیرغه قدر وارر .

فرصاص من احببته ذهب کما

ذهب النی لم ترض عنه رصاص

شعری پک درستدر . (۱۸) ابن حجرک ، ابن تیمیه گه اثباتسز
 اسنادلرندن بری ده تموغک فانی اولمقی مسئله سیدر . ابن تیمیه بویله
 بر دعوانی فانقی اثرنده ایلمشدر عجبا ؟ ! ولوسلم ابن تیمیه شویله
 بر دعواده اولنسون ، فقط بونک ایچون ابن تیمیه گه طعن قیلورغه
 یول وارمیدر ؟ بویله سوز ابن حجر ظن ایتدیکی کبی خرق اجماع
 هم دگلددر . ابن حجر ، ابن تیمیه نی طعن ایدرگه اوزنچه بر سبب
 تابدیغندن اولسه کرک اوشبو تموغ مسئله سینه غایت اهمیت ویرر .
 «الزواجر عن اقتراف الكبائر» نام کتابنده : «ابن تیمیه ، کونلرک

برنده نموغك فانی اوله چغنی اصحاب کرامدن حضرت عمر، عبدالله بن عباس، عبدالله بن مسعود، ابو هریره، انس دن و تابعینلر دن حسن البصری، حماد بن سلمه، علی بن طلحة الوالی و مفسرلر دن بر جماعتدن نقل ایلر. بعضیلر احمد ابن حنبل حضرتلری عبدالله بن عمر دن روایت ایتمش اولان: لیأتین علی جهنم یوم تصفق فیہ ابو-ابها لیس فیها احد وذلك بعد ما یلبثون احقابا، حدیثی ایله اوشبو مطلب حقنده استدلال ایدرلر. فقط اوشبو حدیثك انسنادنده اشانچسز ویالانچی آدم وارلغی روایت ایدلنور همده حسن البصری بو طوغروده اوزینه منسوب اولان سوزنی انکار ایتدیکنی، ثابت حکایت قیلور. ظاهر، ابن تیمیه اسناد ایلمش کیمسه لرك شو یله دعواده اولدقلری صحیح دگلدلر. درست اولدیغی تقدیرده لیس فیها احد من عصاة المسلمین اما مواضع الکفار فهی ممتلئة بهم لا یخرجون عنها ابدا دیمک مراد اولور. مع ما فیہ ابن تیمیه سوزینه موافق بر سوزنی فخر الدین الرازی اوزینك تفسیرنده روایت ایتمشدر» دیبور.

ایشته ابن حجر سوزینك خلاصه سی اوشبودر.

جهنمك ابدی اولوب اولمادیغی حقنده سلف و خلفدن معروف ایکی تورلی روایت وار. بری «فانی اولمه چق» دیدیکی حالده ایکنچیلری فانی اوله چغنی سویلرلر. اولگی سوز اصح ایدیکنده شبهه یوق. ابن القیم ایسه صوگ سوزگه نصرت ویرمکده در. امام سیوطی «الدر المنثور» نام تفسیرنده حضرت عمر دن: «لو ابث اهل النار فی النار کقدر رمل عالج لکان لهم یوم علی ذلك یخرجون فیہ» دیه و ابو هریره دن: «سیأتی علی جهنم یوم لا یبقی فیها احد» دیه، عبدالله بن مسعود دن: «لیأتین علیها زمان تخفق ابوابها» دیه و شعبی دن: «جهنم اسرع الدارین عمراننا و اسرعهما خرابا» دیه نقل ایلر.

بناء علیه جهنمك فناسی ایله قول، اگرده ابن تیمیه دن صادر

اولمش ایسە بونڭ ایچون طعن قیلورغه اورن یوق ، زیرا مذکور سوز بعض سلفی و بعض خلفلردن منقول ایسکی بر سوزدر . (روایتلر حقنە ابن حجرک چرح مجردی قبول اولنماز . عبدالله بن عمرگە منسوب حدیثە «کذاب» اولمش ایسە حسن بصریدن ثابت واسطە سیلە مروی حدیثە «کذاب» یوقلغنی ابن حجر نہ یردن بیلەمشدر ؟) . حضرت عمر و حضرت علی حقنە ادبیسز سوزلر صدوری ابن تیمیہ گە اصلسز بر بہتاندر ، ابن تیمیہ نڭ عقیدەسی معلوم و کتابلری دنیا نڭ هر طرفنە منتشر اولدیغندن بویلە افترا «یوسوس فی صدور الناس» حکمینە مصداق اولان کیمسە عملەندن باشقە دگل . ابن تیمیہ ، غزالی و ابن عربی ، ابن سبعین ، عمر بن الفارض و شاذلی کیمیلرگە رد ایتەمش ایسە ، ایتەمش دیمەش سوزلرگە بنا ایدوب دگل بلسکە اثرلرندە کورلەمش ظاهر شریعت گە خلاف اولان سوزلری حقنە رد قیلەمشدر . بو طوغرودە ابن تیمیہ یالکیز دگل بلسکە ابن تیمیہ قیلەندن باشقە ، قرآن و سنت عالملرندن کوبلر هم مذکور کیمسە لرنی رد قیلەمشلردر (۱) .

خلاصە : ابن حجرک ، خرق اجماع ایتدی دیە ابن تیمیہ حقنە قیلەمش دعواسی اصلسزدر . بو کیمسە غالباً ابن تیمیہ اثرلرینی کورماماش بلسکە آنەدن بونەدن ایشتمەش سوزلر اوزرینە قلم یورتەمشدر . آلوسی نڭ مدافعەسی بونەدە تمام اولدی . بونەدە مذکور مسئلەلرک بعضیلری حقنە «غایة الامانی» صاحبی دخی زیادە تفصیل ایلە سویلەمشدر . مراجعت اولنە .

خضم قاشنەدە دلیل حساب ایدلەمامش نرسە لرگە بنا ایدوب اثبات مدعی یولینە کرمک مناظرە قاعدە سینە خلافدر . شونڭ ایچون ابن تیمیہ سوزلرینی جرح ایدر ایچون سبکی ، ابن حجر المکی فکەرلرینی نقل

(۱) «مشهور ایرلر» مجموعە سینە نڭ ۳ نچی جزئی اولان «امام غزالی» نام

ايتمك جائز اولماز. زيرا ابن تيميه كتاب، سنت و اجماعدن باشقهنى دليل اعتقاد ايتما ديكندن بر سبكى بر ابن حجر دگل، آنك فاشنده اون سبكى و اون ابن حجر سوزينك ده اهميتى يوقدر. بلكه ابن تيميه نك لسان حالى بونلر غه قارشو: «هاتوا برهانكم ان كنتم صادقين» ديبور.

مقصد.

۱۰

طعنلر.

ابن تيميه گه خصم اولان فرقه لرك باشلقلرندن بعضيلر خصوصا دنيالرى معمور اولان صاحب ثروت و مرتبه لر ابن تيميه حقنده: «ابن تيميه، الله تعالى دن باشقعه دعا قيلورغه يارامى و ميتلردن استمداد درست دگل، ديه مسلمانلر آراسينه تشويش سالدى، عقیده لرك بوز ولمقينه و تصوف شيوخلرينك حرمتلرى بتوگه سبب اولدى، الله تعالى نى مؤثر حقيقى ديه اعتقاد ايدلديكندن سوڭ ارواحنى و شيوخلرنى واسطه ايدوب آنلردن استمداد ايتمكده نه ضرر وار؟ شوڭك ايچون اولسه كرك ابن تيميه كتابلرينى مطالعه قیلوچى يوق بلكه كتابلرى كتبخانه لرده تارالوب كويه آزوق اولوب يانادر، اوشبو دعوالرينك شوملغى و ايشانلرك فاتحه سى اولسه كرك اوزى تورمه گه سالندى و تورمه ده وفات ايتدى» ديبورلر.

ايشته بو سوزلر انتقاد فلان دگل بلكه صرف بر «طعن» در. عقللى و بصيرتلى اولمق شرطيله هيچ مسلمان بويله سوز سويلماز، فهى

وار آدم بویله سوزلرگه حقیقت توسی ویرماز . ابن تیمیہ خطا سویلر ، فکری یا کلمشور ، بو شیلر ممکندر ، بونی انکار ایدن اولماز . خطا سوزلرینی دلیللر ایله اثبات ایدرگه ، فکرینک یا کلمش ایدیکی حقنده بیله اقامت قیلورغه (مقندر اولمق شرطی ایله) هر کیمک حقی وار . مشروع بولی ایله هر کیم حرکت ایدر . فقط بونک ایچون ابن تیمیہنک شخصنه تعرض ایدرگه والله تعالی وظیفه سی اولان تقدیرگه مداخله ایدوب آلدن سویلاب طوررغه هیچ کیمک حقی یوقدر .

هیچ شبهه یوق ابن تیمیہ حبس که صالحندی و محبوس ایکن وفات قیلدی . فقط بو حاللر ابن تیمیہ ایچون بر شقاوتمی ایدی ، یوقسه عدیلسن اولان بر سعادتمی ایدی ؛ بونی بیلن کیم وار ؛ هیچ ! بو شی الله تعالی نک اوزینه مخصوص سرلرندندر .

انسانلرک قسمتلی و طالعلری عجایب روشده مختلف و متنوع ایدیکی معلوم . بری ، آلدنده اولان حسابسن نعمتلرک قانغیسینه قول سوزارغه بیلمادیکی حالده ایکنچی بری آچلقدن جان ویرر . بعضیلری میراث ماللری ایله ائلر تربیه ایتدیکلری حالده بعضیلری اوزلرینک صلیب بالالرینک آچلقدن اولمگینه ده چاره نابا آلمازلر . بعضیلرک الوغ شهرلرده اوراملر طولوغ بورتلرغه مالک اولدقلری حالده ایکنچی برلری قوش اویاسی قدر اورنلری اولمادیغندن یول اوستنده کون کچرلر . اک احمق کیمسه لرک نعمتلرگه غرق اولوبده اک عقللی آدم لرک عاجز اولرق عمر سورمکلری کورلماش شیلردن دگلدر . بر شاعر :

کم عاقل عاقل اعیت مذاهبه
و جاهل جاهل تلقاه مرزوقا
هذا الذی ترک الاوهام حائرة
و صیر العالم النحریر زندقا

دیپور. ایشته بویله شیلر، قدر سرلریدر. بونده مداخله قیلورغه بنده لرك حقلری یوق. کندی وظیفه سینی بیلوب جناب حقا عظمینی کوکلینه کتور مش ذات، خواه عالم نعریر اولسون، خواه جاهل بلا نظیر اولسون زنده گه میل ایتماز. بویله حاللر «فعال لما یرید» اولان بر قوت صاحیبینک اثریدر.

انسانلر ایچون دین و ملت اوغورنده حبس ایدلمک بو کونه قدر عارلک اولماش، بوندن صوگ هم عارلک اولماز. سجن عارلک دگل، جبیلک و ایکی یوزلیک هم ده دین اسمی ایله دنیا جمع ایتمک و شریعت ایله تجارت ایلیمک عارلکدر. شریف ملتلر، حس و شعورلی خلقلر، دین و ملت هم ده خلق فائده سی ایچون اولان حبسلر ایله افتخار قیلورلر. عربلردن عالیجناب بر ذات:

«قالوا حبست فقلت لیس بضائری * حبسی وای مهند لا یغمد»
«اوما رأیت اللیث یألفی عیله * کبرا وأوباش السباع تردد»
دیپور. ایکنچی بری ده:

«اما فی رسول الله یوسف اسوة * لمثلک محموسا علی الضیم والضعف»
«أقام جمیل الصبر فی السجن برهة * فآل به الصبر الجمیل الی الملک»
دیه بر دوستینی تسلیه قیلور. سجنلرگه توشمش آدملرک هر برینی ده قاتل، سارق، غدار و خائن دیه حساب ایتمک جائز دگلدر. احتمال که آرالرنده الله تعالی رضالقی ایچون بتون راحتلرینی فدا ایدن، ظلم و استبداد ایله کوراشمکده اولان مجاهدلر، مملکت و ملت فائده سی ایچون آلدن یورمکده اولان خادملر، کتاب و سنت یولنده سعی ایدن حقیقی عالمرده اولنور.

*
*
*

بز، کندی عصر مزده، دنیا لری ایرکن، تنلری سلامت و اوز- لرینه کوره ده معیشتلری خوش اولان بعض ذاتلرنی کوردک. بونلر

اوزلرینڭ بویله روشده مسعود اولورق دنیا کچرمکلرینی اوزلرنده اولان فضیلتلرگه، شیخلری فاشنده اولان مقبولیتلرینه، عمل و عقیده لرینڭ اثرلرینه عمل قیلوب باشقهلره کلمش فلاکتلرڭ اول کیمسه لرڭ دعاسز اولدقلرینه وحق تعالیٰ حضرتی فاشنده قیمتسزلکلرینه اسناد قیلورلر. امی بر میلیونیر توجهنده طورمقنی دنیا و آخرت حسنهسی حساب ایدن وکندینه حسن ظنی ده کندی مرتبهسندن پک کوب اوستون اولان بری، مصر مفتیسی محمد عبده حضرتلری ایله استاذی شیخ جمال الدین افغانی حضرتلرینڭ کورمش فلاکتلرینی شقاوتلرینه دلیل ایدوب مطبوعات ایله نشر ایتدرمشیدی. وایکنچی بری ده، یاش بر عالم وفات اولوب اوزینڭ خواجہسی حضورینه سفر ایتدیکنده: «یاش حالنده بتدی، اللہڭ انتقامیدر!» ديه جنازهسی آرقاسندن مطبوعات واسطهسیله تاش آتوب قالمشیدی.

هر کیم بیلورگه تیوشلیبرکه دنیامز جزا یورتی دگل، بلکه عمل یورتیدر. شونڭ ایچون دنیاده وقتده آدم باشینه کلن شیلرڭ هر برینی ده جزادن حساب ایدرگه ممکن اولماز. بر زندگیڭ دنیوی سعادتڭ بیوکینه ایرشوبده بر صدیقڭ جفا آستنده جان ویرمکی جائزدر. قرآن شریف: «آلم. احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا و هم لا یفتنون. و لقد فتننا الذین من قبلهم فلیعلمن الله الذین صدقوا ولیعلمن الکاذبین» بیورر.

بناء علیه بر کیمسهنڭ تورمهده وفات ایتدیکندن شقی اولدیغی و قانون جزا معکمهسندہ رئیس اولوب طورمقندن یاخود اوز اوزینه دین عالمی اسمی وبرمکندن ایکنچی بر کیمسهنڭ سعید ایدیکی استخراج ایدلماز و ایدلمازگه تیوشلی. فخر کائنات ائندمزڭ کوز نورلری اسلام دنیا سینڭ اڭ پارلاق وقتنده قوی قبیلندن بوغازلانیدیلر، اما یزید، خلافت منبرنده بیڭ عزتله ایچنده یاشادی. قدرسریدر

افندم، قدر سړی ! ..

«تصفوا الحیاة لجاهل او غافل * عما مضى منها وما يتوقع» .

ابن تیمیه، میتلر دن استمداد ایتمکنی جائز کورمادیکی وکندی عصرنده اولان تصوف شیخلرینه معتقد اولمادیغی ایچون آنلرک دعالری و معنوی تصرفلری سببندن محبوس اولسون، لکن دنیا تصرفینی بتون بتونه شیخلر و مرشدلر قوللرینه ویرمش، استمداد واستغاثنی حتی لازم عمل مرتبهسند کورمش ذانلر نیچون محبوس اولدیلر؟ بر باباسینک احمد الرفاعی وایکنچی باباسینک ده عبدالقادر الگیلانی ایدیکنی دعوی ایدن اصلزاده نیچون فلاکت که اوچرادی؟ اوشبو مسئله حقنده کتابلر ورساله لار نشر ایدوب بتون دنیا مسلمانلرینی دعوت ایدن کیمسه نیچون علی رغم انفه مرتبهسندن معزول اولدی؟ ایشته بو کبی شیلرک سببلرینی تفتیش ایتمک بندهلر وظیفهسی دکلدر. انسانلر اوز حدلرینی اوزلری بیلورکه، قدر سرلری ایله چوالمازغه تیوشلی. «رحم الله لمن عرف قدره ولم يتعد طوره» .

ابن تیمیه تورمه که سالنمش و تورمه ده وفات ایتمش ایسه بو اش آت اوغولادیغی و چیت خانون ایله غیر مشروع صورتده مناسبتک اولمادیغی ایچون یا که معتده خاتونلرنی اوچ بیش صوم برابرینه ایکنچی ایرکه نکاح ایله ویردیکی و وقف هم یتیملر ماللرینی آشادیغی ایچون و یاخود اوزینک دینداشلری اوستندن دانوس قیلوب مکتبلرینی و شاگردلرینی تاراتدیغی ایچون دکلدر، بو حال هر کیم که معلوم .

حق سوزلیلک، مداهنه سزک و شجاعت ادبیه سببندن تورمه که یابلوچیلر و تورمه ده وفات اولوچیلر ایچنده اسلام عالمنده یالکیز بر ابن تیمیه گنه دکل بلکه پک کوب ابن تیمیه لار وار .

سعید بن جبیرک باشی کیسلیدی، مالک بن انس یتمش قامچی

صوغلوب قوللری چیقارلدی، ابو حنیفه یوز قامچی صوغولدی و بر روایت که کوره تورمهده وفات ایتدی. احمد ابن حنبل بغاولانیدیغی حالده یکر می سکز آی حبسخانهده یاتدی، صوکندن جانندن اثرگنه قالدیغینه قدر صوقدر دیلر. امام شافعیئنگ مستثنی شا کر دلرندن اولان بویطی، آدم کوتارلاک دگل آغر لقه اولان بغاولر ایله موینلری، قول و آیاقلری بغاولانوب مصدرن بغداد شهرینه پایان اولرق واررغه مجبور قیلندی و اوشبو مشقتلر تاثیر ی ایله بغداد تورمه سنده وفات ایتدی (۱). امام نسائیئنی آیاقلر ایله تابتاب اولدر دیلر. سیبویه استاذی اولان ابو عمر عیسی الثقفی، بغاولانیدیغی حالده «بصره» دن «بغداد» غه وار دی، «بغداد» ده قامچی ایله صوقدر دیلر. اهل تصوف شیخی اولان ابو العباس احمد ابن عطا قامچی ایله صوغلدیغندن صوگ وفات ایتدی. بونلرک مثاللری پک کوبدر، اگر ده رساله مرک حجهی مساعد اوله ایدی فلاکت کورمش کیمسه لر دن پک کوبلرنی بونده یازار ایدک. بونده اسملری ذکر ایدلمش کیمسه لرک عیبلی نه شیلر ایدی؟ بو طوغروده معلومات آلمق ایچون وقعنه کوروب طورمش کیمسه لر سلامت دگللر ایسه ده تاریخ سلامتدر.

اهل دنیا ایله مداراسی اولمامش، علمدن باشقه شیدن لذت آلاماش و اوز عقیده سیننی وجدانینی هیچ شی که فدا ایتمامش ابن تیمیه، عذاب چکوبده تورمهده وفات ایتمش ایسه بو شی عجبمیدر؟

بعض بر مؤلفلر، ابن تیمیه نك عقلمده خفتلك اولدیغنی وکندیئنگ تدبیرسز و اصولسز حرکتی سببندن باشینه فلاکت کتور دیکنی بعضا صراحت اوزرنده و بعضا اشارت یوللو ذکر ایدرلر.

بتون همتلری - حلال و حرام فرقنه باقمه سزین - بالالری ایچون مال جمع ایتمک، شهوت اسیرلرینک سفاهتلرینه قول چابوب طورمق،

بيوك آدملىر حضورنده بصبصه قيلوب جاه و مرتبه لر ينى صافلامقدن عبارت اولان كيمسه لر قاشنده هيچ شبيهه يوق ابن تيميه نك اوز نفسينه بو قدر مرحتسز اولمقى و دنياسى ايچون طريشهاديغى خفتلكدر .
فتنه دن فتنه گه ، محنتدن محنت كه ، حبس دن حبس كه كوچوب يورمگى تدبير سرلكدر . اكرده مصرغه كرديكنده الناصر التفاتلرينه بها قويمش اولسه ايدى و بونى ده عقليلير روشنده منفعت شخصيه سى ايچون صرف ايتسه ايدى بتون اشى يولينه قويلمش اولور ايدى . فقط ابن تيميه نظر نده بويله شيلر اوزلرى ، خفتلك و صبيلق سانالوب عقل ايسه كليا بوگنا باشقه نرسه ايدى .

سياسى و مدنى ، علمى و دينى انقلابلرغه سبب اولان ذاتلر نك هر برى جنونلك ايله اتهام ايدلمش و هميشه ده ايدلنور . عقل العاقلين اولان فخر رسل افندمز حضرتلرى ده بويله تهمندن استئنا ايدلما مشدر .
احتمال كه بويله حال ، ديوانه خانهلرده آسرالمقه اولان مجنونلر نك اوزلرينى انك عقللى آدملىر حساب ايدوب ده اوزلرينى يابوب طوتوچيلر نى حقيقت حالده ديوانهلر ديه اعتقاد ايتمكلرى قebilندن بر شى اولور .

الله تعالى نك مؤثر حقيقى ايديكى انكار ايدلما ديكى صورته ارواحلردن مدد طلب ايتمك و شيخلردن معنوى استمداد قيلمقه باس كورمامك انك سخيف و انك باطل بر فكر ايديكنده شبيهه يوق . ملتلردن برملا تگه انتساب ايتمش قوملر نك هيچ برى الله تعالى نك مؤثرى حقيقى ايديكى انكار ايتماز و هيچ برى صنملر و باشقه لر نك مؤثر ليكده اشتراكلرينى دعوى قيلماز . انك وحشى اورنده تركك ايدوچى روس عوامى ده كندينك تريسينى مجرد بر شفاعتچى والله ايله ايكى آراده واسطه ايديكى سويلر . بو طوغر وده عربلر نك جاهليت وقتلر نك سويلنمش شعر و قصيده لر ينى تفتيش ايدرگه ياكه تاريخ اديان ايله آشنا اولورغه احتياج يوق . قرآنده اولان حسابسز آيتلر ، مشركلر نك اوز صنملر ينى

یالکثر واسطه ایدیکلرینی اعتقاد ایتدیکلرینی حکایت قیلور. «والذین اتخذوا من دونه اولیاء ما نعبد هم الا ليقربونا الى الله زلفی» (زمر ۴). «ویعبدون من دون الله مالا یضرهم ولا ینفعهم ویقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله» (یونس ۱۹). ایشته اسلام شریعتی بونلرینی ده رد ایتمش و شرک صانامش، مؤثر حقیقلقنی الله تعالی گه حصر ایدوبده یالکثر واسطه اوله چقلرینی امید ایدرک لات وعزازه دعا ایدن مکه مشرکلرینی «کافرلر» دیه حکم قیلمشدر.

**

ابن تیمیہ کتابلری معمول اولمقسزین کتبخانه لرده کویه آزقلری اولوب یاتمقلر ایسه بونلر سببندن مسلمانلر آراسینه نه طریق ایله تشویش توشمشده و بو اثرلرک طریقت شیخلرینک اعتبارلری کیموگه نه جهندن تأثیری اولمشدر؟ کتابلرک، کتبخانه لرده بیغولوب یاتمقلری اول کتابلرک فائده سزلیکینه و بالعکس کوب تارالمقلری مقبول ایدیکلرینه دلیل اولماز. امام شافعی، محمد بن الحسن الشیبانی، ابو یوسف اثرلری پک آز تارالمقلری حالده «الف لیل و لیلته» همده «شیرلوک خولمص» اسمنده اثرلر ایله دنیا طولمشدر. بوندن ایسه اولکگیلرک فاتحه سز و صوگفیلرک فاتحه لی اولدقلری استدلال قیلنماز. مع ما فیہ ابن تیمیہ کتابلری دنیا ناک هر طرفینه نشر اولنمش، کتاب و سنت عالملری طرفندن اعتبار فازانمشدر. اوشبونک ایچون ابن تیمیہ حقنده بویله روشده طعنلر ایتمک وجهسز و معنا سزدر.

حقیقی انسان شولدرکه: اوزینک حق دیه اعتقاد ایتمش عقیقه سی و صواب دیه بیلمش مسلکی حقنده دنیا ناک هر تورلی آچیغ مشقتلرینی و آغرقلرینی تحمل قیلورده بونک ایچون شکایت ایتمک دگل حتی کوکلندن ده تارقمز.

«علی مثل لیلی یقتل المرء نفسه * و یحلو له مر المنايا و یعذب».

مقصد

۱۱

طرفدارلرى و آنلرڭ ثنالىرى.

علم اهللرىنىڭ طاعنلىرى و خصملىرى كوپ اولدىغى نىسبتىدە طرفدارلرى و ثنا قىلوچىلىرى دە اولور . بواش علم اهللرىنىڭ مصىبتلىرىنى يڭلايتەچك اڭ بىوك تسلىه در . « دشمنلرڭ طعن و دوستلرڭ مدح قىلەر » دىيوچى كىمسه گە امام مالك حىضرتلىرى : « مازال الناس كذالك ولسكن نعوذ بالله من تتابع الالسنه كلها » دىمشدر (۱) .

ابن تىمىيەنىڭ خصملىرى و حاسدلىرى پك كوپ اولمش ايسه دە طرفدارلردن و ثنا ايدوچىلردن دە محروم اولمامشدر . اثرلرىنى دقت اوزرنده مطالعه ايدوچىلر احتمال كه دوستلرىنىڭ ثنالىرىدىن ، حاسدلىرىنىڭ طعنلىرىدىن مستغنى اولورلر . و اوزلىرى طوغرىدىن طوغرى اوزمىزانلرىنە تارتوب آنڭ كىم ايدىكن تانورلر . فقط هر بر عالمڭ تصنيفلرىن مطالعه ايتىمك هر كىم گە مىسر اولماز . شونڭ اىچون بر كىمسه نڭ ترجمه حالى يازلدىغىدە خصملىرىنىڭ طعنلىرى ، طرفدارلرىنىڭ مدحلىرى يازلنور اولسه ترجمه سى يازلنەچق كىمسه حقندە عدالت اوزرنده بر محاكمه توزومك خىلى آدملر اىچون قولاي بولور .

ابن تىمىيەنىڭ مخالفلىرى ، آنلرڭ انتقاد و طعنلىرى ذكر اولندى (۸ - ۱۰ نچى مقصدلر) . شمدى اوشبو ىردە طرفدارلرى و آنلرڭ ثنالىرىدىن نمونه لر يازاچقىز . بىزگە معلوم اولان طرفدارلرى بونلردر :

**

(۱) ابن دىقىق العىد . (تقى الدين ابو الفتح محمد بن على

القشیری) . ۷۰۲ ده وفات ایتدی . شافعی مذهبنده معتبر بر عالم اولوب مصنفاتی کوبدر . بو کیسه ابن تیمیه حقهده : « رأیته رجلا العلوم كلها بین عینیه یاخذ منها ما یرید » دیمشدر .

**

(۴) عبد الله العراقی . (عبدالله بن حامد الشافعی) . ابن تیمیه نڭ معاصرلرندن اولان بوذات ابن قدامه گه یازمش خصوصی مکتوبنده دیبور : «متقدمین ومتأخرین تألیفلرنده ضعیف و سخیف سوزار کوروب غایت حسرتلنور و اسلام اثرلری اباطیل و اوهامنی مشتمل اولدیغندن مایوس اولور ایدم . محض سنتدن و سلف طریقندن عبارت اولان اثرلرنی ایزار ایدم ، فقط موفق اولمادیغم سببلی الله تعالی گه تضرع قیلورغه کرشور ایدم . الله تعالی حضرتلری بر وقتلر امام الدنیا اولان ابن تیمیه اثرلرنی کوررگه نصیب ایتدی . ایشته کوکلم خسته . لگینه شفالی دوانی بونلردن تابدیم . مطالعه ایتدیکم سوکنده کوکلم منشرح اولدی . ملاقت ایدر ایچون «دمشق» شهرینه سفر ایدرگه حاضرلندیکمه شیخ حضرتلرینڭ وفات خبری ایرشدی . اوشبو باشمه کلمش مصیبتنی تعریف ایدرگه اقتدارم یوق . هر خاطرمه توشدیکی ایله حسرت یا کوروب طور مقدهدر . انا لله وانا الیه راجعون ولاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم . بوندن مقدم مکتوب بگزده شیخ حضرتلرینڭ تألیفلرینڭ فهرستلرنی یباررگه وعده ایتمش ایدکز . اگرده اوشبو وعدهنی وفا ایتسه کز الله یولنده حسنه کزدن حساب قیلنور ایدی . شیخ حضرتلرینڭ اصحابنه ، اولغلر و کچوکلرینه ، قارتلر و یاشلرینه سلامهزنی تبلیغ ایتسه کز مرهمتکزدن اولور .

**

(۳) بوزالی . (علم الدین ابو محمد القاسم بن محمد الاشیبلی) . ۷۳۹ ده وفات ایتدی . بو کیسه ابن تیمیه حقهده : «کان اما ما لا-

يلحق غباره في كل شئ وبلغ رتبة الاجتهاد واجتمعت فيه شروط المجتهدين وكان اذا ذكر التفسير بهت الناس من كثرة محفوظه وحسن ايراده واعطائه كل قول ما يستحقه من الترجيح والتضعيف والابطال وخوضه في كل فن كان الحاضرون يقضون منه العجب هذا مع انقطاعه الى الزهد والعبادة والاشتغال بالله تعالى والتجرد من اسباب الدنيا ودعاء الخلق الى الله تعالى» ديمشدر.

**

(٤) ابن قدامه . (شمس الدين ابو عبد الله محمد بن عبد الهادي الجنبلي) ٧٤٤ تاريخه وفات ايتدى . بو ذات ابن تيميه گه نصرت بوزندن تقى الدين سبكي گه قارشو « الصارم المنكى فى الرد على السبكي » اسملى بر اثر يازدى . بو اثرى ايسه كندى عصرندن باشلاب شهرت تابهشدر .

**

(٥) ذهبى . (شمس الدين ابو عبد الله محمد بن عثمان بن قايمار) . ٧٤٨ ده وفات اولمشدر . بو كيمسه ابن تيميه نى ثنا ايتديكندن صوك : « وهو اكبر من ان ينبه على سيرته مثلى فلو حلفت بين الركن والمقام انى ما رائت بعينى مثله وانه ما رأى مثل نفسه فما حنثت » ديمشدر .

**

(٦) ابو الحجاج المزمى . (يوسف بن جمال الدين بن الزكى عبد الرحمن بن يوسف الكلبي القضاعى الشافعى) . ٧٤٢ ده دمشق شهرنده وفات اولدى . بو كيمسه ابن تيميه حقنده : « ما رأيت مثله ولا رأى هو مثل نفسه وما رأيت احدا اعلم بكتاب الله وسنة رسوله صلى الله عليه وسلم ولا اتبع لهما منه » ديمشدر .

**

(٧) ابن فضل الله . (شهاب الدين ابو العباس احمد بن يحيى -

الدين العمري). ٧٤٩ تاريخه مصرده وفات ايتدى . ابن تيميه حقه: « الحافظ الحجة المجتهد المفسر شيخ الاسلام نادرة العصر كان امة وعده وفردا حتى نزل الحك جمع اشقات المذاهب وشتات الذاهب كان اذكى الناس كثير الحفظ قليل النسيان وكان اماما فى التفسير وعلوم القرآن عارفا بالفقه واختلاف الفقهاء » ديمشدر .

* *

(٨) ابن الوردى . (سراج الدين ابو حفص عمر بن مظفر) . ٧٤٩ ده وفات اولدى . بو كيمسه ابن تيميه حقه: « كانت له خبرة تامة بالرجال وجرههم وتعديلاهم وطبقاتهم ومعرفة بفنون الحديث مع حفظ لمتونه الذى انفرد به وهو عجيب فى استحضاره واستخراج الحجج منه واليه المنتهى فى عزوه الى الكتب الستة والمسند » ديمشدر (١) .

* *

(٩) كتيبى . (فخر الدين محمد بن شاكر الحلبي) . ٧٦٤ تاريخه وفاتدر . بو كيمسه ابن تيميه حقه: « الامام الربانى امام الائمة ومفتى الامة وبجر العلوم سيد الحفاظ فارس المعانى والالفاظ فريد العصر قريع الدهر شيخ الاسلام قدوة الانام علامة الزمان وترجمان القرآن علم الزهاد و اوجد العباد قانع المبتدعين و آخر المجتهدين » ديمشدر .

* *

(١٠) ابن كثير . (٤ نچى مقصده ٣ نچى عددده مذكور كيمسه در) . بو كيمسه ابن تيميه حقه: « فحسد وعودى ومع هذا لاتاخذه فى الله لومة لائم ولم يبال بمن عاداه ولم يصلوا اليه بمكروه واكثر مانالوه منه الحبس مع انه لم ينقطع فى بحث لافى مصر ولا بالشام ولم يتوجه لهم عليه مايشين » ديمشدر .

(۱۱) ابن ناصرالدین . (شمس الدین محمد بن ابی بکر بن عبدالله الشافعی القیسى) . ۷۷۷ هـ طوغوب ۸۴۲ هـ وفاتدر . بو کیمسه ابن تیمیه نى مدافعه ایدوب «الرد الوافر على من زعم ان من اطلق على ابن تیمیه شیخ الاسلام کافر» اسمنده مستقل بر اثر تألیف ایتمشدر . بو کتابک مطبوع اولوب اولمادیغندن معلوماتهز یوق . فقط استانبولده سلطان بابایزیدجامعی کتبخانه سنده یازمه نسخهسى اولندیغندن خبر مز وار .

**

(۱۲) ابن حجر عسقلانی . (شهاب الدین ابو الفضل احمد بن علی الحافظ) . اهل حدیث و شافعی فقیهلردن بیوک بر ذات اولوب ۷۷۳ هـ مصرده طوغدی و ۸۵۲ هـ وفات ایتدی . « صحیح البخاری » اوزرینه اولان «فتح الباری» نام اثرى مصرده ایکی دفعه باصلمشدر . بو کیمسه ابن تیمیه حقنده : «الشیخ اشهر من الشمس وتلقیبه بشیخ الاسلام یستمر غدا کما کان بالامس ولا ینکر ذلك الا من جهل مقداره وتجنب الانصاف وعلماء الشریعة شهدوا له بان ادوات الاجتهاد اجتمعت فیه» دیمشدر .

**

(۱۳) عینی . (بدرالدین محمود بن احمد) . ۷۲۵ هـ دنیاغه کیلوب ۸۵۵ هـ وفات ایتدی (۱) . فقهائ حنقیه دن و مشاهیر علمادن ایدی . « صحیح البخاری » اوزرینه اولان « عمدة القاری » اسملى شرعى استانبولده طبع اولندی . بو کیمسه ابن تیمیه حقنده : « هو الذاب عن الدین ظن الزنادقة والملحدین والنافت للمرویات عن سید المرسلین وقد سارت تصانیفه الى الآفاق و لیس فیها شیء مما یدل علی الزیغ والشقاق ولم یکن بحشه فیما صدر عنه فی مسئله الزیارة والطلاق الا عن اجتهاد سائغ بالانفاق والمجتهد فی الحالین مأجور ومثاب و لیس فیه شیء مما یلام او یعاب » دیمشدر .

(۱) بونک تاریخ وفانی « قاموس الاعلام » ده خطا کوسترلمشدر .

(۱۴) بلقینی . (علم الدین صالح بن سراج الدین عمر) . ۸۶۹ هـ
 وفات ایتدی . شافعیلردن ایدی . بو کیمسه ابن تیمیه حقنده : «عالم
 زمانه و الفائق علی اقرانه و الذاب عن شریعة المصطفی باللسان و القلم
 و المناضل عن الدین الحنیفی» دیمشدر .

* *

(۱۵) سیوطی . (جلال الدین ابو الفضل عبدالرحمن بن محمد) .
 ۸۴۹ هـ «سیوط» شهرنده دنیاغه کیلوب ۹۱۱ هـ وفات ایتمشدر . بر
 جوق تألیفی آوروپا و مصرده طبع اولمشدر . بو کیمسه ابن تیمیه نی
 «وارث الانبیاء آخر المجتهدین بركة الاسلام برهان المتکلمین محیی
 السنة» دیه مدح ایلر .

* *

(۱۶) کورانی . (ابراهیم بن شهاب الدین حسن الشهر زوری
 الکردی الشافعی) . ۱۰۲۵ تاریخنده کردستانده دنیاغه کیلوب ۱۱۰۱ هـ
 «مدینه» ده وفات ایتدی . تألیفاتی کوب اولوب هر بر اثرنده ابن
 تیمیه گه طرفدارلق ایلمش و هر مناسبت کیلدیکی اینده مخالفلرینه
 مقابله ایتمشدر .

* *

(۱۷) علی انقاری . (علی بن محمد بن سلطان الهروی الحنفی) .
 ۱۰۱۴ هـ «مکه» ده وفات ایتدی . مشهور مقریء و خطاطلردن ایدی .
 بو کیمسه ابن حجرک «شمائل» شرحنده ابن تیمیه ایله ابن القیم
 حقنده سویلامش اولان طعنلرینه فارشو «مشکات» شرحنده (ج ۴
 ص ۴۲۷ - ۴۲۸) : «انهما کانا من اکابر اهل السنة و الجماعة و من
 اولیاء (۱) هذه الامة» دیه مدافعه قیلمشدر .

(۱) صوگ عالمدر برینی مدح ایتدیکلرنده «ولی» و یامانلادقلرنده «کافر»
 و «زندیق» دیماز اولسه لر کوگئلری قناعت ایتماز .

(١٨) مرعى الحنبلى . (مرعى بن يوسف بن ابى بكر) . ١٠٣٣هـ مصرده وفات ايتدى . بو كيمسه ابن تيميه حقنده : «الكواكب الدرية فى منافع الامام المجتهد ابن تيمية» اسمنده مستقل بر كتاب تأليف ايتمشدر .

* *

(١٩) ولى الله الدهلوى . (احمد بن عبد الرحيم العمري) . ١١١٠ ناربخنده دنياغه كيلوب ١١٧٦هـ وفات ايتدى . هندستانده مشهور و محترم عالمردن اولوب تأليفاتى پك كوبر . بو كيمسه « التفهيمات الالهية » نام اثرنده ابن تيميه حقنده : « فانا قد تحققنا من حاله انه عالم بكتاب الله و معانيه اللغوية و الشرعية و حافظ لسنة رسول الله صلى الله عليه وسلم و آثار السلف عارف بهانيها اللغوية و الشرعية استاذ فى النحو واللغة محرر لمذهب الحنابلة فروعه و اصوله فائق فى الذكاء ذولسان و بلاغة فى الذب عن عقيدة اهل السنة لم يؤثر عنه فسق ولا بدعة اللهم هذه الامور التى ضيق عليها لاجها و ليس شئ منها الا و معه دليله من الكتاب و السنة و آثار السلف فمثل هذا الشيخ عزيز الوجود فى العالم و من يطبق ان يلحق شأوه فى تحرير و تقريره و الذين ضيقوا عليه ما بلغوا معشار ما اتاه الله تعالى و ان كان تضييقه ذلك ناشئا من اجتهاد و مشاجرة العلياء فى مثل ذلك ماهى الا كمشاجرة الصحابة رضى الله عنهم فيما بينهم و الواجب فى ذلك كفى اللسان الا بخير » ديمش و بوندن صوك ابن تيميه گه كيتورلمش طعنلر حقنده جواب وير مشدر .

* *

(٢٠) سويدى . (ابو المعالى على بن محمد سعيد بن ابى البركات عبدالله البغدادى العباس الشافعى) . حديث علمنده امير المؤمنين ديمكله مشهور ايتدى . ١٢٣٧ تاريخنده رجبنده «دمشق» ده وفات اولدى . بو كيمسه ابن تيميه گه ثنا ايدر اولمشدر . تأليفاتى واردر . آلوسى

أبو الثناء شيخنا نندن ايدى (١) .

*
*
*

٢١ شوكانى . (محمد بن على اليمانى) . ١١٧٢ هـ دنيابه كلوب
 ١٢٥٠ هـ وفات ايندى . بو كيمسه ابن تيميه حقهده : «لا اعلم بعد ابن
 حزم مثله و ما انه سمح الزمان مابين عصرى الرجلين بمن يشابههما
 اويقار بهما و كان يعق له الاجتهاد لا جتماع شروطه فيه ولعل فتاواه فى
 الفنون تبلغ ثلثمائة مجلد بلاكثر و كان قوالا بالحق لا تأخذ فى الله
 لومة لائم ولا كان متلعبا بالدين ولا يتفرد بمسائل بالنشهى ولا يطلق
 لسانه بما اتفق بل يحتج بالقرآن والحديث والقياس ويبرهن و يناظر
 أسوة لمن تقدمه من الائمة تعتريه حدة فى البحث و غضب و صدمة
 للخصوم تزرع له عداوة فى النفوس ولولا ذلك لكان كلمة اجماع فان
 كبار هم خاضعون لعلومه معترفون بانه بحر لا ساحل له وكنز ليس له
 نفاذ و الناس قسمان فى شأنه فبعض منهم مقصر به عن المقدار الذى
 يستحقه بل يرميه بالعظائم وبعض آخر يبالغ فى وصفه و يجاوز به الحد
 وهذه قاعدة مطردة فى كل عالم يتبحر فى المعارف العلمية و يفوق اهل
 عصره و يدين بالكتاب والسنة و يقع له معهم محنة ثم يكون امره
 الاعلى و قوله الاولى و بصير بتلك الزلازل لسان صدق فى الاخرين
 ويكون علمه حظ لا يكون لغيره و هكذا كان حال هذا الامام فانه بعد
 موته عرف الناس مقداره و اتفقت الالسن بالثناء عليه الامن لا يعتد به
 و طارت مصنفاته و اشتهرت مقالاته و ترجمه جماعة و بالغوا فى الثناء عليه
 و رثاه من الشعراء و كان زاهدا فى الدنيا راغبا فى الاخرة اكثر
 اهل زمانه فى العقل والنهى و اوفرهم فى الفهم والفقہ والبصيرة و الذكاء
 حسده لىكمال عقله و جمال علمه و عمله و عادوه لصدعه بالحق و ايثاره
 على الخلق» ديمشدر .

(۲۲) آلوسی . (ابو الثناء شهاب الدین محمود بن عبدالله) . بغداد شهر نده حنفیلر مفتیسی اولوب ۱۲۷۰هـ وفات ایتدی . «روح المعانی» اسملی تفسیری مصدره طبع اولمیشدر . بو کیسه ابن تیمیه حقنده : «ولقد اطلعت علی رساله للشیخ ابن تیمیه وهی معتبرة عند الحنابلة و طالعتها فلم ار شيئاً مما ينبز ويرمى فی العقائد سوى ما ذكرنا من تشديده فی رد التأويل و تمسكه بالظواهر مع التفويض و المبالغة فی التنزيه مبالغة یقطع معها بانه لا یعتقد تجسماً ولا تشبیهاً بل یصرح بذلك تصریحاً لا خفاء فیهِ و العجب ممن یترك صریح لفظه بنفی التشبیه و التجسیم و یأخذ بلازم قوله الذی لا یقول به ولا یسلم لزومه و علی كل حال فهو كما قال كثير من المشايخ فی الشیخ محیی الدین» دیمشدر (۱) .

**

(۲۳) صدیق حسن . (ابو الطیب صدیق بن حسن الحسینی) . بهوپال حطه سنده نواب اولوب (ظمنه کوره) ۱۳۰۷هـ وفات ایتدی . بو کیسه هر مناسبت کلدیکنده ابن تیمیه نی مدح ایدر ، اسمینی احترام ایله یاد فیلور .

**

(۲۴) جمال الدین افغانی ۱۳۱۴ نار بختده استانبولده وفات ایتدی . پبتر بورغ شهر نده حضورینه کردیکم وقت : «الجواب الصحیح لمن بدل دین المسیح» اسملی کتابی حقنده معلومات ویردی و بو کتاب

(۱) بو وقتلرده ابن تیمیه اثرلری مطبوعات ایله نشر ایدلما دیکندن و کوبسینی طوغریدن طوغری کورمک متعذر اولدیغندن ابن حجر طرفندن سویلنمش اسنادلرنی درست ظن ایتمش اولسه کرمک . شونگ ایچون ابن عربی گه تشبیه ایتمشدر . اما بو کونده اوشبو آدم حقنده اولان پرده لر کوتارلمکده کوندن کون حقیقت ظاهر اولوب طور مقدهدر .

ایچون مؤلفی اولان ابن تیمیہ گه تشکر ایتمک ایله بتون اسلام ملتى
مدیون ایدیکن سویلادی .

* * *

(۲۵) آلوسی زاده . (نعمان خیرالدین) . بغدادده مفتی اولوب
۱۳۱۷ ده وفات ایتدی . ابن تیمیہ نى مدافعه یولنده « جلاء العینین »
اسملى الوغ کتابنى نشر ایتدرمشدر .

* * *

(۲۶) محمد عبده . (مفتی الدیار المصریة) . ۱۳۲۳ ده وفات اولدی .
بو کیسه ابن تیمیہ گه طرفدارلق ایدر اولمش . بعض بر اثرنده :
« مسلمانلر اوز دینلرینی عالم اولدقلری وقتلرنده بتون دنیا اوستنده
طورلر ایدی ، اما اوز دینلرندن خبرسز اولورغه باشلادقلرنده دنیا
مسخره سی اولوب فالدیلر . بونلر دینلرنده مخالفلرینی گنه دگل ، کندی
دینلرینی ده جاهل اولدقلرندن حتی اوزلرینک کتاب وسنت که خدمت
ایتمکده اولان عالملرینی ده اکفار ایدرگه باشلادیلر . امام غزالیینک
احیاسی غرناطه اورامنده یاندرلمقی و دین یولنده اک غیرتلی خادم اولان
ابن تیمیہ گه ضال و مضل عنوانی ویرلمگی علما زینده اولان جاهلر
سببندن اولمشدر . بو ، اوز دینلرینی جاهل اولان علما قیافتلی قطاع طریقلر
حقنده یاش برنده قانلر آغلانسه سزادر . بونلردر دین اسلامنی انقراض
طرفینه سوراوچیلر ، بونلردر دین مبین تامرینه بالطه چابوچیلر » دییور .

* * *

بزم اوز عصرمزده هم ابن تیمیہ نك حالینه واقف اولوب اثرلرینی
تقدیر ایدن ذاتلر واردر . بو جمله دن محمود شکری آلوسی ، معتبر
دینی مجله « المنار » صاحبی سید محمد رشید رضا (۱) ، عبدالقادر

(۱) بو رسالهنی ترتیب ایتدی کمزده اوشبو « المنار » مجله دینیهندن کوب

شیلر استفاده ایتدک .

المغربى ، رفيق بك العظم ، جميل بك العظم (۱) ، محمد بدرالدين الحلبى ، محمد كرد على وغيرلر . بونلرڭ بو خصوصه اولان اثرلر ينى ومطبوعاتده ظهور ايتمش مقاله لر ينى اوفودق . فقط بر كيمسه نڭ فضلينه واقف اولوب اثرلر ينى تقدير ايتمكدن آنڭ هر سوز ينى تصويب ايتمك و هر خصوصه آنڭا موافقت قيلمق لازم كلاماز . شونڭ ايچون طرفدارلق ايتمش اولان اوشبو كيمسه لرڭ ابن تيميه فكرلر ينڭ هيچ بر ينه و ياكه بعضيلر ينه موافقت ايتماز سزلكلرى ده ممكندر .

مقصد

۱۲

روسية اسلاملى آراسنده ابن تيميه .

روسية اسلاملى آراسنده ابن تيميه اثرلرى نشر اولنه باشلامقى ياكى بر شيدر . بوندن يكر مى بيش يللر مقدم بونڭ اسمى و تفرد ايتمش مذهبلى باشقه لرڭ كتابلر نده استطراد يوللو ذكر ايدلمش روايتلردن گنه كورلوب طورلور ايدى .

روسية اسلاملرينڭ محدود و معدود عالملى آراسنده اوزينڭ كتابلر نده اڭ ايلك اوله رق ابن تيميه دن بحث ايدن ذات (بزم

(۱) اوشبو محترم ذات فقيرگه «عقودالجوهر فى تراجم من له خمسون تأليفا او اكثر» اسملى اثر ينى هديه ايدرك ارسال ايتميشدى . اوشبو اثر نده ابن تيميه حقنده : «وكان صالحا ورعا عابدا زاهدا قائما بنصرة الحق والدين» ديه ثنا ايتميشدر . (ص ۱۶۷)

ظنہزہ کوزہ) فاضل مرجانی اولمشدر. «عقائد عضدیہ» حاشیہ سندہ اوشبو
روشدہ بر عبارت وار :

« ابو العباس احمد ابن تیمیہ من افضل الحنابلۃ الذین بقولون
بالجہۃ والمکان ومن اصحاب الحدیث ولما کان مذہبہ اثبات المکان للواجب
وهو العرش فی زعمہم لم یمکن له القول بحدوث العالم بجمیع اجزائه
فا کتفی بحدوث الاشخاص وقنع به عما وجب علیہ فی الباب» .

قریب اون یلر اولور ابن تیمیہ ننگ مطبوع اثر لرینی طوغریدن
طوغری مطالعہ ایدوب کلامکدیم. بورسالہنی ترتیب ایتدیکم وقت بونلرینی
تکرار کوزدن کچردم و جہت ایله مکان مادہ لرینہ خصوصی اولہرق
دقت ایتدم. فقط کوزیمہ بویله بر شی کورلمادی. ابن تیمیہ اوزیننگ
هر بر اثرندہ بر یول تعقیب ایتمش و هر بر مناسبت کلدیکندہ جہت
ومکان اہل لرینہ، خصوصا مجسمہ لرگہ رد ایلمش حتی بویله مسئلہ لرده
سوز سویلمکنی دە بدعت صانامشدر. « موافقہ صریح المعقول لصحیح
المنقول» دە: «قول القائل ان الله جسم اولیس بجسم او جوهر اولیس بجوهر
او متحیز او لیس بمتحیز او فی جہت او لیس فی جہت او تقوم بہ الاعراض
اولا تقوم بہ ونحو ذلك کل هذه الاقوال محدثۃ بین اهل الکلام المحدث لم
یتکلم علیہ السلف والائمة فیہا باطلاق النفی ولا باطلاق الاثبات» دیبور (۱).

درست، ابن تیمیہ، الله تعالی ننگ کندینہ معلوم اولان معنا ایله
«فوق» و «استواء» کبی صفتلر اثبات ایلر، لکن بونلر دن جہت ومکان
اولمقی لازم دگلدر. کوردیکمز اثر لریننگ هیچ بر ندہ ابن تیمیہ، قدم
عالم ایله قائل اولمامش و مذہبنہ دە بویله بر شی لزوما اولسون
کلامش و کلاماز. بونکله برابر فاضل مرجانیننگ بویله بر سوزنی
تحقیقسز فلانسز نقل ایتیمہ چکی دە معلوم. مسئلہ ایله آشنا اولمقی
ایچون مشار ایله حضرتلریننگ عقائد عضدیہ اوزرینہ یازمش حاشیہ سیننگ

اصل نسخه سینی کورمک و «وفیة الاسلاف» نام اثر نده ابن تیمیه ترجمه سی حقنده یازمش شیلرینی مطالعه ایتمک ضرور کوردی. اوشبو سبیدن علم گه خدمت ایتمکنی منت بیله چک ذانلردن برینه (۱) مراجعت ایتدک. آلدیغمز جواب: «فاضل مرجانی علیه الرحمة طرفندن عقائد عضدیه اوزرینه یازمش اولدیغی حاشیه نك مسوده سینی فارادم، بونده ایسه مطبوع نسخه دن آرتق بر شی یوق. وفیة الاسلاف مسوده سنلن ۴۷۳ نچی سنه دن اعتبارا ۷۵۷ نچی سنه گه قدر اولان جز حاضر نده تابلما دی (۲)، صادق افندی ابن علیکای ملکی اولان کامل نسخه شمدی اوزنده دگل بلکه چیتده در اوشبو سبیدن وفیة الاسلاف کتابنده اولان ابن تیمیه ترجمه سینی کوررگه و سزگه کوچروب بیاررگه موفق اولمادم» دیمکنن عبارت اولدی.

اورنبورغ شهرینه کلدیکنده (۳) فاضل مرجانینگ ولد نجیبباری

(۱) کشاف افندی ترجمانی.

(۲) بو کونده روسیه اسلاملرندن فاضل مرجانیغه منسوب ذانلر ایچنک شهرتلی مدرس لر، امام و مقتدر محرر لر، دنیالری پک ایرکن بایلر، عقل صاحیبی و فداکار سودا گولو کوب اولدیغی حالده کلیات آثارینی نشر ایتمک حقنده جدی بر تشبث کورلما دی. مصر علماسندن شیخ بخت ایله بعض بر قران سودا گولری اجتهادلری ایله باصلش توضیح حاشیه سی همده ایکنچی حلد «مستفاد الاخبار» استننا ایدلنسلر باشقه اثرلری ایسه کندی حیاتنده و کندی اجتهادی ایله نشر اولنمشلردن. مرجانی حضرتلرینگ وفاتنه یگرمی یلدر قدر مدت کچدیکی حالده ترجمه حالی حقنده مختصر اولسون عام مطبوعانده بر شی ظهور ایتما دی. فاضل مرجانی اسمی دنیاغه شابع اولمش ایسه، باشقه لرک خدمتندن زیاده کندی همتی سبندن شابع اولمشدر. روسیه اسلاملرینگ بیوک بر طبقه سی بر برگه کلوتده شیخ محمد رشید رضا حضرتلرینگ بر یالکترینک مفتی الدیار المصریة محمد عبده حضرتلری حقنده ایتمش خدمتینگ اوندن بری قدر اولسون اشلرگه همتلری یتما دیکنی اوردیکنده آدم اوغلی غیراختیاری اوله رق:

«الأرب فرد يعدل الألفی زائدا * والی تراهم لایساوون واحدا»

دیورگه مجبور اولور.

(۳) ۱۳۲۸ - ۱۹۱۰ تاریخلی ذی الحجده .

یله اوشبو طوغروده مذاکره قیلوب : «یوقسه فاضل مرجانی ، عقائد عضدیه حاشیه‌سنده اولان سوزنی ، دوانینک عقائد عضدیه شرحنده حکایت ایتمش سوزینه (۱) اعتماد ایدوب یازمشمیدر؟» دیه صوردیغمک : «والدمز حضرتلری بو کبی اهمیتلی ماده‌لرده دوانی سوزینه اعتماد ایتماز ، اگرده ابن تیمیه ننگ کندی اثرلرندن برر سینی کوروب نقل ایتمامش اولسه باشقه بر عالم سوزینه اعتماد ایلیمش اولور . والدمز نقل ایتمش اثرلرک هر بری‌ده کندی کتبخانه‌سنده اولنماز ایدی ، بلکه بخارا و سمرقند کتبخانه‌لرینه دوام ایتدیکنده پک کوب شیلرنی شونلردن نقل ایدوب یاخود کوکلینه آلمش شیلرگه اعتماد قیلوب اثرلرینه درج ایتمشدر» دیه جواب ویردی . هر حالده بو طوغروده فاضل مرجانی کیملرگه اعتماد قیلدیغی بزرگه معلوم اولمادی و اوشبو سببدن مسئله معلق بر حالده قالدی .

مرجانی معاصرلرندن و آنندن مقدم اولان عالم‌لر آراسنده ابن تیمیه اثرلری ایله اشتغال ایدوچیلر اولدیغندن خبرمز یوق ، ظن غالب بویله بر حال اولنماشدر . اما بو کونگی یاش عالم‌لر مزک کوبسی ابن تیمیه و ابن القیم اثرلری ایله آشنا ایدیکلری بزرگه معلومدر .

محترم عالم‌جان البارودی حضرتلری ، اسممزرگه یازمیش اولان خصوصی بر مکتوبنده «ابن تیمیه حضرتلری حقنده حسن ظن صاحبی ، ایلك عصرلرده روسیه‌ده احتمال که فقیر بر یالکیزی غنه اولمشدر . سوکراق وقتلرده بو طوغروده سزک رفیق اولدیغکزی ظن ایلمکده‌یم . ابن تیمیه مسلگی عمومیتله گوزلدر . ۱۸۷۲ تاریخ میلادین اعتبارا مآلوفم و مرغوبم اولان قنوجی آثارى واسطه‌سیله و سوگره‌دن بالذات و بلا واسطه ، مشارالیه حضرتلرینک اثرلرندن مستفید اولدم . خصملری

طرفندن ايراد ايدلمش بختلرک اکثرى بنم ظنه كوره و رودسزدر. علمى و قلبى قوتلى بر كيمسه اولوب هر برسوزنده و طومش مسلگنه شجيع و جسوردر. فقط طريق تصوفده تربيه ايدلمامش و آنلرک ذوقلرندن حصه آلامش اولسه كرك. اوشبو سببدن بحر محيط قدر اولان علمينى رسمى و اصطلاحى درجهده قالدردیغنى وهم قيلهم. اوشبو سوزلرم، بر محبوبه فارشو و آنکڭ عليهنده اولان سوزلردر. شبان ناهضه نك ائمه اربعه تقلیدندن چيغمق هوسنده اولدقلرى حالده مشاراليه حضرتلرينه على العميا تقلید ايتديكلرى هر يرده مشاهده ايدلمکدهدر. بو حاللرى بر قدر استعجال کيى کورلور» دييور

صوڪ فقره لرى حقنده استاذ محترم حضرتلرينه عرض ايدمچك بر سوزمز وار: شبان ناهضه اكرده مشهور مذهب اماملرينه تقلید لازم دگل ديدكلرى حالده ابن تيميه گه تقلیدك لزومنى دعوى ايدر اولسه لر بويله شى منطقسرلقدن عبارت اوله چقى معلوم. فقط شبان ناهضه نك افكارى باشقه بر طرزده ايدكى آكلاشلور. بو طوغروده بونلر ايله تعاطى افكار ايدشمك و مقصدلرني ده طوغريدن طوغرى آكلاشمقده ضرر اولماز ايدى. بويله بر خدمت، منصف و اخلاقلى بر عالم اوستنه توشه چكندن ذات عاليلرى بونى درعهده ايتسه لر اورتالقده اولان سوء تفاهمنى دفع ايدوچيلردن اولورلر ايدى.

مقصد

۱۳

ابن تیمیہ نڭ محنتی .

فضل و کمالات اہل لری نڭ دنیاہ بلا و مشقت آستندہ عمر سورمکری عادت حکمینہ کرمشدر . آدم لرگہ مداھنہ ایتما مش و بصبصہ ایلامش کیمسہ لرک نصیب لری فلا کتدن باشقہ شی اولماز . امام بخاری ، بتون دوست لری حتی کہ شاگر دلرینک دہ اوزندن منحرف اولدقلرینی کوردیکندہ دنیا دن بیزمش و جانینی آلمق حقتدہ الله تعالی گہ مناجات ایتمشدر . حضرت عمر : « ما ترک الحق من صدیق لعمر » دیمش وسفیان ثوری دہ : « کورشیلری طرفندن مدح ایلمش آدم مداھن اولور ، زیرا طوغری کیمسہ ، مدح ایلمازگہ تیوشلی » دیمشدر .

ابن تیمیہ ، عمری بوینچہ شرک و بدعت ایله معاربه ایتدیکندن و حق سوزلی اولمقی سببندن معاصر لری دشمن اولمشلر ، خصوصا علم بابندہ اولان کمالاتی ایچون افرانینک حسد تامر لری حرکتلا- نمشدر . « لا احب علی بل لبغض معاویہ » قبیلندن ، بربرینه عدومیین اولان روافض ، و وحدت وجود اہل لری ، قہر لرگہ بندہ لک قیلوچیلر و باشقہ تورلی بدعت مروجلری هر بری ابن تیمیہ ضررینه اتفاق ایتمشلر و بو طوغرودہ هر تورلی سبیلرگہ تشبث ایلمشلر . اوزینی دگل حتی آنی « شیخ الاسلام » دیہ تعبیر ایدوچیلرینی اکفار قیلوب فتوالر توزومشلر .

ابن تیمیہ نڭ برنچی محنتی ۶۹۸ تاریخندہ « العقیدة الحمویة

الكبرى» نام رساله‌سى تارالديغنده اولدى. (۱) بو وقتده ابن تيميه تخميناً ۳۸ ياشلارنده ايندى. ايشته خصملىر اوشبو رساله‌نى آلوب عوامنى فوتورتورغه كرشديلر، «اهل سنت والجماعة سوزينه خلاف سويلمش» ديه مسئلانى غايت زورايتديلر، قاضيلر و مفتيلر تيره‌لرنده يوروب افكار عامه‌نى اوز طرفلرينه چويرديلر، «العقيداه» نك سوزلرينى تحريف ايتديلر و پك كوب اورنلرده بالانلر تصنيع قىلدیلر، حاشا لله «جسميت ايله قائل» ديه بهتان ايتديلر. حنفيلر قاضيسى اولان جلال الدين بو اشنى اوز اوستينه آلوب «دارالحدیث الاشرفیه» ده بر مجلس (ديوان) توزودى و جواب آلور ايچون ديه ابن تيميه‌نى چاقرتدى. ابن تيميه ايسه قاضى حضرت كه: «اوز اشكنى يغشى و طوغرى اشله، اعتقاد تيكشرمك و بويله علمى مسئله‌لرگه كرشمك سنك وظيفه‌ك دگل، يوق ايله زحمت چكوب يورمه!» ديه جواب يازوب يبار مشدر.

اوشبو جواب سببندن قاضى ملزم اولوب حالته فالديغندن آچىغى ده ايچينه صغمادى. اورامغه منادى چيقاروب: «اى جماعت معلومكز اولسون ابن تيميه نك عقيدت سى بوز و قدر، آكنا اياره كورمه كز» ديه قچقروتوب يورتورگه باشلادى. اوشبو حادثه دن خبر آلوب، «دمشق» نائبى (قالغاي و ناميستينك) سيف الدين جاغان: «قاضيلر ك، مفتيلر ك بويله مسئله‌لرگه كرشورگه حقلرى يوق، آنلر مجرد خصومت و دعوالرنى حل قىلور ايچون قويلمش آدملرگنه، بويله علمى مسئله‌لرگه قاتشماسونلر!» ديه قچقروب يوروچيلر ك اوزلرينى قامچيلاتوب كرتدردى. فقط مسئله نك حقيقتنى آكلامادىلر سببندن عوام آراسنك شورش و غوغا باصلمادى. اوشبو سببندن ابن تيميه، شافعيلىر قاضيسى امام الدين گه خبر يباروب بتون خلق حضورنده مذكور عقیده‌نى (۱) بو رساله شمدى بر ايكى دفعه طبع اولنمشدر.

اوقویہ پغنی وعدہ ایتدی . معلوم اولان ساعتندہ مجلس که واروب ابن تیمیہ « العقیدة الحمویة الکبریٰ » نی اوقوب چیقدی . اوقو تمام اولدیغندن صوڭ ، شافعیلر قاضیسی خلق غه خطاب قیلوب : « دنیا طوتوروب شاولاب یوردیکز ، ایشته عقیده اوقولدی ، قرآن و سلفی مذهبنه خلاف نه شی وار ؟ » دیدی . جواب ویروچی اولمادیغندن : « کیمده کیم بونندن صوڭ ابن تیمیہ غیبتنی سویلاب یورر اولسه بن آکذا خصم اولورم » ديه اعلان قیلدی . بوفننه اوشبونڭ ایله تمام اولدی . اوشبو وقتلرده مصرده ، نصر المنبجی (۱) اسمنده بر شیخ ظاهر اولوب اوزینه پک کوب آدم ایارتدی ، تورهلر و بایلر آراسینه نفوذ یورندی و فوق العاده شهرت تابدی .

بو کیمسه نڭ ابن عربی و ابن سبعین گه موافقت یوزندن وحدت وجود عقیده سینی حمایت و اتباعینه تلقین ایتدیکندن هر بر تالیفنده اوشبو مسلککنی رد ایدوب یازوچی ابن تیمیہ ضررینه سعی قیلور غه کرشدی . معتبر آدملر اطرافنده یوروب چیقدی و مالکیلر قاضیسی ابن مخلوف هم بونڭ فکرینه مشارکت ایتدیکندن ایکیمی برلیکده بو اشڭ عهده سندن کلورگه فرار ویردیلر . و وحدت وجود اهللری ایله روافض و باشقهلر اوز آرارلنده اتفاق توزوب : « ابن تیمیہ ، ابن تومرت قبیلندن سلطنت آلورغه اجتهاد قیلهدر » ديه صریح یالان بر سیاسی عیب اسناد قیلدیلر . « کل خبر الازواج یتردد فیه النساء الاخبر الزواج » مصداقنچه بو اش که نورهلر ، اهمیت ویررگه باشلادیلر . بونڭ نتیجه سی اوله رق « دمشق » شهرنده اولان دورت مذهب عالمرندن عبارت بر مجلس توزوب ابن تیمیہ نڭ عقیده سینی ، مذهبنی تفتیش ایدرگه بیوروب مصر حاکمندن ، « دمشق » والیسنه خبر کلدی . بناء علیه شهرده اولان عالمر ، مفتی و قاضیلر ، نواب و شیخلردن عبارت

بر مجلس تأسيس ايدلوب ۷۰۵ تاريخى ۸ رجب دوشنبه كون (۱۳۰۶ ميلادى يانوارنده) مجلس آچلدى. ابن تيميه ايسه مجلس گه واروب تورگه بنوب اوطورمش ايدى. خلق ييغلوب بتديكنندن صوڭ امير، مجلسنى آچدى و بو مجلس مصدرن كلمش اوказ بوينچه ابن تيميه عقنده اولديغنى بيان قىلدى، ابن تيميه گه خطابا: «بو كون سزڭ عقیده گزنى و كندى مذهبگزگه دعوت قىلوب مصرغه يازمش مکتوبگزنى تفتيش قىلچقمز» ديدى.

ابن تيميه: بنم هيچ كيمنى دعوت ايدوب كتاب يازديغم يوق، بلكه بندن صورلر، بن ايسه شونلره جواب اوله رق يازمقدهيم. بنم عقيره م كتاب و سنتدن عبارتدر. شوندن باشقه مذهبم يوق.

امير: بز عقیده گنى كندىگن طوغرى يازاچقمز.

ابن تيميه: يازگز!

امير: سويله گز:

ابن تيميه: (اوزينڭ عقیده سيني بر قدر تعريف ايتديكنندن صوڭ) بن اعتقادى مشافهه ايله بيان قىلور اولسه م بنم اوستمدن سعائت ايدوچيلر احتمال كه: «ضررلى اعتقادلرينى بالقصد ياشردى، ذكر ايتمادى» دييورلر، شونڭ ايچون بوندن يدى يل مقدم يازمش عقیده مى اوقوسونلر، بو عقیده ايسه خلق آراسينه تارالمشدر. (اوشبو عقیده كتابنى كتوردىكلرين كوتوب طورغه لازم كلديكنده ابن تيميه، عموم حضورنده اميرگه خطاب قىلوب): «بر قدر بهره سز آدملر بڭا افترا قىلوب اوستمدن سلطان غه عريضة تقديم ايتمشلر. گوزل! فقط بونده تاتارلر كىلدى، اسلام مملكتنى فلاكت ومصيبت آستنده قالدى. شول وقت تاتارلر ايله صوغشور ايچون خلقنى تحريض ايدوب يوروجى معتبر ذاتلرغه احتياج اولدى، تاتار تورهلرى، تاتار خانلرى و سر عسكەرلرينه ايلچيلىك ايله واررغه هر كيم قورقديغندن

آدم فطرتی کورلدی، شول وقتده اوشبو بنم اوستمدن مذهب و عقیده‌ک بوزوقلغی ایله سعایت ایدن دینلی ملالار و شریعت حامیلری نه یرده ایدیلر؟» دیدی .

مجلس خلقی بو سوزدن ناموسلاندیلر و غایت خجیل اولدیلر، ابن تیمیه‌نک حتی غازان خان یانینه قدر کررگه و آنی نصیحت قیلورغه جسارت ایتدیکن بتون اهل اسلامنی تحریض قیلوب تاتارلار ایله صوغش‌غه چیقدیغنی فکرلاب اوزلرینک جبن آدملر ایدیکارینی اویلرینه توشروب تیرلرگه باتدیلر. اوزاق وقت اوتمادی، ابن تیمیه‌نک «العقیده الواسطیه» اسملی رساله‌سی کتورلدی. امیر، قچقروب اوقور ایچون کمال الدین زملسکانی‌گه ویردی. زملسکانی، جمله جمله قیلوب اوقورغه کرشدی. بعضیلر اوزلرنچه بحثلر قیلور اولسه‌لرده ابن تیمیه هر برینه جوابنی ویروب اوزادر ایدی. عقیده تمام اولدیغندن صوگ امیرگه خطاب قیلوب ابن تیمیه: «ایشته بنم عقیده‌م اوشبودر، سلفلر عقیده‌سینه خلاف ایدیکن کوسترمک قصدنده اولان کیمسه‌لرگه بنم طرفندن اوچ یل مدت مهلت ویرلدر» دیدی .

امیر: قرآن حقنده اولان عقیده‌گزنی بیان قیلگز، حقیقت حالده بو مجلس توزولمگی‌ده شول مسئله ایچوندر .

ابن تیمیه: پک کوب آدملر قرآن شریف اوقولدیغی تاوشلر و قرآن شریف یازلمش قارالرک قدیم وازلی اولدیغنی احمد ابن حنبل حضرتلرندن نقل ایتمشلر ایسه‌ده بو بر افتراذر. بویله سوزنی احمدده و باشقه‌لرده سویلامادی. بلکه احمد ابن حنبل: «من قال لفظی بالقرآن مخلوق فهو جهمی و من قال غیر مخلوق فهو مبتدع» دیبور. (ابن تیمیه بوندن صوگ قرآن مسئله‌سنده اولان عقیده‌سنی تفصیل ایل سویلادی و مناظره ایدوچیلرک هر برینه مناسب جوابلرینی ویردی). «العقیده الواسطیه» ده اولان: «ومن اصول الفرقة الناجية ان الايمان

والدين قول و عمل قول القلب واللسان وعمل القلب واللسان والجوارح»
سوزى اوقولديغنده علما منبرنده اوطورمش ذاتلر ايچندن بويله رشده
بعث ايتديلر:

اوشبو سوز فرقه ناجيه اصولندن اولور ايسه «الايمان هوالتصديق»
ديمكده اولان اهل كلام ايله «الايمان هوالتصديق والافرار» ديه دعوى
ايلمش مذهبلىر، فرقه ناجيه دن اولمازغه تيوشلى. فرقه ناجيه دن اولمامشلىر،
طبيعى فرقه هالكه دن اوله چقلر در.

ابن تيميه: بنم فرقه ناجيه ديه تعبيرم رسول الله حديثلرينه
موافقت يوزندندر.

رسول صلى الله عليه وسلم ايماننى بزم ديديكمز چه تعريف ايتمش،
همده شول سوز اصحاب كرام وجههور سلف مذهبلىر. بونلردن صوڭ
بعض ذاتلر مخالفت ايتمشلىر ايسه سلف واصحاب ايچون بونڭ ضررى
يوق. اصحاب و سلف كرام گه مخالفت ايدوچيلرڭ هر برى هالك
اولمق لازم دگل، احتمال كه اجتهادلر نده خطا ايتديكلرى سببلى معفو
اولورلر. احتمال كه سلف مذهبى آنلره لازم درجه ده ايرشمامشدرده
شول سببلى خطاغه دوچار اولمش اولورلر. «وعيدلر تحتنه متاؤلر
كرماز» دييورلر. شول سببلى اجتهادلر نده خطا ايلمش و هر وقت
حسنات ايله مشغول اولمش ذاتلرڭ هم نجات اوله چقلرى اميدلىر.
احتمال كه بو طوغروده هيچ بر سوز ديمكسز ين تيك طورمش كيمسه.
لرده نجات نابارلر «من صمت نجا».

مجلسڭ قهرمانى ابن تيميه اولوب، بر اوزى سويلا ب اوطورر
وهر طرفدن خطاب ايدلمش سؤالره جواب ويرر ايدى. خصملىرى،
آياقلانه و باره آلاما دقلر نندن حاضرلنورگه فرصت تابهق قصى ايله
مجلسڭ پك اوزون اولديغنى بهانه قيلوب ايكنچى وقتغه كچكدرمك
حقنده اميردن صورديلر. امير وقت تعيين ايدوب بو مجلسنى تاراتدى.

ایکنچی مجلس ۱۲ نچی رجب جمعہ کون اولدی. ابن تیمیہ خصماری بو مجلس گه اولگی مجلسده اولماش اوز طرفدارلرندن پک کوب کیمسهلر آلوب کلدیلر. علم کلام شیخی اولان صفی الدین الهندی ده حاضر اولدی. اوشبو سبیدن کچن مجلسده هم عیبلی و مسؤل هم سائل و مجیب، مفتی و فاضی اولوب بر اوزی بتون مجلسنی طوتوب اوطورمش ابن تیمیہنی الزام قیلورغه باراغلاندیلر. ابن تیمیہ که فارشو سوز سویلر ایچون کمال الدین الزملاکافی تعیین قیلندی. ابن تیمیہ نڭ اڭ بیوک خصمی اولان ابن الوکیل، مجلسلرک باشندن آخیرینه قدر اولنور ایدی. مجلس آچلدیغی ایله ابن تیمیہ اوشبو روشده نطق سویلر گه باشلادی: «الله تعالیٰ حضرتی قرآن شریفده «واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا» ديه جماعت اولمق و الفت ایتمک ایله بیوردی، فرقت و اختلافدن منع ایتدی. «ولا تكونوا کالذین تفرقوا و اختلفوا من بعد ما جاءتهم البینات» دیدی. بزم الاهمز بر، کتاب وییغمبرمز بردر. دیننرک اصلنده تفرق و اختلاف ممکن دگل. اوشبو سبیدن بن اهل اسلامنی سلف مذهبنه دعوت قیلوب، اختلافده اولمقلرینه انکار ایتهم. بزدن مقدم ملتارک و دولتارک بوز ولمقلرینه سبب اولان بلالرغه مسلمانلرک دوچار اولمقلرندن غایت قورقام. شمدی بو مجلسده سویلاشمکده حکمت یوق، بزم نزاعمز بونده اوزلاچک دگل، شونڭ ایچون بن اوزم سلطان حضورینه وارام، تیوشلی جوابلرنی آنڭ حضورنده سویلرم. هر اورنڭ اوزینه کوره سوزی وار. صلح وقتنده اولان سوزلر ایله صوغش وقتنده اولان سوزلر باشقه، باشقه اولور. بو مجلسده اولان خلقلر بری اوزینڭ حنبلی ایدیکنی، ایکنچیسی اشعری ایدیکنی دعوی قیلهدر، آرالرنده اولان اختلاف و فننهلرک حد و غایهسی یوق، اما حقیقت حالنی هیچ بری بیلمی، هیچ بری اوز مذهبنی آکلومی. آکلامادقلری شیلر حقده سویلاشلر، اکلامادقلری حالده دعوی قیلوشلر. اوشبو مذهبلرک

اتفاق چاره سېنى كچن مجلسده سويلدم .

ابن تيميه نطقنى اوشبو يرگه ككتور ديكندن صوڭ اهل اسلام آراسنده اولان اختلافلرڭ سبب و فلسفه لرېنى ، تاريخ و اهالي سنى سويلرگه كرشدى . معتزله لرني سويلديكى وقت مجلسده اولان الوغ و معتبر بر شيخ ابن تيميه كه خطاب ايله :

« اسلامده اولان اوليگي اختلاف ، فاسق مسلمان ، مؤمننى كافر مى ؛ ايدىكى حقنده اولدى . ديه يا گلش سويلادكڭ ، بلكه اوليگي اختلاف - كلام - مسئله سنده اولمشدر » ديدى . بوڭا ايسه ابن تيميه : « مناظره و مباحثه مشروع اش ، فقط بونڭ اوزينه كوره بر نظامى وار ، بو رسمى بر مجلس اولديغندن حرمتلى بر مجلس اولسه كرك . بونده اوزينه كوره ادب اولورغه تيوشلى . ادبسن آدم فضيلتسزدر . بڭا ادبسن خطاب قيلدكڭ ، حاله كه سوزكڭ - اوزكڭ كېى تعبير ايدوب آيتور اولسه م - صرف يا گلشدر - ديمك لازم كلور . كلام حقنده اولان اختلاف اڭ ايلك اوله رق خليفه مأمون وقتنده ميدانه چيقدى ، اما فاسق مسئله سى وشوڭا تفرعلانمش اعتزال فرقه سى حسن بصرى وفاتندن صوڭ عمر و بن عبېد وقتنده ظهور ايتدى . بونلرڭ آراسنده نه قدر زمان وارلغنى بو مجلسده بيلوچيلر اولسه كرك ، اسلامده ظاهر اولان بدعتلرڭ تاريخلرى و ميدانه چيقاروچيلرڭ ترجمه حاللرى ، بونڭ سببلرى تاما ما خاطر مكدرد ، بو مسئله حقنده شهر ستانى نڭ بر چوق خطاسى وار » ديدى .

مذكور شيخ : احمد ابن حنبل اوزى الوغ بر عالمدر ، آنك طوغرو سنده سوزمز يوق ، اما آڭا ايارمش آدملر ايچنده بوزوق آدملرده وار .

ابن تيميه : بونى انكار ايدوچى اولماز . امام مالك ، ابو حنيفه ايله شافعى ده بيوك آدملردر ، ليكن آنلرغه اباروچيلرڭده هر برى

فرشته دگل، آرالرنده بلکه بوز و قلدده واردر. بونلر بر طرفده طورسون حضرت عیسی ایله محمدگه نابعلر آراسنده بوزوق آدملر اولمق ممکن. قرامطه، باطنیهلر هر بری محمد (صلی الله علیه وسلم) گه متابعتنی دعوی قیلورلر، حالبوکه بونلرک عمللری هر برکزگه معلوم. « احمد ابن حنبل اتباعی ایچنک بوزوق آدم یوق» دیه دعوا قیلوچی اولمادیغندن و بزم سوزلرمز شوپله بر دعوی غه التزاما اولسون دلالت ایتمادیگندن بوپله علم مجلسنده شوپله بر معناسز سوزنی چیقارمقده حکمت یوقدر. هر نرسه نی بیلوب و آکلاب سویلرگه کرک. ابن الخطیب یالانلری صانلاچق بازار بو یو دگلدر.

اوشبو مجلسلرده ابن تیمیه اوزرینه عیب اثبات ایلمادیگندن اشلر اولنگی حالنده قالدی. ابن تیمیه ایسه بوندن صوڭ رفاعیه طائفه- سینک بدعت عمللرینه رد قیلورغه کرشدی و کرامات اسمندن خلق حضورنده کوسترمکده اولان حیلهلرینک اصللرینی و سرلرینی اظهار قیلدی و: «رفاعیلرک اوتغه کروپ یانماولری کرامات دگل بلکه حیلهدر، اگرده بونی اثبات ایتمک حاجت اولسه رفاعیلر مونچه کروپ تنلرینی اسسی صو و سرکه ایله یوسونلرده شوندن صوڭ اوتغه کرسونلر» دیه الزام ایتمدی همده «خارق العاده راست (سببسیز) اولدیغی تقدیرده ولایت گه دلالتی یوق، اهل اسلام ایچون تمسک ایده چک شی یالکز قرآن و سنتدر، بونلرغه مخالفت ایلوچی کیسه قولنده یوز تورلی خارق العاده اولسون، قیمتی یوقدر» دیدی.

«دمشق» مجلسی سببندن بر ضرر کلامدیکن و آنک اوستنده ایشانلر حقنده اوشبو تورلی سوزلر سویلادیکن ایشتدیکنده یوقاریک مذکور اولان شیخ منبجی دخی زیاده ابن تیمیه ضررینه سعی قیلورغه «عقیده سی بوزوق، کندیسی مبتدع، ایشانلرغه منکر» دیه عیبلی کوسترروب تورلر ایشکلرنده یوردی. عاقبت سلطان طرفندن ابن تیمیه

جواب ایچون مصرغه چاقرلدی . گرچه «دمشق» ده اولان نایب : «بز عمومی مجلس توزوب ابن تیمیه دن جواب آلدق ، آنڭ حقنده عیب اثبات ایتولمادی ، آنڭ عقیده سی ، سلف عقیده سی ایدیکی معلوم اولدی» دیه سویلاب قاراسه ده ، مصر دن شونڭ ایچون بالقصد کله-ش توره : «بن کندییم مأمور اولدیغم بر اشنی یرینه کتورمک ایله مجبورم» دیه نایب سوزینی قبول ایتمادی .

۷۰۵ نچی ییل ۱۲ نچی رمضان دوشنبه کون ابن تیمیه ، «دمشق» شهرندن مصرغه سفر ایتدی . پک کوب آدملر خصوصا شاگردلری آغلاب اوزاتوب قالدیلر ، دشمنلری طبعی شادلانمش اولورلر . مصرغه کردیکندن صوڭ بونڭ حقنده مجلس تأسیس ایدلنوب شمس الدین عدلان نام ذات بوڭا خصم تعین قیلنوب اوشبو روشده مجلس باشلاندى :

عدلان : اوشبو حضورگزه کله-ش ابن تیمیه الله تعالی نی حقیقت معناسی ایله «فوق العرش» همده حرف و صوت ایله متکلم وحق تعالی گه حسی اشارت ممکن دیه دعوی قیلهدر ، بویله شیلرڭ اسلام دینینه خلاف ایدیکی معلوم ، شونڭ ایچون قاتیغ عقوبت ایتمکله ککڭز مطلوبدر .

قاضی ابن مخلوف (ابن تیمیه گه خطابا) : ای فقیه : نه جواب ویررسین ؟

ابن تیمیه : الحمدلله

قاضی ابن مخلوف : جوابڭی سویله ! بز سنی بونده خطبه اوفورغه چاقرمادق .

ابن تیمیه : بو مجلسده بنم حقومه قاضی کیم اوله چقدر ؟
بر کیهسه : ایشته مالکیلر قاضیسی ابن مخلوف ، سنڭ اشڭ حقنده قاضی تعین ایدلدی .

ابن تیمیہ : ابن مخلوف نیچون بنم حقمده قاضی اوله بیلور ؟
 حالبوکه بنم ضرر مه سعی ایدوچیلرک بری ابن مخلوفدر . خصم هیچ
 وقت قاضی اولماز ، بویله اش شریعت که صغماز . قاضیسی دعواچی
 اولان محکمهده عدالت اولورمی ؟

ابن تیمیہنی اوشبو سوزلری ایچون حبس که بیاردیلر و ایکی
 طوغمهسی شرف الدین عبد الله ، زین الدین عبدالرحیم اوچیسی
 برلکده حبس قیلندیلر .

۷۰۷ تاریخده حبسدن چیقارلوب دخی بر مجلس اولدی ایسهده
 ابن تیمیہ ضررینه بر شی اثبات اولنمادی . بو دفعه تورمهده اولان
 عمری ۱۸ آی اولمشیدی . بونک حبسدن چیقدیغینی ایشدوب خلقلر
 شادلانیدیلر . معتبر عالمردن نجم الدین سلیمان بن عبدالقوی بر قصیه
 انشاد ایدوب ابن تیمیہنی مدح قیلدی .

حبسدن چیقدیغندن صوگ ابن تیمیہ ، اولگی جمعهده مسجد که
 واروب تفسیردن درس ویررگه کرشدی ، فائحه سوره سینک تفسیرینی
 سویلاب عبادت ، صبر فضیلتلرینی بیان ایتدی . بوندن صوگ باشقه
 مسجدلرگه یوروب وعظ سویلر ، حدیث و تفسیردن درس ویرر
 ایدی ، حلقه سینه چولمش خلقلرک صانی اولماز ایدی . مصر خلقدنه
 مریدلک ، شیخلق ، خوارق و کرامات ، طریقت و شطحیات حکم سوردیکن
 کوردیکی ایله ابن تیمیہ تصوف حقدنه خصوصا وحدت وجود مسئله-
 لرینه دائر سوزلر سویلرگه کرشدی و وحدت وجود فهرمانلری اولان
 ابن عربی ، ابن سبعین و صدر الدین القونوی و آنلرک اشباعی خصوصنه
 هم طبیعی ، بحثلر قیلور ایدی . صریح صورتده خلقلرغه : «بزم اسلام
 دیننده قرآن و رسول الله سنتندن باشقه طریقت یوق ، عمللری الله
 تعالی ناک کتابنه و رسول اکرمک سنتنه موافق اولماش آدملر ایستر
 هواده باصوب طورسونلر و ایستر صو اوستنده یوکروب یورسونلر

اهمیتی یوق، آخرت نجاتی یالکیز قرآن و حدیث که، آثار سلفی گه متابعت ایتمکه گنه در» دیه اوزون وعظلم سویلادیکنده ایشانلر و مریدلر، تکبیه و خانقاهلرده یاتوچیلر بیغولوب سلطان حضورینه واردیلر. اوشبو آدم دگزین کوردیکنده سلطان قورقوغه توشدی ونه مقصد ایله کلدیکلرینی صورادی: «بزم شیخلمزنی یامانلیدر، طر- یقتمزک قیمتنی توشره در، خلق قاشنده اولان اعتبار و حرمتمزک بتوینه سبب اوله در» دیه ابن تیمیه اوستندن شکایت ایدرگه کلمشلمر دیه جواب ویردیلر. اوشبو مریدلردن عبارت اولان چیرولرک سرعسکر وقومانلری کریم الدین آللملی، ابن عطا اسمنده ایشانلر اولوب برلکده ایاروب یوروچیلری بیشیموز مقدارنده مریدلر ایدی.

سلطان «دارالعدل» اسملی اورنده مجلس یاصاب ابن تیمیه نی چاقردندی و سؤال جواب اشلمری باشلانندی. ابن تیمیه، کندینه خاص اولان شجاعت و صلابت، اقتدار و فصاحت ایله سوزگه کرشوب اوزینک مقصدینی سویلادی. مجلسک نتیجه سی یالکیز ابن تیمیه طرفندن اوزینک حقی ایدیکنی اثبات ایتمکدن باشقه اولمادی. مرید لرک شاوالولرینی و عامه آراسینه تشویش سالولرینی باصمق قصدی ایله ابن تیمیه گه یا بعض شرطلر ایله اسکندریه یا که مصرده طورمق و یا که حبس اولنمق آراسنده اختیار ویردیلر. (اوشبو شرطلرک نهلردن عبارت ایدیکی حقنده برشی کورمادک ایسه ده افکارینی خصوصاً ایشانلر حقنده اولان سوزلرینی سویلامی طورمق اوله چغنی معلومدر). ابن تیمیه بوکفا قارشو: «رب السجن احب الی مما یدعوننی الیه» دیه تورمه نی اختیار ایتمش و طوغری زندانه کیتمشدر. اوشبو ماجرالرک اصل محرکی یوقاریده اسمی مذکور اولان نصرالمنبجی اسملی ایشان ایدی.

ابن تیمیه زندانه کردیکی ایله خلقلرک نماز اوقومادقلرینی، اویم

اویم اولوب لچتیت صانوب ، شاقماق اویناب اوطوردقلرینی کوردی ، اوشبو ساعت ایله اوزینک ، عقللرنی تسخیر ایله چک سوزلری ایله وعظ ایدرگه کرشدی . بر وقتلر ده تورمه ده اذان و اقامتلر ایله جماعت نمازلری اوقولور ، علم مجلسلری ترتیب ایدلنور اولدی . زندان خلقلری ابن تیمیہ گه و طوغروسی ده حسن خلق و صلاح غه شول قدر اخلاص باغلا دیلرکه تورمه دن چیقارغه فرمان کیلمش کیمسه لر ، اولسگی محبوس حاللرنده ابن تیمیہ صحبتنده فالقمنی تورمه باشلغندن یالنوب صورارلر ایدی . چیتدن هم ، کوب آدملر برر تورلی بهانه تابوب تورمه گه وارلر و ابن تیمیہ مجلسنده اولنورلر ایدی . فضل و ادب اهللری : « بو یرنی حبسخانه دیبورگه ممکن دگل چونکه خلق اوزی تله ب کره ، چیقارغه فوشماسه لر یارار ایدی ، دیه قورقوب طورادر ، ایشانلر نکیه سی دیبورگه ده ممکن دگل ، چونکه بونده غیبت و نیهمت یوق ، کشی ایله اشتغال ایتمک و سوؤ خلق یوق بلکه بو برگه - دارالعلم - دارالفتوی - اسملری و یرلورگه لایق » دیه اوز آرالرنده سویلاشورلر ایدی . یراق یرلردن خلقلر ، مشکل مسئله لرنی صورارغه و فتوالر آلورغه کیلورلر . ابن تیمیہ هر برینک حاجتنی اوتاب طورر ، خلقدن بوشادیغی ایله تألیفی ایله شغللنور ایدی .

ابن تیمیہ دشمنلری اوزلرینک پلانلری یرینه کیلمادیکنی و مسلمانلر کوزندن ابن تیمیہ مرتبه سیننی توشره آلامادقلرینی کوردیکلرنده بر چاره تابع امید ایله آنک « اسکندریه » حبسخانه سینه کوچرلمکن سلطانندن صورادیلر . اوشبو سببدن ابن تیمیہ « اسکندریه » گه یبارلدی اما یاننده وارر ایچون هیچ کیم گه رخصت و یرلمادی . لکن « اسکندریه » حبسخانه سی ده مصر حبسخانه سی قبیلندن « دارالعلم » اولدی .

الملك الناصر بن قلاوون ، ۷۰۹ تاریخنده (۱۳۰۹) رمضان عیدی کونی مصر غه غلبه ایدوب کردیکنده ابن تیمیہ نی حبسندن چیقارتوب

اوز حضورینه کتورتدی. ابن تیمیه سلطان حضورینه کردیکنده مجلس، قاضیلر و مفتیلر، عالم و شیخلر، مدرس و مؤلفلر ایله طولوغ اولوب ابن تیمیه گه حسد و دشمنلیق ایدوچیلردن کوبلر وار ایدی. الملک الناصر غه فارشو صوغشورغه قوتورتوب یور و چپاردن مالکیلر قاضیسی ابن مخلوف هم اوشبو مجلسده اولوب اوزینک اولدرله چکی ایله حکم صادر اوله چغندن قورقوب باشندن سوروم چیقوب طورر ایدی. «دمشق» مجلسلرنده فارشو سویلمش کمال الدین الزملکانی هم بو مجلسده حاضر ایدی. ابن تیمیه نی کوردیکی ایله سلطان آباق اوزره طوردی و فارشو واروب احترام ایله کورشدی و اوز یانینه اوطوردی، خاطرینی تطیب قیلدی. مجلس تمام اولدیغنده ابن تیمیه نی خصوصی صورتده آلوب قالب و افعه سیننی صوراشدی و بو مجلسده اولان ملارک سیاسی عیب سببلی اولدرلورگه لایق ایدیکلری حقنده سوز سویلادی. بو جملهده ابن تیمیه گه دشمنلیق ایدوچیلرده وار ایدی. اوشبو وقت ابن تیمیه: «ای سلطان! الله تعالی ویرمش قوت و اقتدارنی حسن تصرف قیلورغه تیوشلی، سؤ استعمال مهدوح بر اش دگلدر. بن بر ضعیف آدم اولدیغم حالده کندیمه ضرر فیلوچیلرنی حتی جانمه سؤ قصد ایدوچیلرنی ده عموما عفو ایتدم، ایمدی سز اوشبو قوت و اقتدارکز ایله عفو ایتماز ایسه کز عیب اولور» دیمشدر. اوشبو سوزدن متأثر اولوب الملک الناصر سیاسی مجرملرک هر برندن کچوب آزاد ایلدی. ماجرائی ایشتیکیکنده قاضی ابن مخلوف: «سبعان الله ما رأینا اعفی من ابن تیمیه لم نبق ممکنا فی السعی فیه ولما قدر علینا عفا» دیه سویلار اولمشدر.

سلطان حضورنده مرتبه سی بلند اولدیغنی کوروب تورهلر، مفتی و قاضیلر، شیخ و مریدلر ابن تیمیه اطرافنده بصبه قیلوب یوررگه باشلامشلر حتی سلطان کندیمی هر وقت خاص مجلسلرنده اولندرغه

آرزو ایلمش ایسه ده ابن تیمیہ بونلرک هیچ برینه التفات ایتماش بلکه اولگی عادت اولان وعظ و تدریس، نصیحت و تالیف اشترینه کرشمشدر. پک کوب آدملر اولگی واقعه لرده مدخللری اولدیغنی سویلاب حضورنده اعتذار قیلورغه کرشدیکلرند ابن تیمیہ: « حاجت یوق، بن اوز حقمی کیمدن گنه و نه شی گنه اولسه ده کچدم، الله تعالی عفو ایتمسون!» دیه بو بلانی اوستندن بیارمشدر.

خالق لرک دنبالرینه، منصب و شهرت لرینه هیچ مداخله سی اولمادیغندن بونک حاسدی و دشمنی اولماق لازم ایدی، فقط ابوالعلاء المعری نك: « جری الناس مجری واحدا فی طباعتهم »، « فلم یرزق التهنیب انشی ولا فحل » دیدیکینه موافق انسان، غایت یرتقچ و اخلافسز بر حیواندر. بونک شرنندن خلاص اولمق ممکن اولماز. اوشبو جهتدن بر فرقه خلق ابن تیمیہ نك حسن خالقینه حسد قیلورغه کرشدیلر، تون ایله قایتوب واردیغی وقت بر اولاق برده قارشوسینه چیقوب پک قاتیغ قینادیلر. حق سبحانه و تعالی حضرتلری اوزینه معلوم سببلر ایچون ابرارنی فاجر لر ایله و حسن اخلاق صاحبلرینی اشرار و حاسدلر ایله بلالندرمکده و امتحان ایتمکده در. لیکن بونک برابرینه حاسدلرنی حسد خسته لگی ایله و اشرارنی ده حماقت و تینتا کلک ایله بلالندرمش، فجارنی سچین گه و ابرارنی علمین گه قویمق ایله وعده ایلمشدر. «لا یغلفی الله وعده ولیکن اکثر الناس لا یعلمون».

اوشبو حالنده مصرده بر قدر وقتلر دوام ایتمدیکندن صوگ ابن تیمیہ، مصر عسکری برابرنده شام ولایتنه قایتوب کیتدی. عسقلان، بیت المقدس آرقلی اوزینک وطنی اولان «دمشق» شهرینه کردی. (۷۱۲ نچی برنچی ذوالقعه ده)، ایکی طوغمه سی و بر قدر شاگردلری یاننده ایدی. «دمشق» ده اولان مخلصلری قارشو چیقوب احترام ایله کورشدیلر. «دمشق» دن چیقوب کیتوی ایله قایتوب کر وینک آراسی

۷ یل و ۷ جمعه اولمشدر .

ابن تیمیه اولسگی عادتلی اوزرنده درس ، فتوی ، وعظ و تالیف ایله شغللنورگه باشلادی . اوشبو وقت طلاق حقنده اولان فتواسی تارالوب تکرار خلقلارک غوغالرینه سبب اولدی . هر نه قدر سلطان طرفندن فتوادن منع ایدوب فرمان کیلدی (۱) و شهرده هم ندا قیلندی ایسهده ابن تیمیه : « بیلدیکم شینی یا شروب طوررغه اقتدارم یوق ! » دیه همیشه اوز عملنده دوام ایتمشدر . اوشبو سبیدن نایب ۷۱۹ نچی یل ۱۹ نچی رمضانده « دمشق » ده « دارالسعادة » اسملی اورنده بیوک بر مجلس عقد ایدوب ابن تیمیه نی چاقرتدی و سلطان طرفندن منع ایدلنه طوروب همیشه فتواده دوام ایتدیکی ایچون شلتهلدی . ۷۲۰ نچی یل رجب آینده نایب دخی بر الوغ مجلس عقد ایدوب اوشبو طلاق فتواسی حقنده سویلاشر ایچون دیه ابن تیمیه نی دعوت ایتدی . مجلسده شهرک قاضیلری ، مفتیلری و مشهور آدملری عموما حاضر اولمشلر ایدی . ابن تیمیه همیشه اوز سوزینی سویلادی و فکرینک صواب ایدیکنی دعوی قیلدی . نهایت نایب ، ابن تیمیه نی قلعهده حبس قیلدی و طوتاشدن ۵ آی ۱۸ کون تورمهده یاتدی . بوندن سوک سلطان طرفندن فرمان کیلدیکندن ابن تیمیه حبسدن آزاد قیلندی (۷۲۱ نچی یل ۱۰ نچی محرمده) . تورمهدن قایتدیغی ایله شاگرد اوقوتورغه ، هر تورلی فنلردن درس ایله شغللنورگه شروع ایتدی .

۷۲۶ نچی یل کردیکنده پیغمبرلر و ولیلر قبرلرینه عبادت نیتی ایله زیارت قیلور ایچون سفر ایتک جائز دگل دیه فتواسی تارالدیغندن دخی قیل قال کوبایوب هر طرفدن تشنیع و تقریع قیلورغه کرشدیلر . بو مسئله شول قدر غلواندی که ابن تیمیه نک انک عالم و انک جسور شاگردلری اوزلرنده جبنلک و ضعیفلک کوررگه باشلادیلر ، الوغ بر

فلاکت کیله چگی ایله حکم قیلور اولمشلردر، حالبوکه ابن تیمیه نڭ اوزنده هیچ بر تغیر اولماز، اولگی کبی صبر و ثباتنی قولندن یبارماز ایدی.

مصر ملالری بیغولوب سلطان حضورینه واردیلر و ابن تیمیه نی قتل ایتمک لازم ایدیکن بیان ایتدیلر. فقط سلطان، قتل ایدرگه رضالق کوسترمادی و حبس ایتدیره چکن وعده ایتدی. ملالر ایسه بوکا راضیلق کوستروب قایتوب کیتدیلر.

سلطانندن کیلمش فرمان موجبچه ابن تیمیه ۷۲۶ نچی یل شعبان ۶ نچی کوننده «دمشق» قلعه سنده حبس اولندی. خاص شاگردی اولان ابن القیم الجوزیه نی ده برابر حبس ایتدیلر.

حقیقت حالده اوشبو حبس، بر سو تفاهم نتیجه سی یا که عوام فکرلی خواصلر نی رضا ایتمک قصدینه مبنی بر شی ایدی. سلطان، ابن تیمیه نڭ زیارت ایچون اولان سفردن منعسینی زیارتدن منع ایتمک دیه آکلادی یا که داوشنی باصدرر ایچون شوپله آکلامش اولدی.

محکمه و فاضی، اجلاس و تفتیش، حبس و آزاد سوزلرندن ایسه بو کونگی نظاملی محکمه لر نی و مدعی عمومیلر مداخله لر ی ایله اولان حبسلر نی فرض ایدرگه ممکن دگل. ابن تیمیه حقنده اولان محکمه و تفتیشلرده نظام و طوغر یلقڭ اسمی اولسون اولمادیغنی هر کیم اوزی بیلورگه تیوشلی. بلکه بونلر اول قوشتانلرینڭ حکم و تفتیشلری و پلاو مجلسلر نده اولان ملالرڭ غوغا وجداللری، قاشیق بوتاب ایتمش غیرت و نعره لر ی قبیلندن معناسز اولقلری نسبتنده اهمیتسز شیلردر.

مصر و دمشق شهرلر نده اوشبو زیارت مسئله سی حقنده، خلقلر اوز اولرینی بیلمکسزین فوتوردقلری حالده بغداد عالملری و خصوصا

عصرک اکابرلری ابن تیمه گه طرفدارلق ایتمشلر و ابن تیمه سوزلرینی تصویب قیلوب رسمی مکتوبلر یازمشلردر. فقط بو مکتوبلر الملك الناصر غه ابن تیمه وفاتندن صوگ تابشردیغی ظن اولنور (۱).

مقصد

۱۴

زیارت و سفر مسئله سینک خلاصه سی .

اوشبو رساله ده یازلمش زیارت و سفر مسئله لری ، اوستدن اوقوچیلرک و یا که بعض بر جهل لرینی گنه کور و چیلرک سوء فهملرینه سبب اولماسون ایچون مدینه سفری همده زیارت قبور بختلرینی بر قدر تحلیل ایدوب بو مقصدنی یازارغه لزوم کوردک . مسئله نی ایسه اوشبو ماده لرگه آیررغه ممکن :

(۱) مسجد شریف و رسول اکرم قبرینی زیارت . کرک مدینه ده ایلکدن طورسون و کرک نه کبی بر قصد ایله گنه اولسون مدینه گه چیتدن وارسون ، بو کیسه ایچون مسجد و قبر شریفنی زیارت ایتک بختیارلق و فضیلتلی بر عملدر ، اهل اسلام علماسی آراسنده بونده اعتبارغه آلورلق نزاع یوق . اگرده مدینه گه واروب بو وظیفه نی اجرا ایتمکسزین چیقوب کیتسه حرام اش قیلمش حساب ایدلماسه ده ، گناهلی اولماسه ده فضیلتلی اشنی و وجدانا لازم اولان

(۱) مذکور مکتوب صورتلری «غایة الامانی» ده مذکورلردر. ج ۲ ص ۱۹۹-

بورچینی ادا ایتمامش اولور.

(۲) مدینه گه سفر . سیاحت و تجارت کبی دنیاوی قصدلر ایله مدینه گه سفر ایدرگه هر کیم اختیاری اولوب ، ایستدیکی وقتده هر کیم ایچون وارمق فایتمق شریعت فاشنده ممنوع دگل . بو ماده حقیقده نزع یوق .

(۳) مسجدنی زیارت ایچون سفر . مسجد شریفنی زیارت قصدی ایله مدینه گه سفر ایتمک ثوابلی و فضیلتلی بر عملدر . بو طوغروده ده هیچ کیمک نزعاسی یوق .

(۴) قبر شریفنی زیارت قصدی ایله سفر ایتمک . ایشته نزع مادهسی بودر . ابن تیمیہ بو سفرنی منع ایتدیکی حالده (وجهلری بیان ایدلدی) معاصرلری بونی منع ایتمازلر بلکه ۳ نچی ماده قبیلمدن بونی هم ثوابلی و فضیلتلی بر عمل صانارلر . مسجدنی نیت ایدوب سفر ایتدیکندن صوگ قبر شریفنی زیارت فضیلتنه ابرشک هم ممکن اولدیغندن اوشبو نزاعلی مادهده ایکی طرف مرادلرین جمع ممکندر . شونک ایچون بو نزاعده کوب اهمیت اولماسه کرک .

(۵) رسول اکرم قبرندن باشقه قبرلرنی زیارت ایچون سفر ایتمک . بونی ایسه ابو محمد الجوینی ایله ابن تیمیہ حرام دییورلر . قاضی عیاض هم اوشبو طرفدهدر . باشقه لر ایسه جائز کوررلر .

(۶) سفرگه حاجت اولمقسوزین زیارت . بونک درسته لکنده هم اعتبارغه آلورلق نزع یوق . فقط حرام اشلرنی ، شرک یا که شونک مثالنده منهی عمللرنی متضمن اولور ایسه اول وقت زیارت مطلقا حرام اولاغنی تصریح ایتمشلردر .

* *

رسول اکرم حضرتلرینه محبت ایتمک و آنی احترام قیلمق ، امت ایچون فرض ایدیکنده و رسول اکرم حضرتلرینک درجهسی

حق سبحانه و تعالى حضورنده بلند ايدىكنده شبهه يوق . رسل كرام و انبياي عظام ، الله تعالى نك مطيع بنده لرى ايدىكى حقنده شرعى دليل كوبر . فقط اوشبو محبت و احترام اثرلر ينى هر كيم اوز ذوقينه موافق اظهار ايتسونمى و ياكه كتاب سنت طرفندن تعليم ايدلمش كيفيتلر ايله مقيد اولنوب شونلردن هيچ بر طرفغه ميل ايدلماسنمى ؟ ايسته ابن تيميه ، صوك مسلكنى اختيار ايتمش و مخالفلى ايسه شوگا معارضه قيلمشلردر .

في الواقع انسانلر ك ذوقلى و وجدانلى كوب وقت الفتلر كه و عادتلر كه تابع اولوب الفت تاثيرى ايله ، في حد ذاته فائده سز اولان بر صفت مدح ايدلنور كه و عادت حكيمنه مجبوريت ايله ايكنچى بر گوزل صفت منوم كورلور كه ممكن . مختلف ملتلر ك برى قاشنده منفور اولان عادتلر ك باشقه لرى قاشنده مرغوب كورلمگى اوشبوگا مبنيدر . آچيق باش طور مق بر قوم قاشنده احترام علامتى اولديغى حالده ايكنچى بر قوم نظرنده التفاتسزلق علامتى ايدىكى معلومدر . اوشبونك ايچون انسان ، اوز ذوقى و اوز وجدانينه بنا ايدوب قيلمش احترام علامتلر نده خطا قيلورغه ممكن . زبدهنى مدح ايتمك اولوب :

« از بيده ابنة جعفر * طوبى لسائك المثاب »

« تعطين من رجلك ما * تعطى الاكف من الرغاب »

ديه سويلامش عرب قبيلىندن سبب جهالت شيلر سويلانمك و سبب تعقير عمللر اجرا ايدلمك مستبعد دگل . شونك ايچون بو طوغورده سلامتلك ، ابن تيميه طرفنده اوله چغينه كوكل ميل ايدر ، اما حقيقت حال ايسه الله تعالى نك اوز ينه معلومدر .

مصر عالمرندن عثمان بن محمد الشمسى ، سيد احمد بدوى كه

خطابا :

« فيا بدوى يا قصى وسؤلى * ويا حامى الحمى يوم العجاج »

« دخيل في حماك و انت غوث * وحاشا ان تخيب من ينجى »
 « فانقذه و سلسكه طريقا * الى التقوى بعز و ابتهاج »
 ديه مناجات و دعاسى عادت سيئه بلاسى ايدى كنده شبهه يوق . زيرا
 حقيقت حالده سيد بدوينى اوشبو اشلرگه مقتدر الاله ديه اعتقاد ايتما مش
 اولسه كرك ، انشاء الله . حق سبحانه و تعالى دن باشقهغه بو طرزده
 اولان مناجات و دعائى ايشتدي كنده هر كيمك كوكلى چيركانور . بو
 روشده اجلال ايدلمش بدوى ، نعيمده اولمقلى ايله بشارت ايدلمش
 « ابرار » دنمى ياكه « سجين » ده اوله چقلى عقنده و عيد كلمش « فجار »
 دنمى ايدى ؟ بونى بيلورگه پك كوب اشلر وار . ۱۱۲۳ تاريخنده
 مصرده « جامع المؤيد » مسجدنده اولان بر واعظ : « و ليلر ديه اعتقاد
 ايتديكشز كيمسه لرك قبرلرينه قنديلر ، شملر ياندر مه كز ، تر به لرگه
 بنالر صالما كز ، قبرلرين اوبمه كز ! بويله شيلر كفر و شر كدر . شعرانى
 اوزينك طبقاتنده - بعض و ليلر لوح محفوظنى كورلر - ديه خطا
 سويلير آدانمه كز ، لوح محفوظنى كورمك و ليلرگه دگل پيغمبرلرگه ده
 نصيب دگلدر » ديه سويلادي كنده مصرده اولان اك بيوك عالمر دن
 احمد النفر اوى ايله احمد الخليفى نام ذاتلر طرفندن : « مذكور
 واعظ سوزلرى شريعت كه خلافت ، حا كملر طرفندن زجر ايدلنورگه
 تيوشلى » ديه فتوى اعلان قيلندى . حالبوكه اوشبو فتوى ده مفسك گه
 الفت ايلمك نتيجه سندن باشقه دگل ايدى . مذكور عالمر اوزلرينك
 القتلرينى شريعت اورنده قويمشلىر و شو كئا كوره ده فتوى توزومشلىر .
 آخرنده اوشبو واعظ بو يولده قربان كندى ، اون بيكندن زياده
 قرآن حافظ اولان شهر ايچنده : « اتقتلون رجلا ان يقول ربى الله »
 ديه آيتوچى كورلمادى . بو طوغورده اولان سوزلرك نهائتى يوق ،
 ايمدى بو قدرسى كفايت ايتسه كرك .

مقصد

۲۴

ابن تیمیه نك صوڭ كونی .

ابن تیمیه «دمشق» قلعه سنده ۲۷ آی مجبوس اوله رق طورد۔
یغندن صوڭ خسته لنوب وفات ایتدی . وفاتندن بر آی مقدم یانده
اولان کتابلری ، قلم وقاره صاوتلری ، کاغذ ودفترلری آلمش، کند۔
یسی ده بتون وقتنی قرآن شریف اوفومق وعبادت ایتمک که حصر
ایلمش ایدی . اوشبو دفعه حبس ایدلمکنده ۸۱ دفعه قرآن شریف
ختم ایتدیکی مرویدر .

حالی آغرلاندیغنی ایشتمدیکنده «دمشق» ده اولان وزیر ، ابن
تیمیه یانینه واروب رغصت صورمش و رغصت اولدیغی ایله کروب :
«بو فلاکتلرگه توشوگه احتمال بنم ده مداخلم اولمشدر» دیه عفو
اوتنمش . ابن تیمیه ایسه : «عفو اوتنورگه لزوم یوق ، بن ، حقه ده
نه قدر حقسزلق ایتسه لرده نیتلرینه حرمت یوزندن عفو ایتدم ، زیرا
اگرده بنم حق یولده ایدیکمنی و اوزلرینک آڭلامادقلرینی بیلسه لر
ایدی ، البته بنم ضررمه سعی ایتمش اولمازلر ایدی ، آنلر بنم
حقه ده نه کبی اشلرگه مرتکب اولسه لرده اوزلرینک حقلق ایچون
طریشدقلرینی ظن ایتمشلر و اوز عقیده لرینه کوره الله تعالی نك
رضالغینه نائل اولمق امیددی ایله حرکت ایتمشلردر ، رسول اکرم گه
دشمنلق قصدی قاتشمامش ایسه بنم حقه ده نه قدر یمانلق ایتسه لرده
ایتسونلر هر برینی عفو ایتدم» دیمشدر .

وفات خبرینی ایشتمدیکلرنده شهر خلقی شاشوب قالدیلر و هر

کیم اشینی کوچینی تاشلاب جنازه سینه حاضر اولدیلر. معذورلر یا که ابن تیمیه گه دشمنلقلری ایله معروف اولدقلری سببندن خلقلرک هجوم لرندن قورقمش کیمسه لر دن باشقه ، جنازه گه ایار مکان آدم شهرده قالمادی . جنازه ده اولان خاتونلرغنه اونیشیبیک قدر تخمین ایدلمشدر . اگرده خلقلر ابن تیمیه نڭ شخصنه دشمن اولمش ایسه لر ایدی بو کبی واقعه لر اولنماز و کوزلرندن بو درجه یاشلر آغزماز ایدیلر . زیرا بویله شیلر درست بر محبت و خلوص ثمره لریدر . ابن تیمیه حقنده اولان دشمنلق ، اغوالر سببندن بعض بر مقتلر طرفندن میداننه چیقمش ، بو ذاتلرده اوزلرینڭ میرانلرینڭ مافوقنده اولان بر علم و همت گه دشمنلق ایتمشلردر . « قتل الانسان ما اکفره » .

* *

ابن تیمیه جنازه سی هر نه قدر بدعتلر دن صاف اولماش ایسه ده خلقلر بوکا آقچه ایچون دگل بلسکه اوزلرینڭ محبتلری سوقی سببندن حاضر اولمشلر . زیرا بو وقتلرده جنازه لرده آقچه اولاشمک و قرآن شریفنی سبب تجارت ایتمک عادتی یوق ایدی . اولمش ایسه ده ابن تیمیه کبی جسمه وفات ایتمش در ویشده باقر آقچه اولسون نابله میه چق ایدی .

آقچه ایچون جنازه غه ایارمک عادتینڭ اڭ کوچلی اورنی احتمال که بزم روسیه اسلاملرنده در . بویله بر عادتنی نه یولردن و کیملردن آلدقلری بزلرگه معلوم دگل . شمعی بایلر ، یورت یرلری ، آت آربالری ایله مسابقه ایتدیکلری کبی قبرلرده و جنازه لرنده تاراتلمش آقچه لرک کو بلسکلری ایله ده تقاخر ایدوشرگه باشلامشلردر . شونڭ ایچون روسیه اسلاملری آراسنده جنازه لرده آدم کوبلگی میتلرک علم فضلرندن ، زهد و کمالات انسانیه لرندن زیاده بایلق و یارلیقلری ایله متناسب اولور . اویلرینڭ پوچماقلرینی مسجد قیلوب عمرلرینی

اعتكافلرده كچرمشي قارتچقلمر، ماكلای تيرلری ايله عائلهلرینی حلال كسبدن رزقلاندروب بالالرینی اوقومتقه اولان قارتلرك جنازهلرینی اوقور ایچون پك آز آدم اولدیغی حالده غصب و خیانت یوللری ايله ثروت تحصیل ایتمش و عهملرینی سفاهت یرلرنده كچرمش پك كوب ایسرك و آزغون بایلر جنازهلرینه سفر مدتی یرلردن آدملر كلور قاباقدن قاباقغه یوروچی خولیفانلر، آت اوغریلری وکیسه قارافلرینك هر بری باشلرینه بوز اوراب جنازه مراسمنده اثبات وجود ایدر. عموما روسیه اسلاملرنده شایع اولان بویله شیلر فی الحقیقه عبادتلك اهمیتلرینی بیارمكه و اولم کبی دهشتلی حاللرك معنوی تأثیرلرینه سکتیه ویرمكه در. اسلام کبی عالی و عالیگی نسبتنده روحانی اولان بر دین اوزرینه، دین اسمندن اوله رق بویله شیلرك یابشمقینه سبب اولمق و بو کبی حسیات غائب قیله چق اشلرنی حمایت ایلمك، طوغروسسی ازاله نی غیر قابل اولان بر جنایتدر. آچه ایچون بیغولمش آدملرك یوزلری، بیكلرینك جنازهلرینه كوره خالصا لله اوقومق شرطی ايله بر آدم جنازه سی آرتق اوله چغنده شبهه یوق. آچه یاننده خلوص اولمیه چغی ده معلومدر. شیطان یاننده هیچ وقتده الله رضالقی اولماز، انسان هیچ وقتده ایکی تگری گه عبادت قیله آماز. شونك ایچون مراسم دینیه ايله دنیانك علاقه سینی بر کون ایلك کیسارگه كرك. خصوصاً جنازه لرده آچه لر اولاشمك، قر آنلر خنم قیلدرمق، گور صدقه لری، شویله و بویله اسملر ايله مال تاراتمق، میتك اوچینی، یدیسینی، قرقنی ویدیلینی اوتكارمك کبی نرسه لرك هر برینی بتروب بو حاللرنی عصر سعادتده اولان کیفیتنه قایتاررغه و حقیقت حالده اسلام دینینك مقصدینه موافق روش ايله قیلوررغه تیوشلی. دیننده اخلاصی و رسول اکرم حضرتینه محبتی اولانلرك هر بری بونك ایچون غیرت ایدر اولسه اوشبو سلفی اثرلری احیا اولنه چغنده

شبهه یوق . رسول الله سلامت وقتنده عزیز بالالاری دنیا قویدیلر و حرمتلو خاتونلری وفات اولدیلر . صوگره کندیسسی ده اوشبو دنیانی ترک ایتدی . خلیفه لری و صحابه لری ده آخرت که کوچدیلر . هیچ برینک جنازه لرنده آقچه اولاشمادیلر ، تهلیل آیتمادیلر ، قرآن ختم ایتمادیلر ، قبر صدقه لری و یرلمادی ، اوچی بیشی اونکارلمادی ، قبر لرنده اعتکاف صاقلانمادی ، مجاورلر قویلماادی ، مسجد لرنده جیولشوب هول اسمنده نماز اوقولماادی .

صدقه قیلیق و خیرات قالدرمق چوق گوزل شی ، بونده نزاع یوق . فقط بویله اشلر مسلمانلرک اخلاقلرینی بوزمازلق ، ملت و هیئت اجتماعیه که ضرر ویرمازک طرزده اولورغه تیوشلی . اوزینک صوکینه خیرات قالدر اچق کیمسه لر ابدی و قفلر ایدر که ، جمعیت خیریهار یا که انابتلی وصیلر آرقلی ملت و دین ایچون منفعتلی اورنلرغه صرف ایتدرمک لازمدر . صدقه آلوچی کوبایتمکنی دگل بلکه هنر اهللرینی و خیر ار بابینی کوبایتمک یولنی طوتارغه تیوشلی . عبادت لری ایله تجارت ایتمک ، دین مبین اسلام مراسمنی کسب روشینه کنورمک ایچون حق تعالی ده اوشنداق رسولی ده رضا اولماسه کرک . « مناع للخیر » لر حقیقت حالده ، مسلمانلرک اخلاقلرینی بوزوچیلر و عالی مطلبلر ده محرومیتلرینه سببلر حاضرلاوچیلر اولسه لر کرک . والله بهدی من یشاء الی صراط مستقیم .

خاتمه .

امتلرک ترقی و تدنیلری، تحصیل قوت و انقراضلری، اوزلرنده رسوخ تابمش اولان عقیده لرینه بنا ایدلنور. دنیاده اولان انقلابلرک و حیات اجتماعیده اولان سیاسی و اقتصادی، علمی و ادبی محاربه لرک محورلری ده «عقیده» در. اوشنداق عمرانیاتده اولان هر توری اختراع و کشفیات، دینی و علمی تجدد و اصلاحات منشای هم «عقیده» در. بنو بشر آراسنده حکم سورمکده اولان دعوی و نزاعلر، اتفاق و اختلافلر، حیات سفرنده اولان مشقت و زحمتلرک بتونسی «عقیده» ثمره سیدر. عقیده لری یول باشچیلق خدمتنی ایتدیکندن اڭ ذلیل ملتلر یوقاری چیقارلر و عقیده لری اجبار قیلدیغندن اڭ کوچلی امتلر توبان توشارلر بلکه بتون بتون شدر منر اولوب بتارلر، آنچق کاغدلر اوستنده اسملری و آثار عتیقه عالملری کوز اوڭلرنده آزمی کوبهی یادکارلری قالور.

اوشبونک ایچون بر قومک آلفه واردیغی کورلسه عقیده سی تفتیش ایدلنورگه و بر قومک بالعکس توبان کتدیکی سیزلسه عقیده سی تیکشرلورگه و شوکا کوره چاره سینه تشبث ایدلنورگه تیوشلی. بو قاعده ملتلر، قوملر و قبیله هم اروغلرده دگل حتی یالکیز، یالکیز آدملرده ده جاریدر. «الله تعالی بکا بخت ویرمادی، بکا نصیب یوق ایهش» دیه مایوس اولمش کیمسه آچ طوررغه، «کشی قولندن کامش اش، نیچون بنم قولمدن کلماسون؟ بن ذلت ایله یاشارغه راضی دگلم، چانم تنمه اولدیغی مدته طریشاچغم!» عقیده سنده اولان کیمسه کوبهی آزمی اوزینک کسینک محصولینی آلورغه محکومدر. اوشبونک ایچون

بر ماتنی آله یبارک مطلوب ایسه هر شیدن مقدم، عقیده لرینی تصحیح قیامق لازم اولور.

بتون هنرلری بر بری ایله طالاشوب، اولدرشوب طور مقدن عبارت اولان عربلر، اسلام دیننی قبول ایتدیکلری ایله یاگی بر حیات کسب ایلدیلر، اوز آرالرنده اخوت پیدا قیلوب بر فکرگه پیغولدیلر، بر قوللرنده سونگو و ایکنچی قوللرنده قرآن شریف اولدیغی حالده تاغ آرالرندن چیقوب کیگ دنیاغه تارالدیلر، مملکتلر وشهرلر ضبط ایدوب خواجهلق قیلورغه کرشدیلر. قیصر و کسری دولتلرینه وارث اولوب یر یوزینی جولان اورنی ایتدیلر. آل مندر، غسانیلر، حمیریلر حکومت سورمش اورنلر اسلام بیشوگی اولدی، هر یرگه اسلام علمی اوطورتولدی، دنیا یوزی اسلام اثری ایله معمور اولدی. سفر یورمک الگ چیتین اولان بر وقتده اسلام کروانلری جنوبدن شمالغه، غربدن شرقغه اوتوب یورر ایدی. الوغ بازارلر اسلام مالی و اسلام سودا گرلری ایله طولوغ اولوب، سودا کوبمه لری اندلس دگزلرینه قدر وارر ایدی. بر مسلمان ایچون اشسز طورمق، باشقه سینگ مالینه طمع یوکر تمک وقول صوزمق قدر عارلک اش اولماز، الوغ بر زاوود ایچنده اولان ایلانولر، بورولر، سلکنولر قییلندن بتون اسلام دنیاسی تعریف ایدلماز در جده حرکت و فعالیتده اولنور ایدی. اوشبو خارق عادت انقلابگ و عجیب اولان فعالیتگ سببی نه ایدی عجبا؟! بونی صور میه حاجت یوق، «عقیده» اوزگرمک ایدی. قرآن شریف: «هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا»، «وعلمناه صنعة لبوس»، «ولا تنس نصیبک من الدنیا»، «وان لیس للانسان الا ما سعی»، «فاذا قضیت الصلاة فانتشروا فی الارض وابتغوا من فضل الله»، «الله الذی سخر لکم البحر لتجرى الفلک بامرہ ولتبتغوا من فضلہ ولعلکم تشکرون وسخر لکم ما فی السموات وما فی الارض جمیعا

منه ان فى ذلك لآيات لقوم يتفكرون» ، «هو الذى جعل لكم الارض ذلولا فامشوا فى مناكبها وكلوا من رزقه واليه النشور» كى حسابسى آيتلر و: «ما اكل احد طعاما قط خيرا من ان يأكل من عمل يده وان نبى الله داود عليه السلام كان يأكل من عمل يده» (بخارى ج ۳ ص ۹) ، «لان يحتطب احدكم عزمة على ظهره خير من ان يسأل احدا فيعطيه اوبمنعه» (بخارى ج ۳ ص ۹) ، «ما من مسلم يغرس غرسا اوبزرع زراعا فياكل منه طير اوانسان اوبهيمة الا كان به صدقة» (بخارى ج ۳ ص ۶۶) كى صانسز حديثلر، اوشبو بطلال ووشبو اخلافسز عربلر ك «عقيد» لر بى اوزگرتوب طوغرى بر بولغه توشروب بيار مشيدى . اگرده اوشبو سلامت عقيد، اسلامرده دوام ايتمش اوله ايدى بو كونده فرنكلرده اولان مكنبلر، آنلرده اولان اوقوچى و اوفوتوچيلر، عالم و اهل حرفتلر، كاشف و مخترعلر، فابريق و زاوودلر، معمار وهندسلر، طبيب و پرافيسورلر الحاصل حقيقى معناسنده اولان مدنيت، اسلام دنياسنده ظاهر اولاق ايدى . فقط شايان تأسفدركه صو ك اسلاملر اولگيلر يوللرندن يورماديلر، بنو بشر سعادتى و تحصيل معيشت ايچون لازم اولان كسب و حرفتلرنى دين اسمندن منع ايدن دين ناچرلرينك سوزلرينه قولاق صاديلر . خرستيانلقدن آلوبه ييا كه توارد افكار قيبلىندى؟ «ولا تقف ما ليس لك به علم» ديه صريح صورتك نهى خلافيه اولارق شارع اعظم طرفندن تعيين اوزرنده خبر ويرلما ديكى حاله اوزلرينك اخلاص باعلامش آدملرينه عزيزلك، اوليالق منصبلر بى ويرديلر وشونلرنى اوزلرينه كعبه قيلديلر . بو ذاتلر حقنده «المتصرف فى القدرين» ، «غوث الخلايق» و «قطب العالم» ديه اعتقاد ايتد . يكلرندن طبيعى، مراد و مقصودلر بى شونلرغه عرض ايدوب شونلر ك وچلرندن استمداد ايدر وشونلرغه تضرع قيلور اولديلر . معطل قالمش فابريقه قيبلىندن بو كى بر عقيدنه تاثيرى اوله رق

اسلام دنیاسی تمام اشسز و معطل قالدی ، الله تعالیٰ حضر تینک بر برینه ربط ایدوب توزومش و «ولن تجد لسنة الله تبدیلا» دیه توصیف ایتمش عالم فابریقه سینه اهمیت ویرلمادی .

ید قدرت ایله توزولمش ماشینهغه قارشو طور مق و طبیعت عکسینه حرکت ایتمک ضرردن باشقه نتیجه ویرماز . زیرا بیلمه لرنی کیرته لر ایله و بورانلرنی چیتالر ایله بووب طرتمق قولای دگلدر .

اسلام دنیاسینک معطل قالدیغینی و سماوی عقیده لر برینه خرافاتلر حکم سوررگه باشلادیغنی کوردیکارنده ، دشمنلر بویله حالنی غنیمت بیلدیلر و فرصتنی فوت ایتماز ایچون جان آتوب عملگه کرشدیلر و هر طرفدن هجوملر ایتدیلر . سلفلردن میراث قالمش بایقلر و جنت مثالنه اولان گوزل گوزل مملکتلر برر برر قوللرندن کیدرگه باشلادی ، روحلری ده توشدی . اوشبو حاللر عبرت درسلی ، حسی و معنوی نصیحتلر اولدیغندن عبرت آلورغه و عقللرنی جبارغه تیوشلی ایدی . آز اولسه ده تنبهنمک لازم ایکن ، عقیده لرینه تابع اولان روحانی خسته لکلری طبیعت حکمینه کرمش اولدیغندن اویغانمق نصیب اولمادی بلکه : «وداونی بالتی کانت هی الداء» مصدقینه موافق ، اولگی حاللرینه دخی زیاده ویرلدیلر و غفلت شرابلرینی اوست اوستنه ایچوب دخی ده آرتق صورتده ایسردیلر . فولقلری یاننده فرنکلرک توب و ملتقلرینک داوشلری ایشدنورگه باشلادیغنده اسلام دنیاسی شاشوب قالدی ، حیرتلرندن بر قدر ساعتلر دولقونلاب طوروب آخرده اوزلرینک حاجت کعبه لری اولان قبرلرگه و معبود حکمنده طوتلمش ارواحلرگه ، ایشانلر (معاصرلرمزدن بر فاضل تعبیر نهجه) جانلی صنم لرغه توجه ایتدیلر . الله تعالادن استمداد ایدوب قرآن شریف تعلیماتنه موافق استعداد ایده چک یرده میتلردن استمداد و ارواحلردن استعانت قیلورغه کرشدیلر . بولنچه یورماش کیمسه لرک نصیبلری ایسه محرولمقدن و فلا کتدن

عبارتدر. في الواقع هم شويله اولدى .

بو سوزلر مز عموم گه كوره در . يوقسه اسلام عالمنده عصر سعادتدن بىرو طوناش كلكده والله تعالادن باشقه هيچ كيمسه دن خوف ايتماكده وهر يرده حق سوزنى سويلمكده بر طائفه وار ايدى . اوته كيلر كڭ عملرندن بونلر راضى دگللر ايدى . فقط كوچ ، باشقه لارده و افكار عموميه ده خلاف طرفه اولديغندن بونلر كڭ سوزلرى كچماز و مرادلرى لازم در جهده فهم اولنماز ايدى . حضرت على وفاتندن اعتبارا اسلام دنيا سنده افكار عموميه عوام طرفنده اولمش وهر اورنده وهر يرده پچان بازاری خلقى حكم يورتمشدر . اسلامر كڭ مشهور آدملر ينگ زندقه و كفر ايله متهم اولمقلرى ده افكار عموميه نڭ حلق غه غلبه سى سببندن ايدى كنى واقعه لارنى تفتيش ايدوچيلر بيلورلر .

* *

نعيمين ايدرلر بعض بر معصوم دگل شخصلره اعزلك و اولياق عنوانى و يرلدىمى ، آكا مترتب اولان سوء نتيجه نڭ حد و پايانى اولماز . بونڭ ايچون خرستيان دنيا سىنى تدقيق ايدوب كورمك لازم . عين سببندن عين نتيجه ظهور ايدر ، بو معلوم بر اش ، بونده نزاع يوق . اوشبو سببندن ايلكده خرستيان عالمنده حكم ايتمكده اولان حاللر بتون بتونه اسلام عالمينه كوچدى . اوليا و اعزله ر كڭ اسملرى منبع رزق و مورد معيشت ايدلدى . قيرلرى و اطرافلرى نذر آشاوچى مجاورلر و كرامات فر و شلر ايله طولدى . اسملرى باشقه اولديغى حالده موضو- علملرى فرقسز اوله رق « رهبان » فرقه سى تشكيل قىلندى . اصفياء كرام اسملرى لهو الحديث تجارتنه ميدان ايدلدى .

كوب آلور ايچون اوليالر كڭ بيوكلكلر ينى كوسترمك لازم ايدى . بونڭ ايچون عجيب تصرفلر و خوارق عادت ، ميزان ايدلنه ر كڭ كوسترلدى . نهايت بر درست كه اون و يوز يالان قوشلوب بلا حساب

کرامات و خوارقِ قصه‌لری اختراع ایدلدی . صراحة اولماسه ده اولما
 واعزه لرگه «خالق کل شیء و رازق کل حی» لك ضمناولزوما ویرلدی .
 بر اورنده اهل اسلام ، اوزلرینه هجوم ایدن دشمنلرینه جزئی غلبه
 تابسه لر ، مذکور آدملر اوشبو حالنی اولبالرک مددلرینه حمل ایدوب ،
 بونی ایسه ایمان یرنده عوام اوزرینه تلقین قیلورلر و ناگاه مغلوبیت
 کوراسه بونی ایسه عزیزلرک رضالقلاری تحصیل ایدلما دیکینه (کوبراک
 ویرلما دیکینه) بنا ایدوب نادان جماعتلرنی تخویف ایدرلر ایدی .

شهرت کسب ایتمک و دنیانی دخی زیاده تحصیل قیلماق ایچون
 الدن کلدیکی قدر مبالغه لرگه احتیاج اولدیغندن بعض برلاری اوز
 شیخلرینی خضر و الیاس ایله یولداش قیلدرلر و بعضیلاری دخی بر
 آز آله کیدوب افندمز فخرکائنات صلی الله علیه وسلم ایله سردش
 ایتدرلر و اش کوردرلر . بعضیلاری ایسه کندی مرشدلرندن شهرلر
 فتح ایتدروب (نه قدر قانلر و جانلر تلف ایدلوب فتح ایدلن شهرلری)
 دشمن عسکرلرینی ده تارمار قیلدرلر (بعینه « ژیانا » محاصره سنده
 تورکرک موفقیتسزلکلرینی خرستیان روحانیلری اوز عزیزلرینک
 مددلرینه حمل ایتدیکاری کبی) . بعضیلر ، منکرلرنی شیخلرندن یرلرگه
 بوتدرلر و بعضیلرده غوثلرک تصرفلری سببندن دنیا عمرینی اوزایدرلر
 ایدی (۱) . خوارق و مناقب خصوصلرنده یازلمش کتابلرده بو کبی
 قصه لر ، بونلرغه اوخشاشلی ماجرالرک غایه و نهاییه سی یوقدر .

اسملری ایله تجارت ایدلمش ، حق سبحانه و تعالی حضرتینک
 عظمتی حضورنده تتراب طور اچقلری ظن اولنمش کیمسه لر ، اوزلرینه
 « غوث الخلائق » کبی عنوانلر ویرلمکده عیبلو اولماسه لر کرک . چونکه
 آنلر اوز حقلرنده بویله یالانلر و بویله اقراط و اطرالر تصنیع ایدلما کینه
 « کرامات » سوزینک سؤ تصرف قیلنمقینه اصلا و اصلا راضی اولمازلر .

بلکه اصل عیب، بویله شیلر ایله عوام آلاوچی و باطلاق اوزرنده اموال ناسنی آشاوچیلر اوستلرنده در.

بر فرقه انسانلر حضرت عیسی (علیه السلام) نی الیه اتخاذا ایتد- یار وبر طائفه ده حضرت علی و آنک محترم اولادینه مافوق طبیعت اولان شیلر نی نسبت ویردیلر. هیچ شبهه یوقدرکه بو محترم ذاتلر، کندی حقلرنده اولان بویله عقیده لردن راضی دگنلردر، «محبتمزده فانیلقلرندن بویله سویلرگه مجبور اولمشلر» دیه بونلر نی معذور کور- مازلر. اوشنداق اسلام ملتینک نخبه لرندن اولان گیلانی، ابراهیم بن ادهم، حبیب عجمی، ابن عربی و نقشبند، دسوقی و بدوی، رفاعی و یسوی و باشقه لرده اوزلرندن استمداد ایدوچیلردن، دین صفتی و یروب قبرلرینه سفر قیلوچی و مال اسراف ایدوب یور و چیلردن، تعظیم و احترام قصدی ایله تر به لرنده رکوع و سجده ده اولنوچیلردن البته و البته راضی اولمازلر. الاهلغینی اعتقاد ایدوچیلر، حضرت عیسانک حقیقی نابعلری اولمازلر ایسه، حضرت علی و باشقه اماملر نی مافوق البشر صاناوچیلر و معصوم دگل شیخلر حقنده هر تورلی غلو و اسرافلر نی تلفیق ایدوب کتابلر یازوچیلرده بونلرک حقیقی اتباعلرندن صانالماسه لر کرک. قرآن و سنت روحلرینه موافق دگل احتراملر، احترام اولماز. انسانلرک ذوق و وجدانلری بو کبی شیلرده میزان طوتلورغه، عرف و عادتلری دستور العمل ایدلنورگه صالح اولماز. تعظیم و احترام خصوصلرنده بردن بر میزانمز کتاب و سنتدر. درست عقل هم بونلرغه خلاف دگل.

* * *

یاشین روشنده اوله رق ترقی یولنده دوام ایتمکه اولان مسلمانلر ایشته اوشبو کبی عقیده لر تأثیری ایله یوللرنک طور و ب قالدیلر، کسب و حرکتلرندن توقتالوب دولتلرندن آیرلدیلر. مکتبلر خراب اولدی، علم اهللرینک قدر و حرمتلری بتدی. هر بر یالقاو حیوان ایشانلق و هر

بر مجنون قطبلیق منصبه تعیین ایدلدی . بر اوچندن ایکنچی اوچینه قدر ، اسلام عالمی بتون بتونه پریشان و مسکن درویشان اولدی . آلتون خزینهسی اولان هندستان و علم منبعی اولان ترکستان هر بری اوشبو عقیده یولنده قربان اولدیلر . مراکش و اندلس ، مصر و تور-کمان بو فکر ثمرهسی اولارق جان ویردیلر . سلف علمندن و سلف عالمرندن اثر قالمادی . جدی تقوالق و اخلاص یرینه ریا ایله نفاق مداحلق و ظاهر پرستلیک قائم اولدی . عفریت کبی سلامت و یاب یاش آدملر قوللرینه تایاق و تسبیح طوتوب گویا ایشانلق ایتمکده اولوب یورتدن یورتغه کروب بطل یورر و اهل اسلام ماللرینی سلوک اوزرنده صورر اولدیلر . نا اهللر علم منبرلرینه بیندیلر و هر بر ظالم و مستبدلرک هوا و هوسلرینه موافق صورت ایله دین اسمندن فتوی توزوب ظلم قورالی اولهرق طورلر . عزت نفس و حب ملتدن نام و نشان قالمادی . اصحاب کرام و تابعین ، علماء عارفین سلف صالحین اسملری دنیا جمع ایتمک و شهوات انسانیه یوللرنده استعمال ایدلنورگه باشلاندى . بو حاللرک نتیجهسی اولهرق مسلمانلر اقتصادی و سیاسی اشلرده مغلوب قالدیلر و باشقهلرک آباق آستلرنده ایزلورگه محکوم اولدیلر . یأس و حرمان ، ذلت و حقارت در یالرینک اڭ تیران چوقور-لرینه باتدیلر . «انا لله وانا الیه راجعون» . «وسیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون .»

**

ارواح و میتلرک تصرفلری ، شیخلرک «المتصرف فی القدرین» اولمقلری ، احیا و امانه ایتمکلی و غیر بو کبی حقلرنده اولان عقیدهلر اسلاملر آراسینه نه وقت کرمش و کیملر طرفلرندن کرگزمشدر عجباً؟! بو کبی عقیدهلرک عصر سعادتده و اسلاف کرام آراسنده اولدیغی حقلده معلوماتمز یوق . فخرکائنات ائندمز حضرتلری کندیسسی بالذات خندقلر

فازیدی، تیمر کوله کار کیدی، یورت اشلرینی اشلادی، چیتوک وباشمافلرینی یامادی. بوندن سوک خلیفه لری هم اوشبو روشلرده کون کچردیلر، ما کلائی تیرلرنی آغزوب و بیگ تورلی زحمتلر یوکلاب عرب قبیله لرینی تسخیر ایتدیلر، کسری و قیصر مملکتلرینی ضبط ایلدیلر، بو یولده یاش بالالرک ساچلری آغارراق واقعه لر کوب اولدی، هیچ برنده ایسه اشلرینی میتلرگه تابشردقلری وقبرلرگه یوگر وپ التجا و تضرع ایتدیکاری بیلنمادی. بعض بر ظالملر کعبه اوستنه تاش آتدیلر و بعضیلری حجر اسودنی آلوب کتدیلر، بد بختلر دن بعضیلری فخر کائنات افندمرک شهرینه کروب اهل اسلامنی تحقیر قیلدیلر، روضه مطوره نی حرمتسز ایتدیلر. بوکبی وقتلرده ارواح نصرت ویرمادی. میتلر حسی و معنوی تصرف قیلمادی ایسه ایمان ایل اوندیکاری معلوم دگل ترکستان شیخلری، بخارا خواجه لری، مغرب سیدلری تصرف قیل چقلر میدر؟ الله تعالی طرفندن کلمش شریعت نظرنگ میتلرک تصرفلری ممکنیدر؟

ایرلر دگل عصر سعادتده خاتونلرده الوغ وظیفه لر اجرا قیلورلر. عالم، سبب عالمی اولدیغندن خسته لر و جایمانده لر قیلندن عاجز و ذلیل اوله رق طورمازلر « عزت ایله اولمک، ذلت ایله یاشامکن آرتق » دیه هر تورلی مشقتلرنی تحمل ایدرلر ایدی. قزو کونلرده صوغشلرده جراحتلرنی باغلاب خسته لرنی تریبه له دیلر، صولر تاشوب ایچروب یوردیلر، طوغروسو بو کونده اولان نظاملی عسکرلرک « سانیتارنی » بولوکلرینه یوکلانمش وظیفه لرنی اجرا ایتدیلر. بو حاللر فخر کائنات افندمرک کوز اوکنده اولدی. « قادسیه » و « یرموک » صوغشیلرنده ایرلر ایله بر صفده طوروب حتی آنلرک اوکلرینه چیقوب صوغشدیلر، رسول الله وباشقه اصحاب روحانیتنه اشانوب و صالحوب طورمادیلر. « میسان » صوغشنده اسلاملرک غلبه لرنه صرف مسلمه لر

سبب اولدیقی اسلام تاریخلرینده مسطوردر. اوشبو مسلمهلردرکه حقلرینده فرنك مؤرخلری: «بونلر صوغش طوغر وسنده ایبرلردن توبان درجهده دگللر، اگردده اسیر آلنور اولسهلر اوز عفتلرینی صاقلارغه هیج کیم یاردمینه حاجت اولمقسزین مقتدرلردر» دیه شهادت و بررلر. فرنكلر ك فورقوب و تتراب طورمقلرینه سببده بوکیمی مسلمهلر تربیه-لرینده اوسمش آدملر اولمشدر.

*
*
*

ملت اوستنده آغیر بوك اولان اورام طولوب یوروچی، تورلرینی و بوش اورنلرینی طولدروب اطوروچی صدقهچیلر آز ایمش کبی برده ملت مالینی سلوک اورنننه صورمق ایچون پک کوب اورنلرده «خواجهلر تاوی»، «ایزگولر چیشمهسی» کبی شیلر ایجاد ایدلمش و همیشهده ایجاد ایدلنوب طورمقده در بوندن غرضلر ایسه معلوم. ایمدی بر مرتبه سلفلرگه قاراگزده و بر مرتبه خلفلرگه کوز صالحکن! آرادده اولان فرق شول درجهده بیوکدرکه حتی بر برینه مناسبت وارلقنی آکلماق ده مشکل اولور. شمدی اولگی آرسلانلر برلرینه میهنلر، حقیقی عالملر کرسیلرینه چیکهان قالوبلری اطورمشلردر. بصیرتلی صوقورایمامش کیمسهلر ك هر بری بونی کورر، بیلور، انکار ایدرگه وجدانی مساعده ایتماز.

*
*
*

اگردده مسلمهانلر ایچون سعادتلی حیات و امنیتلی بر استقبال مطلوب اولسه، باشقلرغه قل وکنیزاک حکمنده کون کچرمک و اورام بویلرینده سبرکی وبالته کوتاروب اش ازلهب بورمک ویهودی خاتونلرده کوچرلک قیلوب عمر اوزدرمق اغص آمال اولماز ایسه اسلام دیننی سلفلر آکلادقلری روشده آکلارغه، معیشتلرینی جانلی صورتلرغه قویارغه تیموشلی. قبرلرگه بنالر صالاقچ یرده مکتبلر بنا ایتمک، قبر

مجاورلرینه ویره چك آچهلرني علم يولينه صرف فيلمق ، ايزگولر
چيشمه لرينه وويلر قبرلرينه سفر ايچون طوتاچق آچهلر ايله شاگردلر
اوقوتق و ملت بالالريني تربيه ايلمك ، دارالاعزين و دارالشفقهلر
تأسيس ايدوب اسلام عاجزلرينك معيشتلرني تأمين فيلمق فائده ليره كدر .
خصوصا صرف دنياوي و طبعي اشلرگه دين اسمي ويرمك و دين
اسميني رسول اكرم طرفندن كتورلپامش شيلر حقنده ابتدال ايتمك
هيچ شبهه يوق دينگه جنابت و دينده اسراف و غلو قيلمقدر . «يا اهل
الكتاب لا تغلوا في دينكم غير الحق» . «اياكم والغلو في الدين فانما
هلك من كان قبلكم بالغلو في الدين» .

* * *

مناقب كتابلرنده مدحيه لري يازلاچق كيمسهلر حقنده ايشدلمش
و تابلمش خبرلرلك هر بري يازلمق عادت اولوب كيلمشدر . اسنادلر
كوب تفتيش ايدلماز ، جرح و تعديل اصولي دستورالعمل طوتلماز ،
محاكمه فلان قيلنماز ، منطقي قاعدهلرگه اهميت ويرلماز (۱) ، اما تراجم
اشخاص حقنده يازلمش اثرلرده هر بر خبر و واقعه انتقاد ميزانندن
كچرلور و طرفدارلق ايتمكدن ممكن قدر احتياط قيلنور . بزم بو
رساله من مناقب كتابي دكل بلكه ترجمه حال اولديغي ايچون ابن تيميه
حقنده اولان بخشى ويمان خبرلرني كتبخانه مزده اولان معتبر اثرلردن
انتخاب ايدوب بو اورنده يازدق . ابن تيميه قبيلندن دين و ملت
يوللرنده اولان خدمتلى برابرينه دانوسچيلق ايله كون كور وچيلرلك
جفالريني تارتمقده اولان محترم ذاتلرغه هديه ايتدك . بلا اهلى ايچون
اوزلري كبي بلا اهلينى كورمك قدر تسليمه اولماز . اگرده اقتدارمز

(۱) محمد عبده حضرتلى زندان غه سالنديغنده اوشبو حال ، شيخ عيش
كرامتنه حبل ايدلمش . اما شيخ عيش زندان غه سالنديغنده بو حال محمد عبده كرامتنه
حمل ايدلماش .

اوله ایدی بونلر ایچون بتون دنیامزنی فدا ایدر ایدک ، لکن کتابلریمز و قلمهزدن باشقه بزم دنیامز یوقدر .

پیغمبرلردن باشقهلرنی معصوم اعتقاد ایتمادیکمز ایچون هیچ کیمسه ناک بتون سوزینی صواب و جمله فکرینی طوغری دیه دعوی ایدرگه ممکن دگل . نه قدر عالم و عافل اولسون هر کیمده بر خطالق اوله بیلور . فقط اجتهاد ثمره سی اولان خطالقار ، جزافا ایدلمش صوابلردن کوب وقتده فیمتلی اوله چقدر . شونک ایچون هر کورلمش بر خطاغه محاربه آچوق عقللی آدم اشی دگلدر . صواب سوزلر کیمدن اولسه ده قبول قیلنورغه و خطا فکرلر کیمدن اولسه ده تاشلانورغه تیوشلی . « خذ ما صفا دع ما کدر » .

بو رساله حقنده اولان خدمتمز تورلی اورنده یازلمش شیلرنی و مختلف فکرلرنی بر برگه بیغوب ترجمه قیلماقندن عبارت اولدی . لازم کورسه لر او قوچیلر هر بر مسئلهنی اوزلری محاکمه ایدرلر و دعوالی مادهلرده « فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله و الی الرسول » نصیحتی موجبنچه عمل ایتسه لر بلکه رسول (صلی الله علیه و سلم) رضالغینه نائل اولورلر . علم و ادب اهللریزک اخص آماللری حقلقنی تابار ایچون سعی ایتمک و حقلق حضورنده تز چوکمک اولسه کورک . « ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب » .

رضاءالدین بن فخرالدین .

رساله ده مذکور اسملو:

ابن حجر المکی ٦٠-٦٢-٦٣-٦٤-	آرسطو ٤٠
٧٢-٧٣-٧٤-٧٥-٧٦-٧٧-٧٨-٧٩-٨٠-	آلوسی خیرالدین ٥٩-٧٣-٧٤-
ابن حزم ٧٤	٧٩-٩٧
ابن الحصری ٢٠	آلوسی شهاب الدین ٧٦-٩٤-٩٦-
ابن الخطیب الرازی ٦٥-٧٧-٧٨-١١١-	ابراہیم بن ادھم ١٣٤
ابن خلکان ٥	ابن ابی الخیر ١٨
ابن دقیق العید ٨٨	ابن ابی الیسر ١٨
ابن رجب ٥٩	ابن بطوطہ ٥٩
ابن سبعین ٧٣-٧٩-١٠٥-١١٣-	ابن البطی ١٠
ابن شیبان ١٨	ابن تومرت ١٠٥
ابن الصیرفی ١٨	ابن تیمیہ زین الدین ١١٣
ابن عباس ٧٨	ابن تیمیہ سیف الدین ١٠
ابن عربی ٥٤-٧٥-٧٧-٧٩-١٠٥-	ابن تیمیہ شرف الدین ٨-١١-١١٣
١١٣-١٣٤	ابن تیمیہ شهاب الدین ١١-١٨
ابن عساکر مجد الدین ١٨	ابن تیمیہ فخر الدین ١٠-١١
ابن عطا ابو العباس ٨٥	ابن تیمیہ مجد الدین ١٠-١١
ابن عطا القاضی الحنفی ١٨	ابن جبریل السکلابی ٥٥
ابن عطا المصری ١١٤	ابن جر جیس ٧١
ابن علان ١٨	ابن جماعه عز الدین ٥٨-٦١
ابن عمر ٧٨-٧٩	ابن الجوزی ٣٨
ابن الفارض ٧٣-٧٩	ابن الحاج ٥٥
ابن فضل الله ١٥-٢٠-٩٠-	ابن حجر العسقلانی ١٢-١٩-٩٢-

ابو عمر الثقفى ٨٥	ابن قدامه ١٩ - ٥٨ - ٨٩ - ٩٠
ابو الفتح بن المنى ١٠	ابن القيم ١٩ - ٢٥ - ٦١ - ٦٣ - ٦٩ - ٧٠
ابو الفدا ١٩	٧٢ - ٧٨ - ١٠١ - ١١٩
ابو مسلم الخولانى ٣٨	ابن كثير ١٩ - ٩١
ابو موسى الاشعري ٢٩	ابن مالك ٥٦
ابو نعيم الاصبهاني	ابن مخلوف ١٠٥ - ١١٢ - ١١٣ - ١١٦
ابو الهدي ٦٥ - ٦٦ - ٦٨ - ٦٩ - ٧١	ابن الجرحل ١٧ - ٥٣ - ١٠٩
ابو هريره ٧٨	ابن مري ٢٤
ابو يوسف ١٨ - ٨٧	ابن مسعود ٧٨
احمد ابن حنبل ٨ - ١٠ - ٢٢ - ٢٥ - ٤٢ -	ابن مفلح ١٩
٤٣ - ٥٢ - ٧٤ - ٧٥ - ٧٨ - ٨٥ - ١٠٧ -	ابن المقرب ١٠
١١٠ - ١١١	ابن المنجا زين الدين ١٨
احمد التبريزي ٢٠	ابن المنجا شرف الدين ٢٠
احمد الرفاعي ٦٨ - ٨٤ - ١٣٤	ابن ناصر الدين ٩٢
احمد الخليفى ١٢٣	ابن نباته ١٠
احمد النفراوى ١٢٣	ابن الوردى ٢٠ - ٩١
احنف ٣٩	ابو بكر ررض ٢١ - ٣٥ - ٣٦ - ٤١ - ٤٢ - ٥١
اخطل ٢١	ابو بكر الهروى ١٨
اسامه بن زيد ٥١	ابو تمام ٧١
اسكندر الماقيدونى ٤٠	ابو الحجاج المزى ٩٠
الياس ع م ٤٤ - ٤٧ - ٤٨ - ١٣٣	ابو الحسن الشاذلى ٣٨ - ٧٣ - ٧٩
امام الدين القاضى ١٠٤	ابو حنيفه ١٨ - ٢٢ - ٧٤ - ٧٥ - ٨٥ - ١١٠
ام البدر التيمية ١١	ابو حيان الظاهرى ٥٦ - ٥٧
انس بن مالك ٧٨	ابو زرعه ٧٥
اويس القرنى ٣٨	ابو العلاء المعرى ٩ - ١١٧

حمیدی ۱۳	بخاری ۲۵ - ۳۳ - ۷۷ - ۱۰۳
خضر ۴۴ - ۴۷ - ۴۸ - ۱۳۳	بدوی ۱۲۲ - ۱۳۴
خفاجی ۶۲	برزالی ۸۹
دارقطنی ۳۴ - ۴۴	برهان‌الدین التبریزی ۲۰
دانیال ۲۹	بزار ۳۴ - ۴۴
داود طائی ۳۸ - ۳۹	بلقینی ۹۳
دحلان ۶۴ - ۶۵	بولای ۱۵
دسوقی ۱۳۴	بویطی ۸۵
دوانی ۷۶ - ۱۰۱	بیهقی ۴۴
ذوالقرنین ۳۹ - ۴۰	تمیمه ۵
ذهبی ۲۰ - ۶۴ - ۹۰	ثابت ۷۸
رحمت‌الله الهندی ۶۴	ثابت‌الحرانی ۶
رفیق‌بک‌العظم ۹۸	جاغان‌سیف‌الدین ۱۰۴
زبیده ۱۲۲	جلال‌الدین‌القاضی ۱۰۴
زملدکانی ۵۴ - ۵۵ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۱۶	جمال‌الدین‌الافغانی ۱۸ - ۸۳ - ۹۶
زینب بنت مکی ۱۸	جمیل‌بک‌العظم ۹۸
زینب‌التیمیة ۱۲	جنید‌البغدادی ۳۸
سبکی تاج‌الدین ۵۷ - ۵۸ - ۶۱	جوینی ۱۲۱
سبکی تقی‌الدین ۵۷ - ۵۸ - ۶۱	حبیب‌عجمی ۳۸ - ۳۹ - ۱۳۴
۶۴ - ۶۵ - ۷۹ - ۸۰	حسن بصری ۳۸ - ۳۹ - ۷۸
ست‌النعم ۹	۷۹ - ۱۱۰
سری سقطی ۳۸	حسن رض ۴۰
سعد بن عبادہ ۵۱ - ۵۲	حسین ۴۱ - ۴۲ - ۴۳
سعید بن جبیر ۸۴	حلاج ۴۶
سعید بن‌المسیب ۷۴	حماد بن سلمه ۷۸

- سفیان ثوری ١٠٣
 سويدی ٩٤
 سيويه ١٣
 سيوطی ٢٣ - ٥٦ - ٧٨ - ٩٣
 سيون بيكه ٣٥
 شافعی ٢٢ - ٧٤ - ٨٧ - ١١٠
 شبلی ٣٨
 شرف بن القواص ١٨
 شعبي ٧٨
 شعرانی ١٢٣
 شوکانی ١١ - ٩٥
 شهرستانی ٥١ - ٥٢ - ٥٣ - ١١٠
 شهدة بنت الابری ١٠
 شيخ عليش ١٣٨
 شيرويه ٤٤
 صادق افندی ١٠٠
 صالح بن احمد ٤٢
 صدرالدين القونوی ١١٣
 صدرالدين المقتی ٦٥
 صديق حسن خان ٦٤ - ٦٥ - ٩٦
 صفوان بن اميه ٥٢
 صفی الله الهندی ١٠٩
 عالمجان البارودی ١٠١
 عائشه ٥٢
 عباس ٣١
 عبد الحميد خان ٦٥ - ٦٦ - ٧١
 عبد الحی اللکنوی ٦٣
 عبد الرحمن بن عوف ٥٢
 عبد الرحيم الرفاعي ٦٨
 عبد العزيز العمري ٦٥
 عبد القادر الكيلاني ٣٠ - ٦٧ - ٦٨ - ٨٤ - ١٣٤
 عبدالله بن احمد ٤٤
 عبدالله السندی ٦٥
 عبدالله العراقي ٨٩
 عتبه بن ربيعه ٤١
 عثمان ٢٩ - ٣٩ - ٤١ - ٥١ - ٥٢
 عثمان شمسی ١٢٢
 عدلان ١١٢
 عزت پاشا ٧١
 علاء الدين بن غنام ٢٠
 علاء الدين بن محمد البخاری ٦٠
 علی ٣٨ - ٣٩ - ٤١ - ٤٤ - ٥٢ - ٦١ - ٧٣ - ٧٩ - ١٣٤
 علی بن طلحة الوالبي ٧٨
 علی بن موسى الرضا ٣٨ - ٣٩
 علی القاری ٦٣ - ٩٣
 عماد الدين الوسطی ٢٠
 عمر ٦ - ٢٩ - ٣٠ - ٣١ - ٣٨ - ٥١ - ٥٢ - ٦١ - ٧٣ - ٧٨ - ٧٩ - ١٠٣

محمد عبك ١٨-١٩-٨٣-٩٧-١٠٠-١٣٨
 محمد العراقي الجزرى ٢٠
 محمد كرد على ٩٨
 محمد المحبى ٦٢
 محمود ابن الاثير الحلبي ٢٠
 محمود شكرى الآلوسى ٩٧
 محمود الوقوقى البغدادى ٢٠
 مرجانى ٦٤-٩٩-١٠٠-١٠١
 مرعى الحنبلى ٩٤
 مريم ٤٥
 مسلم ٣٣
 معاوية بن ابى سفيان ٤٠-٤١-٥٢
 معروف الكرخى ٣٨-٣٩
 المغربى ٩٨
 الملك الناصر ١١٥-١١٦-١٢٠
 منبجى ١٠٥-١١١
 نبهانى ٥٨-٦٩
 نجم الدين عبد القوى ١١٣
 نجيب المقداد ١٨
 نسائى ٨٥
 نقشبند ٣٥-١٣٤
 وليد ٤١
 ولى الله الدهلوى ٩٤
 يزيد بن ابى سفيان ٤١-٤٢
 يزيد بن معاويه ٤٠-٤١-٤٢
 يسوى ٣٥-١٣٤

عمر زين الدين الشيبلى ٢٠
 عمرو بن عبيد ١١٠
 عيسى ٢٨-٤٥-١١١-١٣٤
 عينى ٩٢
 غازان خان ١٥
 غزالى ٣٨-٧٣-٧٩-٩٧
 فخر الدين البخارى ١٨
 قاضى عياض ١٢١
 قتاده ٤٠
 قدورى ٣١
 قوتلوغ بك ١٥
 قوتلوغ شاه ١٥
 قيس بن عباد ٣٩
 كنبى ٩١
 كريم الدين الآملى ١١٤
 كشافى افندى ١٠٠
 كمال بن عبد ١٨
 كمال عبد الرحيم ١٨
 كورانى ٩٣
 مأمون ١١٠
 مالك بن انس ٢٢-٣٤-٣٥
 ٣٦-٧٤-٨٤-٨٨-١١٠
 محمد ابن الحنفية ٤٧
 محمد بدر الدين الحلبي ٩٨
 محمد بن الحسن الشيبانى ١٨-٨٧
 محمد بن عبد القوى الحنبلى ١٨
 محمد رشيد رضا ٩٧-١٠٠

بعض بر مهم ماده‌لر:

سجده شکر قیامق مسئله‌سی ۳۵-۳۶	ابدال ، قطب و غوث ۴۴
طلاق مسئله‌لری ۴۹ - ۷۴ - ۱۱۸	اجماع ، اجتهاد و تقلید ۳۶ - ۷۵
طواف ۷۴	اسلام دنیا‌سندہ ایکی جنازه ۸ -
عاشورا بایرامی و تعزیه‌سی ۴۳	اسلامده اڭ اولگی اختلاف ۵۱
العرش کتابی ۵۷	اکفار مسئله‌سی ۴۹
عقیده نڭ تأثیری ۱۲۸	انجیل و توراتڭ محرف اولقلری ۷۷
عقل و نقل ۴۳	ایشانلق و مریدلک ۳۹
الفردوس کتابی ۴۳	تحلیل ۴۹
قبرلرگه سفر ایتمک ۳۳	تحیة المسجد نمازی ۵۰
قدم عالم مسئله‌سی ۷۶	تصوف ۳۷ - ۱۱۳
قرآن حقنده ۷۵	تموغ و آنڭ فنا‌سی ۷۷
قلوت ییلمغه‌سی ۱۶	توسل و استمداد ۳۰
کلام و تصوف ۳۷	جمعه سنتی ۵۰
مجسمه ۷۶	جنازه‌لرده آچه‌لر اولاشمک ۱۲۵-۱۲۷
مسند ابن حنبل ۴۳	جنب مسئله‌سی ۷۴
مسجد حرامنی زیارت ۳۳	حران شهری ۵ - ۶
مکس و زکات ۷۵	حسین رض گه آغو ویرلمک ۴۰
نجاست ۷۴	خارق عادت و ولیلک ۴۴-۶۷-۱۱۳
نماز فصد ا فالسه ۷۴ - ۷۵	زندانلرڭ دارالعلم اولقلری ۱۱۴-۱۱۵
نیت بحثی ۴۹	زیارت و قبر بحثلری ۲۸-۲۹-۳۰
وقف مسئله‌سی ۷۵	۳۳-۷۶-۷۷-۱۱۸-۱۲۰
یزدکه لعنت ایتمک ۴۲ - ۴۳	سماع و رقص ۴۸ - ۴۹

و قال (ابن الوردى) يرثى العلامة تقى الدين احمد بن تيمية وتوفى
مسجوناً بقلعة دمشق فى سنة ثمان و عشرين و سبعمائة :

عشا فى عرضه قوم سلاط
تقى الدين احمد خير حبر
توفى وهو محبوس فريد
ولو حضوره حين قضى لاءلخوا
قضى نجبا وليس له قرين
فتى فى علمه اضحى فريدا
وكان الى التقى يدعوا البرايا
وكان يخاف ابليس سطاها
فيا لله ماذا ضم لحد
هم حسدوه لما لم يبنالوا
وكانوا عن طرائقه كسالى
وحبس الدر فى الاصداف فخر
بال الهاشمى له افتداء
بتوا تيمية كانوا فبانوا
واكن ياندامة حاسديه
الم يك فيكم رجل رشيد
وبيا فرح اليهود بما فعلتم
امام لا ولاية كان يرجو
ولا جاراكم فى كسب مال
ففيم سجنتموه و غظتموه
وسجن الشيخ لا يرضاه مثلى

لهم من نثر جوهره التقاط
خروق العضلات به تخاط
وايس له الى الدنيا انبساط
ملائكة النعيم به احاطوا
ولا كظيره لى القمات
وحل المشكلات به يناط
وينهى فرقة فسقوا ولا طوا
بوعظ للقلوب هو السيات
ويا لله ما غطى البلاط
مناقبه فقد مكروا وشاطوا
ولكن فى اذاه لهم نشاط
وعند الشيخ بالسجن اغتباط
فقد ذاقوا المنون ولم يواطوا
نجوم العلم ادركها انهباط
فشك الشرك كان به يماط
يرى سجن الامام فيستشاط
فان الضديعجه الخباط
ولا وقف عليه ولا رباط
ولم يعهد له بكم اختلاط
امالجزا اذيته اشترط
ففيه لقدر مثلكم انحطاط

و خوف الشر لا نحل الرباط
 باهل العلم ما حسن اشتطاط
 وكل في هواه له انخراط
 و نيتكم اذا نصب الصراط
 فعاطوا ما اردتم ان تعاطوا
 عليكم وانطوى ذاك البساط .

اما والله لولا كتم سرى
 و كنت اقول ما عندى ولكن
 فما احد الى الانصاف يدعو
 سيظهر قصدكم يا حاسديه
 فيها هومات عنكم واسترحتم
 وحلوا و اعقدوا من غير رد

ديوان ابن الوردي. ص ٢٣٤-٢٣٥.

خطا	صواب	بيت	يول	خطا	صواب	بيت	يول
الوكيل	ابن الوكيل	١٧	٧	١٢٧١	٢٧١	»	٢٢
شأيبهسى	شائبهسى	٢٩	١٩	متنينك	ابو تمامك	٧١	١١
سجده	سجدهسى	٣٥	١٩	غزلى	غزالى	٧٩	٢٤
ياز امشدر	ياز مشدر	٥٩	١٠	يله	ايله	١٠١	١
وصيانة	صيانة	٦٥	١٨	١٤	١٥	١٢٤	٢

مندرجه:

- بیت
- ۳ - مدخل .
- ۵ - ابن تیمیہ نڭ اسم نسبی . نسبت و وطنی . حران شہری .
نشأت و شہرتی . ولادت و وفاتی .
- ۹ - عائله و فامیلیہ سی . فامیلیہ سندہ ظہور ایدن مشہور ذاتلر .
- ۱۲ - تربیہ و تحصیلی . عام و فضیلتی . ذکاوت و حافظہ سی . جسارت
ادبیہ و اجتہادی . اخلاق و طبیعتی . قیامت و معیشتی .
- ۱۸ - استاذ و شاگردلری . وفاتی سوکنده سویلانمش مرثیہ لار .
- ۲۱ - عقیدہ سی . مسلک و مذهبی .
- ۲۳ - تالیفلری .
- ۲۶ - اختیار ایتمش اولان بعض مسئلہ لری .
- ۵۳ - مخالفلری .
- ۷۲ - انتقادلر .
- ۸۰ - طعنلر .
- ۸۸ - طرفدارلری و آنلر نڭ ثنالی .
- ۹۸ - روسیہ اسلاملری ایچنده ابن تیمیہ .
- ۱۰۳ - معننتی .
- ۱۲۰ - زیارت و سفر مسئلہ سینڭ خلاصہ سی .
- ۱۲۴ - ابن تیمیہ نڭ صوڭ کونی .
- ۱۲۸ - خانمہ .

